

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 13192

KAMO

Georgi Shilin

•

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x101, or by email at cmadsen@bikher.org.

ד.ש.י.י.י.

קוואל!

№ 74

שנה -
פינתערן
ביבליאטעק

צאטרכפארלאנג

שול-און פיאָנער־נ־ביבליאָטעק

געאָרגי שיקין

ק א מ א

(טער־פעטראָטיאנצ)

ייִדיש — ש. בריאנסקי

№ 74

דערלויבט פונעם מעלדונג־וויסנשאפט־לעך־מעטאָד־
יאָגישן קאָמיטעט פונם פאָלקאָמביילד או. ס. ר. ר.
צו באנוצן אינ די קינדער־שע ביבליאָטעקן

צענטראַר־לאַג

כאַרקאָוו 1931 ק. צ. וו.

די ביבליאָגראַפישע פאַרצייכע-
נונג פון דעם בוך און די שיפערן
פאַר ביבליאָטעק-קאַטאַלאָגן זײַנען
אָפגעדרוקט אין „צײַטשריפט פון
דרוק“ און אין דעם „קאַרטנרע“
פערטואר פון דער אוקראַינישער
ביכער-פּאַלאַטע.

אוקר. פּאַליגר. פאַרײַניקונג
זשיטאַמיר, 24-טע דרוק, ק. מאַרקט גאַס, 10
באַשט. № 4568. געדר. 3000. 55/8 דר. בױגן
קיעוו. שטאַטליט 1816_2143).

I

אינא הייסנ יולי-טאָג 1904 יאָר איז פונ דער באטומער טורמע
 אנטלאָפן אן ארעסטאנט. א צעטראָגענער, האָט דער אופזעער
 לעפיש זיך אריינגעוואלגערט אינ קאפינעט צום טורמע-שעפ און
 האָט ראפאָרטירט וועגן דעם אומגליק.

— וואָס הייסט אנטלאָפן? פארוואָס? — און, ניט דערווארט
 זיך אפ קיין ענטפער, האָט דער שעפ זיך צעשריגן:
 — דער רועכ ווייסט... דער רועכ ווייסט וואָס! ניט קיין וואך,
 נאָר עפעס גימנאזיסטקעס! ארויסיאָגן אלעמען! אינ קארצער
 אריין, אינ קארצער!

50 יאָר האָט די באטומער טורמע געשעמט פאר דער זיי-
 כערסטער טורמע אפ גאנצ טראנסקאוויץ אנטלויפן פונ באטו-
 מער מוסטער-טורמע, האָט זיך אויסגעוויזן, איז אומגעלעכ.
 האָט זיך געדארפט טרעפן די דאָזיקע געשעעניש פונקט אינ
 דעם טאָג, ווען מע האָט זיך געריכט אפן פראָקוראָר פונ טיפליס!
 „גוט מאָרגן, אייער הויכ-וויילגעפירטיקייט, הער פראָקו-
 ראָר! — וועט דער טורמע-שעפ זאָגן דעם פראָקוראָר. — אלץ
 איז קעשורע. ערשט א שאַ צוריק איז אנטלאָפן אן ארעס-
 טאנט — ספעציעל לעקאוועד דעם אָנקומען פונ אייער הויכוויל-
 געפירטיקייט“... אָט דאָס הייסט — א מוסטער-טורמע!
 דער שעפ האָט נאָך ניט געוויסט דעם נאָמען פונעם אנט-
 לאָפענעם. ס'איז א כילעק ווער? דער נאָמען פונ דער מוסטער-
 טפיסע איז פארפלעקט.

— מיטלען אָנגענומען? — האָט ער א פרעג געטון, — נאָכיאָ —
גער ארויסגעשיקט? דעם הויפ אונטערזוכט? ווער איז אנט-
לאָפּן?..

— וואָ-אַס? וואָס האָסטו געזאָגט? א? — האָט זיך צעשריגן
דער שעפ, רויט ווערנדיק און ניט קענענדיק זיך איינהאלטן,
אז ער האָט דערהערט דעם נאָמען פון דעם אנטלאָפענעם.

— קאמאָ, — האָט דער אופזעער איבערגעכאזערט.
— קאמאָ... גאָט מיינער, וואָס ווילן זיי פונ'מיינ לעבן! ארויס-
יאָגן אלעמען! אלעמען אינ טפיסע אריין! ניין, זיי האָבן מיך
דאָך אומגליקלעך געמאכט, געקוילעט... אינ דער ערד אריין
וועלן זיי מיך פארטרייבן. ניין, מיינע טייערינקע, איך וועל
אייך צווינגען פאצאלן דערפאר! איר וועט פא מיר פאצאלן,
וועט איר...

דער טורמע-שעפ האָט ארויסגעכאפט פון פאָרטפעל א פא-
פירל און א טיקע געטון דעם אופזעער.

— נאט, נאט, אויסוורפן, נאט קוויקט זיך, מאכאמעטן...
דאָס איז געווען א טעלעגראמע פון טיפליס וועגן דעם,
אז היינט וועט קומען דער געהילפ-פראָקוראָר פון טיפליסער קריג-
געריכט. און זיינ ציל איז — פארהערן דעם פאָליטישן פארברע-
כער, סעמיאָן ארשאקאָוויטש טער-פעטראָסיאנצ, מיטן צונעמע-
ניש קאמאָ, וואָס זיצט אינ פאטומער טורמע.

— אמיי זאָל איך זאָגן, צוגעדינט דער עלטסטער נאטשאל-
סטווע. פאָרוכאפאָ, אייער הויכווילגעפירטיקייט, הער פראָקוראָר...
איר וואָלט באדארפט געווען זיך אפיסעלע צוילן... א קאפעלע
פארשפעטיקט. אונדזערע ארעסטאנטן זיצן אינ טורמע, ווען זיי
האָבן א שטימונג. זיי זיינען פא אונדז טוריסטן, כאָשעווע לייט,
געהויבענע געסט, מאָלט אייך. און מיר זיינען בעסאכאקל זייערע
דינער. מיר זיינען נישט מער, ווי שווייצארן אינ א האָטעל

פאר פאַרנעמע רייזנדע! דאָס... הער קאמאָ, איר ווילט זיך
עפשער דורכפאַרן קיין טיפּליס? ביטע, מיטן גרעסטן פארגעניגן.
לאָמיר עפשער אייך באַלייטן צום וואָקזאל? אָט לויפט מען צו
נאָך א דראַשקע. אָ... אָ... א האַטעל! נייַן, דאָס זיינען ניט קיין
אופזעער, ניט קיין וואכ! שוויצארן! לאַקייַען!

ער האָט זיך געכאַפט מיט די הענט פארן קאַפּ און גענומען
ארוםשפּאַנען איבערן צימער. ער האָט געוווּסט, אז דער צוג,
מיט וועלכן עס פאַרט דער פּראָקוראַר, פאַרט שוין צו איין
דערדאָזיקער מינוט צום פּריילעכען באַטומער וואָקזאל!

— גוט מאָרגן, גוט יאָר! די נאַטשאַלסטווע איין הויפּ ארייַן,
און די ארעסטאַנטן — פון הויפּ!

און טאַמער לאָזט זיך אויס, אז די גאַנצע מייַסע איז פּאָ-
שעט א מיספּאַרשטייעניש? אָט וועט ער ארויסגיין אפּן הויפּ, און
אלץ וועט קלאָר ווערן — קיינער איז ניט אַנטלאָפּן, קאַמאָ
איז איין טורמע. אלץ איז איין אָרדענונג.

מיט דיִדאָזיקע האַפענונגען איז דער טורמע־שעפּ ארויסגע-
גאַנגען איין הויפּ ארייַן.

אינמיטן דעם געוויינלעכען שפּאַציר פון די פאַרשפּאַרטע
איז קאַמאָ אַנטלאָפּן, דער שפּאַציר איז איבערגעריסן געוואָרן.
דער הויפּ איז פּוסט און שטיל.

— פּרעג איך אייך, — האָט דער טורמע־שעפּ געמינטערט דעם
אופזעער, אירצנדיק אימ דאָס ערשטע מאָל, — פּרעג איך אייך, ווי
האָט ער געקאָנט אַנטלויפּן אינמיטן העלן טאָג, פאר די אויגן פון
דער וואכ? די ווענט זיינען דאָך 5 ארשין די הייך. בלויז אפּ
פּליגלען קען מען דאָך איבערפּליען איבער דיִדאָזיקע ווענט.
א קאַצ, א טיגער, א לייב וואָלט נאָך געקענט איבערשפּרינגען.
אַבער אַן ארעסטאַנט איז דאָך! ניט קייַן פּויגל און ניט קיין
לייב?

אלע אופזעער, דער שעפ פון דער וואכ און אפילע די סאָל-
 דאטן האָבן זיך ארומגעשטעלט איבערב הויפ פארמאָרעשכוירעטע,
 דערשלאָגענע. זיי האָבן אויסגעזעענ, ווי יאָג-הינט, וועלכע האָבן
 אַקאָרשט פארשפילט א האָז פון סאמע אונטער דער נאָז.
 דער שעפ האָט צעשטרייט א קוק געטונ אפ דער וואנט, און
 פלוצים האָט ער באמערקט א שטאַרץ אין וואנט. ער איז צו-
 געגאנגען נעענטער, אָנגעפויגן זיך, א טאפ געטונ דאָס אָרט מיט
 דער האנט, ווידער אָפגעגאן און צוגערופן דעם שעפ פון וואכ:
 — שוין-זשע האָט קיינער פון אייך זיך נאָך ניט אָנגע-
 שטויסן, וויאזוי ער איז אנטלאָפן? — האָט ער געפרעגט. — ליי-
 מענע גוילעמס! איר זעט ווי די וואנט שטעקט דאָ ארויס? אז
 די וואכ האָט זיך אָפגעקערט, האָט ער געגעבן א שפרונג
 ארום אפן וואנט און געמאכט די פלייטע. פונעם שטארקן
 שטויס מיטן פוס איז אפילע א ציגל אָפגעפאלן. עכ, איר קריי-
 כערס פארשאָלטענע...

אין דער מינוט איז אין טורמע-הויפ אריינגעפאָרן א פאע-
 טאָן. אינעם פאעטאָן איז געזעסן א מיליטער-מאן מיט א גרויסן
 שווארצן פאָרטפעל אפ די קני.

II

דער מאָרזע-שליסל האָט אויסגעקלאפט איינעם און דעם-
 זעלבן נאָמען אויסערגעוויינלעך אָפט און מיט אומגעדולדיקער
 איינגעשפארטקייט.

פון פאטום קיין טיפלים, טשאקווא, קאָפולעטי, נאָטאנעבי,
 קיין גאָרי, איבער אלע פאָליציי-פארוואלטונגען און פאָרטן
 פונעם שווארצן יאמ זיינען געפלוין טעלעגראמעס:
 „אנטלאָפן א וויכטיקער פאָליטישער ארעסטאנט פונקט על-
 טער 22 יאָר פונקט געבוירן אין גאָרי פונקט סעמיאָן טער פעט-“

רָאָסִיאַנַצ צונעמעניש קאמאָ פונקט האָר שווארצע אויגן פרוינע
א קרעפטיקער פונקט אומגעזאמט ארעסטירן ברענגען צו פירן
קאָנוואָי באטומער טורמע פונקט".

די פאָליציי איז אוועקגעשטעלט געוואָרן אפ די פיס. קיינ-
מאָל האָבן מענטשן אזוי גערווען, אזוי אָפט ניט געשלעפט די
פאָספאָרט־פּיכלעך פון די קעשעניעס, און קיינמאָל האָט מען
ניט צוגעטראָגן אזוי נאָענט צו די פענעמער דעם לאַמטערן,
ווי אינ יענער נאכט.

פּלוצימדיק פלעג אנשוויגן ווערן די מוזיק, פלעגן איבער-
געריסן ווערן די געשפרעכנ, פארשווינדן די שמייכלען.
— גאָספאָדא, באווייזט די דאָקומענטן. די דאמען בעט מען
זיך ניט באומרויִקן.

די געשפרעכנ, מוזיק, דאָס קלאפן מיט די טעלער האָבן זיך
באנייט נאָר דאן, ווען די זשאנדארמען זיינען שוין געווען פון
יענער זייט טיר.

אומזיסט האָט דער טעלעגראַפֿ געהאַרעוועט יענע נאכט, אומ-
זיסט האָט מען באומרויִקט אזויפיל מענטשן, וואָס האָבן געווימלט
אין די וואָקזאלן, רעסטאָראַנען, קאפּעען און טעאטערס פון
טראַנסקאווקאַז. צווישן זיי זיינען געווען פיל מענטשן מיט שוואר-
צע האָר־און פרוינע אויגן, נאָר דעם, וואָס זיינן נאָמען איז אין
טעלעגראַמע געשטאנען, האָט מען ניט געפונען.

אין דערזעלבער נאכט איז פון באטום קיינ מאָסקווע געגאנגן
גען א שנעלצוג. ער האָט איבערגעלאָזן הינטער זיך דאָס הע-
לע גרינווארג און דעם פינצטערן טונעל פון „זעליאָני מיס“,
אפ איין מינוט זיך אָפגעשטעלט אין טשאקווא און אוועק וויי-
טער. אָפגעשטעלט זיך אפ איין מינוט אין קאָפּולעטי, האָט ער
ארוּפגענומען איין פאסאזשיר און אוועקגעפלוויגן ווייטער, צו
מיזרעכ־צו.

מיט דעמדאָזיקן צוג האָט זיך אומגעקערט פֿונ פֿאַטומ קייב
 טיפֿליס דער פֿראַקוראַר. ס׳איז אימ טאַקע ניט געלונגען צו פֿאַר-
 הערן דעם פֿאַרברעכער פֿעטראַסיאַנצ, מיטן צונעמעניש קאַמאַ.
 דער פֿראַקוראַר איז מיד געווען אונ געוואָלט שלאָפֿן. ער
 האָט אָפֿער ניט געקענט איינשלאָפֿן. אימ האָט פֿאַומרויקט די
 פֿאַטומער געשעעניש. — יאָ, געוויס זיינען זיי ניט שולדיק, —
 האָט געטראכט דער געהילפֿ-פֿראַקוראַר, דערמאַנענדיק זיך אָנעם
 הילפֿלאָזן געזיכט פֿונעם טורמע-שעפֿ. — אָפֿער שוין-זשע וועט
 מען אימ ניט פֿאַקן? אָט דער קאַמאַ קען אָנטון א היפש ביסל
 צאַרעס. א ווונדערלעכער סוביעקט. אזוי יונג, א יינגל, קען מען
 זאָגן, אונ אָט, נא דיר... אן עקספֿראַפֿראַציע אינ קווירילי, אונ-
 טערגעגראָפֿן זיך אונטער דער גאַרער קאַזנאַטשיסטווע, אָרגאַ-
 נזירט דריי אונטערערדישע דרוקערייען אינ טיפֿליס... קאַמאַ...
 קאַמאַ... סאַרא דרייסקייט, סאַרא פֿרעכקייט! נאָך א צוויי רע-
 וואָליוציאָנערן אזוינע, וועט פֿאַ אונדז שוין ניט קלעקן קייב
 פֿאַליציי אפֿ צו קעמפֿן מיט דיִדאָזיקע צעשטערער פֿונ רוסלאַנד...
 דער פֿראַקוראַר האָט פֿונלאַנג שוין געוויסט דעמדאָזיקן נאָ-
 מען אונ האָט זיך טאַמיד פֿאַרגעשטעלט, אז קאַמאַ איז א גרייז-
 גרויער פֿאַטלאַטער ריז, אן אָנגעלאָדענער מיט פֿאַמבעס, פֿיראַק-
 סילינ. אונ פֿלוצימ, — 22 יאָר...

דער קאַנדוקטער איז פֿאַרפֿייגעגאַנגען אונ האָט אויסגערופֿן
 דעם נאָמען פֿונ דער נאָענטסטער סטאַנציע.
 דער פֿראַקוראַר האָט אויסגעטון דעם מאַנטל אונ אוועקגעזעצט
 זיך אפֿ דעם אויסגעבעטן געלעגער.
 אינ דער מינוט האָט מען אָנגעקלאפֿט אינ טיר. דער פֿראַ-
 קוראַר האָט אומצופֿרידן זיך א קנייטש געטון. ס׳איז ניט אזוי
 גרינג אופֿצוהייבן זיך פֿונ אזאַ פֿאַקוועמער אונ ווייכער איפֿער-
 בעט אונ גיין צו דער טיר...

ער האָט אומצופרידן א קוק געטון אפן מענטשן, וואָס איז געשטאנען אין קאָרידאָר. יענער איז געווען שוואַך באלויכטן מיט דער שיינ פונעם אייבערשטן לאמטערן. דער נייער פאר- שוינ איז אָנגעטון געווען אין א פראַכטפולער שוואַרצער טשער- קעסקע, מיט א באַזילפערטן פאסיק פארשטייפט. אפן פאסיק איז געהאנגען א גרויסער, מיט זילבער באַצירטער קינזשאל.

דער נייער פאסאזשיר האָט העפלעך א פרעג געטון:

— דאָ איז די פערטע קופע?

— יאָ, דאָ.

ער איז דורכגעגאנגען אין טיפ פונ דער קופע און אוועקגע- זעצט זיך אפן דיוואן. דערנאָך האָט ער זיך אופגעהויבן, פאר- מאכט די טיר און ווידער אוועקגעזעצט זיך.

— פון קאָבולעטי? — האָט א פרעג געטון דער פראַקוראָר.

— פון קאָבולעטי, — האָט געענטפערט דער פאסאזשיר אין

דער טשערקעסקע און געשמייכלט. דער פראַקוראָר האָט אימ אופמערקזאם באַטראַכט און א טראַכט געטון: „בא אימ איז אן איינגענומענער שמייכל“.

— קיין טיפליס?

— יאָ.

דער פראַקוראָר האָט אוועקגעשטעלט זיינע שטיוול אפן דייל

און אַרונטערגעקראַכט אונטער דער קאָלדערע. דער מאַן מיט דער

טשערקעסקע האָט פארלייגט די הענט אין די ברייטע אַרבל,

פארוואָרפן דעם קאַפּ צו דער וואנט און פאַרמאַכט די אויגן.

א שטילשווייגן האָט באהערשט די קופע נומער פיר. דאָס

שווייגן וואָלט ניט געשטערט געוואָרן עפּשער ביז סאַמע טיפ-

ליס, ווען דער צוג זאָל ניט געווען שטיין אפ דער סטאַנציע

סאַמטערדי אפ עטלעכע מינוט לענגער, ווי ס'איז אימ געקומען

לויט דער באַנ-רעשימע.

ווען מע האָט אָנגעקלאַפּט פּאַרזיכטיק אינ דער טיר פּונ דער
קופּע נומער פּיר, האָט דער וואָס אינ דער טשערקעסקע אופֿ-
געפּנט די אויגן און אופּגעהויבן זיך פּונעם אָרט. ער האָט פּויל
געפּנט די טיר. ער האָט דערזעען פּאר זיך זשאַנדארמען.
— אנטשולדיקט, גאָספּאַדא, פּאר דער באַומרויִקונג, נאָר מיר
האָבן א באַפעל דורכצוקאָנטראָלירן די דאָקומענטן באַ אלע פּא-
סאזשירן, וואָס פּאַרן אינ דעם צוג. סאַכאַקל א סעקונדע. דער-
לויבט אייערע דאָקומענטן.

דער פּאַרשוין אינ דער טשערקעסקע האָט, ניט זאָגנדיק קיין
וואָרט, אריינגעשטעקט די האַנט אינ פּונעם קעשעניע, ארויסגע-
נומען א פּריוונטאַש און ארויספּאַקומען פּונדאָרט א פּאַספּאָרט.
ער האָט אימ דערלאַנגט דעם זשאַנדאַרמ. יענער האָט אופּמערק-
זאַם איבערגעלייענט, קאַמ צו דערהערן א קנאַק געטונ מיט די
שפּאַרן און געזאָגט:

— אנטשולדיקט, פּירשט... די פּליכט צווינגט, מיר מוזן, — און
האָט זיך געווענדט צום פּראָקוראָר.
אז דער צוג האָט זיך גערירט, האָט דער פּראָקוראָר מיט ני-
גיר א קוק געטונ אפּן פּירשט.

— אנטשולדיקט, מיט וועמען האָב איך די ערע?
דער וואָס אינ דער טשערקעסקע האָט ווידער א שמיכל
געטונ מיט זיין איינגענומענעם שמיכל.

— פּירשט דעוודאַר? אַני. — און אָפּגעשוויגן, האָט ער צוגע-
געפּן: — כּיפּאַרשטיי ניט, צו וואָס איז די גאַנצע לויפּעניש מיט
די דאָקומענטן און זשאַנדאַרמען.

דער פּראָקוראָר האָט פּאַרויכערט א פּאַפּיראַס און אויסגע-
דרייט זיך צו אימ מיטן פּאַנעם.

— מע דאַרפ, — האָט ער געזאָגט, — ס'איז אנטלאָפּן זייער א
וויכטיקער פּאַרברעכער, ס'העלפּט ניט, פּירשט.

— אונ ווער איז אָט דער וויכטיקער פארברעכער?
 — א טעראַריסט - עקספּראָפּריאַטער, דער באַוווּסטער באַל-
 שוויק קאַמאַ.

— קאַמאַ? — האָט זיכ פאַרכידעשט דער פירשט, — עפעס האָב
 איכ געהערט וועגן אימ.

דער פּראָקוראָר האָט דערציילט זײַן שאַכט וועגן דער נײַט-
 געלונגענער נעסיע זײַנער, וועגן דעם ארעסטאַנטס פּרעכט אנט-
 לויפן אינמיטן העלן טאָג, וועגן דעם, ווי ס'איז שווער זיכ צו
 פאַרלאָזן אפּ דעם הײַנטיקן אדמיניסטראַטיוון פּערסאָנאַל אין
 די טורמעס. דערנאָכ האָבן זיי זיכ צערעדט וועגן מילכאַמע,
 וועגן רעוואָליוציע, וואָס הייבט זיכ אָן.

דער פּראָקוראָר האָט זיכ אוועקגעזעצט אפּן געלעגער אונ
 פאַרויכערט. דערנאָכ האָט ער פאַרוקט דאָס פאַרהאַנגל אפּן
 פענצטער אונ ארײַנגעקוקט אינעם פינצטערן ארומ, וואָס לויפט
 אלץ צוריק פונעם צוג. ס'האָט געשמעקט מיט געוויטער.

— ס'איז אזא דערשטיקעניש, — האָט געזאָגט דער פּראָקו-
 ראָר. — איר וועט דערלויבן עפענען א פענצטער?
 — אַ, פיטע...
 — הײַנאַר איז אזא הייסער זומער...
 — יאָ, א הייסער זומער.
 — איר האָט ליב א געוויטער? — האָט א פּרעג געטונ דער
 פּראָקוראָר.
 — איכ האָב ליב.
 — האַקלאַל, איכ קער זיכ אומ קיינ טיפּליס מיט לײַדיקע
 הענט, אומזיסט געפאַטערט צוויי מעסלעס, — האָט דער פּראָקו-
 ראָר געזאָגט.
 — זעט אויס, אײַער קאַמאַ איז א געשיקטער באַכער.
 — וואָס רעדט איר, אנטלויפן אינמיטן העלן טאָג, פאר די

אויגן פון דער וואכ אריבערמאליען איבער דער טורמע־וואנט,
5 ארשין די הייב! זאָגט שוין איר אליין...

— איר האָט אימ אמאָל געזעען? — פרעגט דער פירשט.
— ניין, כּיהאָב נאָכ ניט געהאט די זכּיע, נאָר אינגיכט וועל
איכ אימ זען.

— איר זיינט זיכער?

— כּיקען אייכ גאראנטירן, אז נאָכ היינטיקע נאכט וועט
מען אימ פאקן. די פאליציי פון טראנסקאווקאז איז אוועקגע־
שטעלט אפ די פיס.

דער פירשט האָט ארויסגענומען א פאָרטסיגאר, פארקלאמערט
א פאפיראָס אינאָ די ליפּן אונאָ אָנגעצונדן א שוועבעלעך־דאָס
רויטע פּייער האָט באלויכטן זיינ אויסגעצויגן געזיכט מיטן
שווארצן בערדל.

— איר האָט אזוי פיל דערציילט וועגן אימ, — האָט געזאָגט
דער פירשט, שפילנדיק זיכ מיטן פעקל שוועבעלעך, — אז איכ
וואָלט מיט פארגעניגן אימ אָנגעקוקט אליין.

— א ציקאווע פערזענלעכקייט.

— כּפעט אייכ טאקע, — אז קאמאָ וועט שוין זיינ אינ אייערע
הענט, גיט מיר צו וויסן אפ דעמדאָזיקן אדרעס... — דער פירשט
האָט אָנגעשריבן עטלעכע ווערטער אונ דערלאנגט דעם פראָ־
קוראָר דאָס קארטל.

— אָכ, מיט פארגעניגן, — האָט געענטפערט דער פראָקוראָר,
פרוונדיק איבערצולייענען די געדריידלטע שורעלעך אינעם
קארטל. ער האָט זיי ניט געקאָנט איבערלייענען — די אָנשריפט
איז געווען אפ גרוזניש. דער פראָקוראָר האָט אריינגעלייגט
דאָס קארטל אינ פאָרטפעל.

אז דער צוג איז אריינגעפאָרן אינ מיכילאָווער טונעל, האָט
דער שמועס אינ דער פערטער קופע אופגעהערט. ביידע פאסאזשירן

האָבן געוואָלט אַפּיסל אָפּרוען פאַרן אָנקומען קיין טיפּליס.
זיי האָבן זיך צוגעלייגט, און אופגעשטאנען זיינען זיי ערשט
דאן, ווען דער צוג האָט זיך אָפּגעשטעלט פאַם פּעראָן פון
טיפּליסער וואָקזאַל.

דער פּראָקוראָר האָט געעפנט די אויגן, ארויסגעקראַכן פון
אונטער דער קאָלדרע און א קוק געטון אפּ זיין שאַכט. יענער
איז געשטאנען פאַם פענצטער און אופמערקזאַם געקוקט אפּן
פּעראָן. דער פירשט דעוודאַר?אני האָט, אפּאַנעם, עמעצן געזוכט
און ניט געקאַנט געפינען. קיינער איז ניט ארויס אימ פאַגע-
גענען.

— אלזאָ, פירשט, געקומען? — פּרעגט דער געהילפּ-פּראָקור-
ראָר. דער פירשט האָט א ציטער געטון און אָפּגעקערוועט זיך
פון פענצטער.

— געקומען, האָט ער פריילעך געענטפערט. — נאָר כּיזע
עפעס ניט די מייניקע.

אינ פּינפּ מינוט ארום זיינען דער פּראָקוראָר מיטן פירשט
ארויס פונעם וואַגאָן. דריי זשאַנדאַרמיש געקליידעטע יונגעלייט
האָבן זיי פאַרשטעלט דעם וועג. פּלוצים האָט איינער פון זיי
פאַרשעמט א שמיכל געטון, פּראַוו זיך אויסגעצויגן פאַרן
פּראָקוראָר און זיך א לאַז געטון פאַפּרייען א וועג אינעם האַמוין.
— גוט מאַרגן, מאַקסימאַוו! — האָט אויסגערופּן דער פּראָקור-
ראָר.

— זדראוויע זשעלאיו, אייער הויכווילגעפּירטיקייט!

— ניטאָ קיין יעדעס וועגן דעם אַנטלאָפּענעם?

— טאַק טאַטשנאָ, ניטאָ קיין יעדעס, אייער הויכווילגעפּירטיי-

קייט!

דער פּראָקוראָר איז אריין מיטן פירשט אין בופעט אריין.
דאָרט האָבן זיי פאַרנומען א טישל און געהייסן דערלאַנגען

פּרישטיק. באַם פּרישטיק האָט דער זשאַנדאַרמען-אָפּיצער, וואָס איז צומ טישל צוגעגאַנגען, דערציילט, אז מע רעכנט, אז דער ארעס-טאַנט געפינט זיך אין דעמזעלפן צוג, וואָס דער פּראָקוראָר איז מיט אימ געקומען. די אונטערזוכונג האָט זיך נאָך נישט פאַרענדיקט. — כּיצווייפל, צי וועט איר אימ פאַקן, — האָט גלייכגילטיק געזאָגט דער פירשט, — ער דאַרף זײַן מעשוּגע פאַרן בײַז סאַמע טיפּליס.

דער אָפּיצער האָט א צוק געטונ מיט די אקסלען און גע-זעגנט זיך מיט א פאַרנויג.

געענדיקט דעם פּרישטיק, האָט דער פּראָקוראָר געדריקט דעוודאַר?אַנין די האַנט מיט די ווערטער:
— כּיוואָלט א פאַלן געווען, פירשט, זיך פאַגעגענען מיט אײַך, אויב נאָר מײַן געזעלשאַפט קען אײַך זײַן אײַנגענומען. אָט איז מײַן קאַרטל.

דער פירשט האָט א שמיכל געטונ.

— אוואדע, אוואדע, מיר וועלן זיך נאָך פאַגעגענען מיט אײַך, הער פּראָקוראָר... געוויס וועלן מיר זיך פאַגעגענען. אינ א האַלבער שאַ ארום נאָך דעם פירשטס אוועקגיין האָט דער פּראָקוראָר צוגערופן דעם זשאַנדאַרמען-אונטער־אָפּיצער.
— מאַקסימאָוו, קאָנסט גרוזיניש?
— טאַטשאַ טאַק, וואַשסקראָד.

דער פּראָקוראָר האָט זיך אריע געטונ אינעם פאַרטפעל, ארויס-געקראָגן דאָס קאַרטל, וואָס דער פירשט האָט אימ נעכטן גע-געבן, און דערלאנגט דעם אונטער־אָפּיצער:

— זעצ איבער. דאָס האָט דער פירשט מיר געגעבן זײַן קאַרטל, נאָר אָנגעשריבן האָט ער אפ גרוזיניש.

דער אונטער־אָפּיצער האָט באַטראַכט דאָס ווייסע שטיקל קאַרטאָן און א פאַרכידעשטער געדרייט עס אפ אלע זײַטן.

— נו, ווי איז דער אדרעס זיינער?
 — ניטאָ דאָ קיין אדרעס, אייער הויכווילגעפירטיקייט.
 — וואָס הייסט ניטאָ?
 — טאק טאָטשנאָ, ניטאָ.
 — וואָס־זשע איז דאָרט אָנגעשריבן?
 — ס'איז אָנגעשריבן, אייער הויכווילגעפירטיקייט, ווען מע
 זאָל עס איבערזעצן אפּ רוסיש, איז אזוי אָנגעשריבן: „כאָטש דו
 ביסט איוואן, אָבער א באָלואן“...
 — און מער גאָרניט?
 — טאק טאָטשנאָ, גאָרניט.
 — פאסקודניאק...
 — וועמען מיינט איר, אייער הויכווילגעפירטיקייט?
 — ניט דיכ, ניט דיכ, — האָט דער פראָקוראָר זיך צעשריגן
 און, ניט געזאָגט מער קיין וואָרט, האָט ער זיך שנעל צעצאָלט
 און אוועק צום ארויסגאנג.

III

דער איניען וועגן קאמאָ איז געלעגן אין טיפליסער גופער-
 ניאלן זשאנדארמען־אָפטייל, און אין מעשעכ פון א גאנצ יאָר
 נאָך קאמאָס אנטלויפן פון באטומער טורמע זיינען קיין שום
 נייע מאטעריאלן צו דעמדאָזיקן איניען ניט צוגעקומען. ער
 איז געלעגן פארשלאָסן אין א שאפע, צוזאמען מיט א גאנצן
 פאק אנדערע בלויע פאפקעס. די פאפקע איז זיך געלעגן אין
 שאפע, אָבער וועגן דעם גוירל פון דעם מענטשן, וואָס זיין
 לעבנסבאשרייבונג איז אין פאפקע געווען, האָט די פאָליציי
 גאָרניט געוויסט. נאָר איינס איז באוויסט געווען, אז קאמאָ
 איז אנטלאָפן פון באטומ קיין טיפליס. און ווייטער איז קיין
 שפורן שוין ניט געווען. די זוכענישן האָבן קיינע רעזולטאטן
 ניט געגעבן.

אינ דעקאבער 1905 יאָר האָט דער אויטפאָרשער פון אויס-
 ערסט-וויכטיקע איניאַנימ ווידער ארויסגעצויגן דעם איניענ פון
 דער שאפע, קעדיי צוצולייגן נייע יעדעס.
 אפ די זאוואָדן האָט זיך באוויזן רעוואָליוציאָנערע ליטערא-
 טור, וואָס רופט די ארבעטער צו מאסן-שטרעקן.
 די אויסשפיר-פאָליציי האָט פעסטגעשטעלט, אז דער הויפט-
 פארשפרייטער פון דערדאָזיקער ליטעראטור איז קאמאָ. מיט א
 וואָך צוריק איז אינ טיפליסער לאָקאָמאָטיוו-דעפאָ פאָרגעקו-
 מענ אן ארבעטער-מיטינג. אפן מיטינג איז ארויסגעטראָטן
 קאמאָ. ער האָט גערופן די ארבעטער, זיי זאָלן פאָדערן א פאר-
 גרעסערונג פונעם ארבעטלוינ, אן אכטשאַעדיקן ארבעט-טאָג,
 ארבעט-סטראכירונג אפן כעשפן. פון דער מעלוכע, פרייהייט
 פון וואָרט, פרעסע און פארזאמלונגען, פאָלקס-מיליציע אנשטאָט
 פאָליציי; פאָדערן, מע זאָל באַפרייען אלע פאָליטישע ארעסטיר-
 טע און מע זאָל אָפשאפן טויט-שטראָפ. רייטער-קאזאקן האָבן
 דעם מיטינג צעטריבן, צוויי ארבעטער זינען ארעסטירט גע-
 וואָרן. אָבער קאמאָ האָט באוויזן אנטרוגען צו ווערן.
 שפעטער מיט עטלעכע טעג האָט די פאָליציי געפונען אינ
 דעפאָ פעק מיט געווער. די אויספאָרשונג האָט פעסטגעשטעלט,
 אז צוגעשטעלט דאָס געווער איז דעפאָ אריין האָט דער באַל-
 שעוויק קאמאָ. און ווידער האָבן די זוכענישן פון דער פאָליציי
 זיך פארענדיקט מיט גאָרנישט. קאמאָ איז פארשוונדן געוואָרן.
 אינ עטלעכע טעג ארום האָט די פאָליציי איבעראַניס דער-
 הערט וועגן קאמאָ.

אפן מיידאן — דער סאמע באלעבסטער מארק פון טיפליס —
 האָט איינער אן ארמענישער קרעמער, עפענענדיק גאנצפרי זיין
 אויבסט-קלייטל, דערזעען בא דער סאמע טיר זיך וואלגערן
 שאַלעכצ פון קאווענעס און דיניעס. די שאַלעכצ איז נאָך געווען

פריש. דער ארמענער האָט לאנג באטראכט די שאַלעכצ, דער-
נאָכ האָט ער א קוק געטונ צום שיינעסדיקן שטעלכל. פאמ
שטעלכל איז געזעסן דער קוּדעמער, א טאָטער, און געגעסן א
קאווען. איז דער ארמענער צוגעגאנגן צום טאָטער.

— וואָס ווארפסטו עפעס דאָס מיסט אינ מיין זייט?
דער טאָטער האָט ניט געענטפערט. ער האָט געשניטן
שטיקעלעכווייז דאָס זאפטיקע, רויטע קאווען-פלייש און, אָנגע-
שטאָכט אפן שפיץ מעסער, גערוקט אינ מויל אריין.
— איך פרעג דאָך דיך, — האָט איבערגעכאזערט דער ארמע-
נער.

— ס'איז דיין שאַלעכצ, דו האָסט אליין צעוואָרפן, — האָט
דער טאָטער געענטפערט.

— מייןע?! איז נאָדיר!

דער ארמענער האָט שנעל צונויפגעקליבן פון דער שטוי-
פיקער ערד די שמוציקע קאווענע-שאַלעכצ און א שמיץ געטונ
דעם שאַכט גלייך אינ פאָנעם אריין.

דער טאָטער האָט זיך ניט געלאָזט שפּייען אינ דער קאשע.
ער האָט געכאפט די שיראימ פון זיין קאווען און א שמיץ גע-
טונ דעם ארמענער אינ פאָנעם אריין. דאן האָט דער ארמע-
נער אופגעהויבן א שטיין און געגעבן א שנייד מיטן שטיין
גלייך אינ שטעלכל אריין. אינ שטעלכל האָט עפעס זיך צעבריאָז-
געט, עפעס האָט זיך א וואַלגער געטונ, און א געשריי האָט זיך
פונדאָרטן דערהערט, א רופ צו הילף.

אפ די גוואלדן האָבן זיך גענומען צונויפלוויפן מענטשן. געלאָפן
זיינען ארמענער, געלאָפן זיינען טאָטערן. א גאָראָדאָוואַי איז צו-
געגאנגען, א קוק געטונ און אוועק ווייטער, פארלייגט די הענט
אפ הינטן. פאלד איז דער גאנצער פלאצ אָנגעטאסעוועט געוואָרן

מיט א מענטשן-מאסע. די ארמענער זאָבן זיך אינגעשטעלט
פאר דעם קרעמער דעם ארמענער, די טאָטערן — פארן טאָטער.
איינ טאָטער האָט א געשריי געטון צו די ארמענער:
— איר זיינט אומריינע! אלע אומריינע דארף מען פארניכטן!
— אלע טאָטערן זיינען קלאָווימ! פאטורמאנעס! די פאטור-
מאנעס דארף מען קוידען! — האָבן געענטפערט די ארמענער.
אינ די ריינע פון די ארמענער איז אריינגעפלוין א שטיין.
דער שטיין האָט נאָך נישט פאוויזן אראָפצופאלן, ווי די ארמענער
האָבן זיך אנעמגעטון צו רייסן שטיינער פונעם ברוק. א האָגל
שטיינער האָט זיך א שאָט געטון אפ די טאָטערן.
אינ א האלבער שאָ ארום איז פון די טאָטערשע קלייטלעך
אפן מיידאן קיין זייכער נישט געבליבן.
די טאָטערן זיינען זיך צעלאָפן. דערנאָך האָבן זיי זיך צוריק
אומגעקערט, מיט פרישע קויכעס. זיי האָבן זיך ארופגעוואָרפן
אפ די ארמענישע קלייטן און גענומען גראַמירן זיי. אינגיכט
זיינען פון די ארמענישע קלייטן געבליבן הויפוס ברעטער.
די טאָטערן זיינען זיך צעגאנגען. דער פלאַץ איז פוסט גע-
בליבן. נאָר א ביסעלע שפעטער האָט דער מיידאן ווידער אופ-
געלעבט.
אפן מיידאן האָט זיך פאוויזן א גרויסער האמוינ ארמענער.
זיי האָבן געפאָכעט אינ דער לופטן מיט שטעקנס, שטיינער און
קינזשאלן.
— אינ קורא אריין די טאָטערן! צו מאגאמעטן מעשאלייכע
זיינ די טאָטערן! — האָבן זיי געשריגן.
דעמאָלט האָט זיך פארן האמוינ פאוויזן קאמאָ.
ער איז ארופגעקראָכן אפ א צעבראָכענעם קאסטן און אויס-
גערופן:
— פירגער, אכטונג!

דער האמוינ איז אנשוויגן געוואָרן.

— ער איז אן ארמענער צי א טאָטער?

— שטילער. ס'איז אן ארמענער! באלד וועט ער אוועקפירן

די ארמענער צו די טאָטערשע קווארטאלן, און ביז נאכט וועט
אין טיפליס קיין איינ לעבעדיקער טאָטער ניט פארפלייבן.

— בירגער, — האָט קאמאָ פאָרגעזעצט, — איר ווילט גיין שלאָגן

די טאָטערנ?

— שלאָגן די טאָטערנ! אונטערצינדן זיי!

— צי האָט איר אָפער א טראכט געטון וועגן דעם, — האָט

קאמאָ געפרעגט, — אז טאקע היינט אפדערנאכט וועלן די טאָ-

טערנ נעמען קוילען אייב און צינדן אייערע הייזער?

— מיר וועלן ניט לאָזן! מיר זיינען א מענגע! מיר האָבן א

גרעסערן אוילעם ווי זיי!

— דאָס, וואָס ס'קומט איצטער פאָר אין טיפליס — איז די אר-

בעט פון דער צארישער מאכט, — האָט קאמאָ פאָרגעזעצט, — די

ארבעט פונעם קאווקאזער נאמעסטניק — גראפ וואַראַנצאָוו-

דאשקאָוו! פארוואָס ווילט איר קוילען די טאָטערנ און גראַמירן

זייערע קלייטן? פארוואָס קוילען די טאָטערנ ארמענער און פאר-

וואָס גראַמירן זיי די ארמענישע קלייטן? דערפאר, וואָס איינ

קרעמער האָט אויסגעזידלט דעם צווייטן?

— די טאָטערנ הייבן זיך אָן די ערשטע. שטענדיק זיינען זיי

שולדיק!

— פאדאכטאָגן שאפעס זיינען די טאָטערנ אָנגעפאלן אפ אונ-

דזער קאראפעט ווארטאניאנצ און צעשאַטן אלע זיינע עפל איי-

בערן גאס!

— זונטיק האָבן די טאָטערנ צעמיימעסט קעוואַרק מארקא-

דיאנצן און בעניאמינ פעטראַסאָוונ!

קאמאָ האָט הויב געזאָגט:

— די טאָטערנ? און איר האָט פאָרגעסן, אז דינסטיק זײַנען די אַרמענער אָנגעפאלן אפּ דעם טאָטער קורבאן מאמעדאָווס בע-קערײ, ארויסגעוואָרפן זײַן טײַג אינ מיסט-גרוב ארײַן און די מעל צעזײט איבערן גאס? צי דען געדענקט איר ניט, ווי זיי אַרמע-נער האָבן פאראכטאָגן מאָנטיק צעגראָמירט דעם טאָטער אַפּאסא קערבאַלײעווס קלײט, און אימ אַלײן צענעריקט ביז צום טױט?

דער האמוינ האָט געשוויגן. קאַמאָ האָט פאָרגעזעצט:

— די טאָטערנ דאַרפן ניט האָבן אײער פלוט, — אײער פלוט איז נײטיק דער צאַרישער מאכט. פאָגראָמען דאַרפן האָבן די-יעניקע, ווער עס זיצט אינעם פאַלאַצ. יאָ, אינ פאָגראָמען נײטיקן זיכ: דער נאַמעסטניק, די פאָליציי און די זשאנדאַרמעריע.

די אַרמענער זײַנען אַלץ נעענטער און נעענטער צוגעגאן צום קאַסטן. קאַמאָ האָט פאָרגעזעצט:

— איר ווייסט, אז דער געהײמער באפעל פונעם נאַמעסטניק איז טיפּליס הײסט דער פאָליציי „זיכ ניט ארײַנמישן“, ווען די אַרמענער גראָמירן די טאָטערנ און די טאָטערנ — די אַרמענער? איר האָט געזעען, ווי דער גאַראָדאָוואַי איז אוועק פונעם מײדאַן, ווען דער געשלעג האָט זיכ אָנגעהויבן? און איר געדענקט, אז ווען די אַרבעטער פונעם דעפּאָ האָבן זיכ צונויפגעזאַמלט אפּא רעוואָליוציאָנערן מיטינג, זײַנען די פאָליציאַנטן ניט אוועקגע-גאַנגען, זײ האָבן גענומען אַרבעטן מיט די שווערדן, רעוואָלווערן און נאַהײקעס... דעם אַרבעטער-מיטינג האָבן זיי שנעל צעטרײבן... די שכיטעס און די פאָגראָמען זײַנען נײטיק דער רעגירונג, די קריגערייען צווישן די אַרמענער מיט די טאָטערנ פאַרפעסטיקן די הערשאפט פון דער רעגירונג. דורכ שכיטעס און פאָגראָמען ווילן זיי אָפּווענדן די אַרמענער און טאָטערנ פון רעוואָליוציאָ-נערן קאַמפּ. הערט אופּ צו שניידן די פּײַכער אײנער דעם צווייטן איבער קאווענע-שאַלעכצן! די אַרמענער דאַרפן געבן די האנט די

טאָטערנ. די טאָטערנ—די ארמענער, און מיט געמיינזאמע קויכעס
לאָמיר זיך אלע נעמען צום אלגעמיינעם פיינט—צו דער רעגיי-
רונג, צו דער פּורזשואזיע! נידער מיט דעם נאמעסטניק און מיט
זיין פאָליציי! נידער מיט די קאפיטאליסטן! זאָל לעבן די האָרע-
פאשנע טאָטערישע און ארמענישע באפעלקערונג פון טיפּליס!

דעמזעלבן טאָג איז אפן מיידאן צעגראָמירט געוואָרן דער
פאָליציי-צירקל. די פאָליציי איז זיך צעלאָפּן. איבערן האמוין
האָט אופגעפלאטערט א רויטע פּאַן. דער האמוין איז געגאנגען
צום פאלאצ. אן אַטריאד באוואָפנטע קאָזאקן האָט צעטריבן די
דעמאָנסטראציע.

דער צופאל אפן מיידאן האָט ארויסגערופן א גערודער אינעם
נאמעסטניקס פאלאצ. אנשטאָט פּרעכנן דעם קאָפּ איינער דעם
צווייטן, נעמען זיך גאָר די ארמענער און די טאָטערנ צו גראָ-
מירן פאָליציי-צירקלען. מע דארפ אָנעמען מיטלענ... שיקן מיי-
ליטער? נאָר דעמאָלסט וועלן אלע זאָגן:

— פארוואָס עפעס גראדע איצטער, ווען די טאָטערנ און די
ארמענער הייבן זיך אָן צו פארייניקן און ארופטרעטן אפן וועג
פון רעוואָליוציאָנערע מייסימ, זיינען באַמ קאווקאזער נאמע-
סטניק מיטאמאָל באשאפן געוואָרן אי קאזאקן אי סאָלדאטן?
האָט די מאכט, הייסט עס, פריער געלייגט, ווען זי האָט גע-
מאָלדן וועגן איר הילפלאָזיקייט?

האָבנדיק די פולע מאכט איז זיינע הענט, האָט דער נאמעסט-
ניק אפ קאווקאז, גראפ וואָראַנצאָוו-דאשקאָוו, געפונען אן
אויסוועג. ער האָט באפוילן ארויסצוגעבן די ארבעטער 600 בער-
דאנקעס. די שטאָט-דומע האָט שוין לאנג זיך מישטאדל געווען
וועגן דעם, אז מע זאָל באוואָפענען די ארבעטער און מיט זייער
הילף זאָל מען מאכן א סאָפּ צו דער ארמעניש-טאָטערישער

שכיטע. דער נאמעסטניק איז א לאנגע צייט ניט איינגעגאנגען.
איצטער האָט ער באשלאָסן גיין אפ האנאָכעס.
אזוי איז באוואָפנט געוואָרן די ארבעטער־פאַרשטאַט פון
טיפּליס — נאכאלאָווקע.

די ארבעטער האָבן ארויסגעשטעלט באוואָפנטע פיקעטן אין
די ארמענישע און טאַטערישע קווארטאלן. און גאנצ גיכ האָבן
זיי איינגעשטעלט אָרדענונג. ס'האָט גענומען א סאָפּ צו די
געשלעגן צווישן די ארמענער און טאַטערן. די באפעלקערונג
האָט זיך בארויקט.

די פאָגראַמען האָבן זיך פארענדיקט. אָבער די נאכא-
לאָווקער ארבעטער האָבן זיך ניט געכאפט אומצוקערן דאָס גע-
ווער. דריי מאָל האָט די זשאנדארמען־פארוואלטונג געפאָדערט
בא די ארבעטער־פירער, אז זיי זאָלן אומקערן די בערדאנקעס —
נאָר ס'האָט ניט געהאָלפן. עפעס האָבן זיי געטיינעט, די פירער,
אז די שכיטע האָט זיך, קלוימערשט, נאָך ניט פארענדיקט, אז
עפעס דראָט א געפאר, אז ס'קענען נאָכאמאָל אויסברעכן פאָג-
ראַמען, אויב מע וועט בא די ארבעטער צונעמען דאָס געווער...
די זשאנדארמען־פארוואלטונג האָט ניט געטרויט די ארבע-
טער. ווייניקער פון אלץ האָט זי געקומערט די קינפטיקע שכי-
טע. די זשאנדארמען־פארוואלטונג האָט מוירע געהאט פאר
עפעס אנדערש — פאר אן אופשטאנד. פארוואָס זאָגן זיך אָפּ
די ארבעטער אָפּצוגעבן דאָס געווער? צי גרייטן זיי ניט קיין
אופשטאנד, קיין רעוואָלוציע?

IV

די זשאנדארמען־פארוואלטונג האָט באשלאָסן טייקעפּ צו
אנטוואָפענען נאכאלאָווקע. דער באפעל פונעם נאמעסטניק,
דעם פארטרעטער פון זיין מיינעסטעט אפ קאווקאז, האָט געפאָ-
דערט ניט צאצקען זיך מיט די ארבעטער.

דער באפעל האָט דיקטירט: אין פאל פון נויטווענדיקייט
אַנשיקן אפ די ארבעטער באוואָפנטע מיליטער.
די זשאנדארמען פארוואלטונג האָט ארויסגעשטעלט די אר-
בעטער א פאָדערונג — אָפגעבן דאָס געווער אין מעשעכ פון פיר
שאָ. די ארבעטער האָבן געענטפערט:
— ניין.

די זשאנדארמען פארוואלטונג האָט געשיקט אן אולטימאטום:
אויב די ארבעטער וועלן אין מעשעכ פון א שאָ ניט צונויפ-
טראָגן די פערדאנקעס — וועט קיין נאכאלאָוקע ארויסגעשיקט
ווערן אן עסקאדראָן קאזאקן.
באקומען דעמדאָזיקן אולטימאטום, האָט נאכאלאָוקע זיך
צעפונטעוועט.

דער נאכאלאָוקער שוצ-שטאב איז באשטאנען פון די
מיטגלידער פונעם קאווקאזער פארייניקטן קאָמיטעט פון
דער רוסלענדישער סאָציאל-דעמאָקראטישער ארבעטער-פארטיי,
וועלכער האָט פארייניקט די באַלשעוויקעס מיט די מען-
שעוויקעס.

פון דער מינוט אָן, וואָס ס'איז באקומען געוואָרן דער אול-
טימאטום פון דער זשאנדארמען פארוואלטונג, האָט דער שטאב
אָן איבערייס זיך באראטן. אפ-דער פאראטונג איז געשטאנען
איינ פראגע: די פראגע וועגן געווער. אָפגעבן אָדער ניט? די
הייסע דעבאטן האָבן זיך געענדיקט מיט גאַרנישט. דעם
פרעזידיום האָט זיך בעשומיפן ניט איינגעגעבן קומען צו אן
איינהייטלעכער מיינונג. די מענשעוויקעס האָבן געטיינעט, אז
דעם אולטימאטום מוז מען זיך אונטערווארפן. מע מוז אומקערן
דאָס געווער, אַניט וועט נאכאלאָוקע פארטרונקען ווערן אין
בלוט, ס'וועלן זיך אָנהייבן מאסן-ארעסטן, רעפרעסיעס. דער

פארטיי דראָט די גרעסטע סאָקאַנע. א באַוואָפנטע אַרױסטערע-
טונג וועט אומפארמיידלעך דורכפאלן. א באַוואָפנטע אַרױסטערע-
טונג פון די נאכאלאָוקער אַרבעטער קען ברענגען צו א צע-
שמעטערונג פון אלע רעוואָליוציאָנערע קױכעס. די מאכט וועט
זיך פאַר גאַרנישט ניט אָפּשטעלן, קעדיי צו דערשטיקן דעם
אױפּשטאַנד. קעגן דער מעכטיקער באַוואָפנטער קראפט פון דער
רעגירונג וועלן די אַרבעטער ניט ביישטיין. מע דאַרף אומקערן
דאָס געווער, קאַלזמאַן ס'איז נאָך ניט שפּעט.

אזוי האָבן גערעדט די פאַרשטייער פון דער פראַקציע מענ-
שעוויקעס. אָבער ווי נאָר ס'פלעגן אַנשווינג ווערן די לעצטע
ווערטער פון די אַראַטערס, אזוי פלעג זיך באלד אין אױדיטאָ-
ריע אױפהייבן א ווילדער געטומל:

— אָפּגעבן דאָס געווער? איינמאָל ניינ! די אַרבעטער
וועלן ניט אַרױסקאָזן די בערדאַנקעס פון זייערע הענט אָן א
שלאכט!

— מיר וועלן אומקומען, האָבן אַנדערע געשריגן, — דאָס
געווער דאַרף מען אָפּגעבן!

— דאָס איז אַן אױאַנטױרע!

— פאַכדאַנימ!

— נידער מיט די פאַרעטער!

— זאָל לעבן די רעוואָליוציע!

— צום טײוול די פּשאַרעניקעס!

— אין קאַמפּ!

— כאַוויירימ, אױפּמערקזאַם! כאַוויירימ, רױק! זײט אױסגע-

האַלטן! שטילער! ווערט שױן אַנשווינג!

— נידער מיט די פאַכדאַנימ! זאָלן די פאַכדאַנימ גיין אין

פאַלאַצ צום נאַמעסטניק! זאָלן די פאַכדאַנימ אָפּגעבן די בער-
דאַנקעס!

— די ארבעטער וועלן דאָס געווער ניט אָפּגעבן!
 די טיר האָט זיך אופגעעפנט, און אפן שוועל האָט זיך באַ-
 וויזן קאַמאָ. ער איז לאנג געשטאַנען, אינגעהערט זיך אינ די גע-
 שרייען. דערנאָך איז ער צוגעגאַנגען צום פּרעזידענט־טיש און
 האָט אופגעהויבן די האנט.
 — ס'איז דאָ א יעדע, כאוויירימ, האָט קאַמאָ געזאָגט, — אז
 אהערצו גייט א מייע קאָזאַקן. צי זיינען מיר גרייט צום שלאכט?
 אלע זיינען אַנשוויגן געוואָרן.
 — זיי גייען שוין? — האָט עמעצער א פּרעג געטונ.
 — זיי גייען. וואָס־זשע האָט איר פּאַשלאָסן?
 — איך פעט זיך ארויסזאָגן, — האָט דער פּאַרזיצער געזאָגט
 קיינער האָט ניט אופגעהויבן די האנט.
 — נו, איז וואָס־זשע זאָלן מיר טונ? אָפּגעבן דאָס געווער
 אָדער גיין אינ שלאכט מיט די קאָזאַקן?
 — אינ שלאכט! — האָט מען געשריגן פון די ערטער.
 — אָפּגעבן דאָס געווער!
 — קיינע קאַפיטוליאציעס! מיר וועלן שטאַרבן, נאָר דאָס גע-
 ווער וועלן מיר ניט אוועקלייגן!
 — ריכטיק! — האָבן קוילעס געשריגן.
 — דאָ וויל מען אונדז דערווייזן, אז א באוואָפנטער אופ-
 שטאַנד פון די נאַכאלאָוקער ארבעטער איז אַן אומזיג, — האָט
 קאַמאָ געזאָגט. — איך פּרעג באַ די אלע, וואָס רעדן אונדז איין
 צו פּאָלגן נאַטשאַלסטווע: און די רעוואָליוציע וועט איר עפ-
 שער אויך הייסן אָפּשאפן? עפּשער איז בעסער גיין זיך בוקן צום
 נאַמעסטניק און בעטן מעכילע פאַר אלע זינד? איאָ? האָ אינדע-
 רעמעסן, צו וואָס די גאַנצע דולעניש? איז דען קעדיי זיך בונ-
 טעווען, אַנטאָן א טירכע אי זיך, אי דער נאַטשאַלסטווע? לאָמיר
 זיך בעסער פּאַנאָדערגיין אהיימ... לאָמיר זיך פּאַנאָדערגיין

שטיל, פרידלעכ... אינדערהיים ווארטן אפ אונדז די ווייבער, א געשמאקער מיטאָג, א ווארעמער געלעגער און א צייטונג פארן שלאָפ. לאָמיר גיין אויספעטלען גנאָד באַמ נאמעסטניק. ער וועט אונדז מויכל זיין אונדזערע זינד, וועט א זידל טון פונדערגרינג און אָפלאָזן אהיים... זיינט איר מאסקימ? און זאָלן טויזנטער ארבעטער שמאכטן אין די טורמעס, זאָל די פאָ-ליציי מאכן באנאכטיקע אָנפליען אפ די ארבעטער-קווארטאלן, זאָל גאנצ טראנסקאווקאז, גאנצ רוסלאנד זיך שטיקן אונטערן שטיוול פון דער זשאנדארמערע, זאָלן די ארבעטער-קינדער פוכנען פון הונגער און זאָלן די מוטערס באוויינען די זין, וואָס מע האָט אפ קאטאָרגע פארטריבן. זאָל זיך עס גיין אזוי וויי-טער! מיר פראָטעסטירן ניט! מע דארפ אָפגעבן דאָס געווער, מע דארפ אָפגעבן דעם טיפליסער-ארבעטער-קלאס אפ העפקער דער זשאנדארמערע! ס'מאכט ניט אויס, וואָס מאָרגן וועט מען טויזנטער מענטשן אופהענגען, אריינװארפן אין די קאזעמאטן — וויכטיק איז שאַלעם מאכן מיט נאטשאלסטווע, ניט צערייצן, ניט באומרויקן די נאטשאלסטווע! לאָמיר אומקערן די בערדאנקעס! און דאָס, וואָס ס'וועט פאָרקומען אין א שאַ ארום נאָכדעם, ווי מיר וועלן אוועקלייגן דאָס געווער, דארפ ניט באומרויקן די אָנהענגער פון אונטערגעבן זיך. וואָס גייט זיי אָן, וואָס די אר-בעטער בלייבן אפ העפקער!

קאמאָ האָט אויילע אָפגעשוויגן. ער האָט צונויפגעדריקט א פויסט און לאנגזאם א טיקע געטון אין דער לופט אריין. דער האלדז האָט זיך אריינגעצויגן אין די אקסלען. ער איז נאָכ בלא-סער געוואָרן, נאָכ שטייפער האָט ער פארקלאמערט די צייט און קימאט שעפטשענדיק געזאָגט:

— ניין, דאָס וועט ניט זיין... די בערדאנקעס וועלן בלייבן אין די ארבעטערס הענט, און די ארבעטער וועלן זיגן אָדער

שטארפן. זאלן וויסן די זשאנדארמען, אז אונדז קען מען מיט
גארנישט ניט אנשרעקן. מיר וועלן קיין ציטער ניט טון פאר
זייערע שפיזן און וועלן דערווייזן, אז אומפאשטרעפט איזדעקע-
ווען זיך איבער אונדז וועלן מיר ניט דערלויבן! די פערדאג-
קעס זיינען אונדזער פארמעגן. אפגעפן זיי באטייט אויסגראָפן
א גרוב זיך אליין. און די, וואָס טראכטן אנדערש, זאלן גיין
אהיימ זיך לייגן שלאָפן. מיר וועלן אליין באווייזן דעם סוינע
די קראפט פונעם ארבעטער-קלאס!

— ריכטיק, קאמאָ! גוט אריינגעזאָגט, קאמאָ!

אפן שוועל האָט זיך באוויזן א גרופע באוואָפנטע ארבעטער.
דער, וואָס איז אריינגעגאנגען דער ערשטער, האָט זיך דורכגע-
שפארט צום טיש פונעם פרעזידיום, אוועקגעשטעלט דיַביקס און
געזאָגט אינדערהייך:

— כאוויירימ, קאזאקן פאָרן. די ארבעטער פאָדערן אייך אפן
פראָנט. מיר האָבן באשלאָסן דאָס געווער ניט אָפגעפן און פאר-
טיידיקן זיך ביזן סאָפּ. די צייט שטייט ניט.
ס'איז אויסגעקליבן געוואָרן א שלאכט-שטאפּ, און די פאר-
זאמלונג איז געשלאָסן געוואָרן.

די קאזאקישע מייסע זיינען שוין געווען הינטער נאכאלאָוקע.
צעטיילט זיך אפ דרוזשינעס, האָבן די באוואָפנטע ארבעטער
פארנומען אלע וועגן צו דער פאָרשטאָט. ניט פארטיידיקט איז
פארבליבן נאָר דער לינקער פלאַנג, ווייל אימ איז איבעריק גע-
ווען צו פארטיידיקן: לינקס האָט זיך געהויכט א פאָרג.

יעדער מינוט האָט מען זיך געקענט ריכטן אפ די קאזאקן.
קאמאָ האָט אָנגעפירט מיט אן אָטריאד פון 100 מאַן. אימ
האָט מען איבערגעגעבן צו באשיצן איינעם פון די סאמע גע-
פערלעכסטע פראָנט-טיילן, דעם שליאַכ קיין נאכאלאָוקע. די
ארבעטער זיינען געלעגן צעשאַטן אין א קייט און האָבן אכ-
טונג געגעבן אפן שליאַכ.

— ע-עכ... דער עמעסערן טאָג היינט! שוין איינמאָל א טאָג,
ס'ארא ווארעמקייט... — האָט מען געשמועסט אין דער קייט.
— יא, א היצ — פרעגט שוין ניט... נעכטן האָט מיינ אלטע אפן
מארק געזעען, ווי איינער האָט געכאפּ דעם שלאג. געשטאַרבן
אפן אָרט...

אן ארבעטער אין א קאָסאָוואַראָטקע, מיט גרויסע שטיוול, מיט
א ניטגעגאַלטן פאַנעם, האָט געפירט איבער דער קייט א קליין
יינגעלע. דאָס יינגעלע איז געגאנגען שנעל. אימ איז געווען פריי-
לעכ. עס האָט געקוקט דעם טאטן אין פאַנעם אריין און האָט
געשמייכלט. דער פאַטער איז געווען פארפינצטערט און האָט
געטראָגן אפּ די אקסלען די ביקס אזוי פונקט ווי ס'וואָלט גע-
ווען ניט קיין ביקס, נאָר א קאָראַמיסלע.
א צווייטער ארבעטער האָט גערעדט צו דער פארוויינטער
ווייב:

— דו גיי אהיים, האָסט דאָ ניט וואָס צו טון.
זי האָט געקוקט אפּ אימ מיט פארטרערטע אויגן, געווישט
מיט דער פאַלע די אויגן און אלץ געטיינעט:
— וואָס האָט איר דאָס פארטראכט? הא? די קינדער... האָט
ראכמאַנעס כאַטש אפּ די קינדער...
— די ווייבער די דארפן דיר דאָ אויב אריינשטופן די נאָז, —
האָט עמעצער א זאָג געטון און אויסגעשפיגן.
פרויען איז דאָ געווען פיל ארום און ארום. אייניקע האָבן
איינגערעדט די מאנען זיך אומצוקערן אהיים, זיי האָבן גע-
ווינט, געזידלט. אנדערע האָבן געטראָגן אפּ די פאַזיציעס ברויט,
וורשט, קאָטלעטן — אלערליי מייכאָלימ. און אייניקע האָבן זיך
געפאַרעט מיט די זויג-קינדער דאָ אפן אָרט, אונטערן פרייען
הימל, לעבן די מאנען.
— קאָזאקן!

די דרוזשינעס זײַנען שטיל געוואָרן. די ווייבער, קינדער
האַבן זיך געגעבן א וואָרפ אפ צוריק, צום טייל. די פיקסנמײלער
האַבן זיך אָנגעצילט אינ יענער זײַט, פּונוואנען די פּערד האַבן
זיך גערוקט מיט פּוילן פּאַרזיכטיקן טראָט, אופהייבנדיק א שטויב.
קאַמאָ האָט זיך ארוםגעיאָגט איבער דער קײט, געגעבן באפעלן,
אַנגעוויזן ווהינן צילעווען, און געשמייכלט, ווי איינער, וואָס אָר-
גאַניזירט א גרויסן, ראשיקן יאַנטעוון.

— אונדז קען מען נאָך ניט, — אזוי האָט ער גערעדט, — נאָר
הײַנט וועלן מיר באווייזן, ווער מיר זײַנען. גאָט גריסט אײַך,
אײַער ווילגעבירטיקײַט! געקומען א שמעק טון, וואָס באטייט
נאַכאַלאָוקע? ביטע, ביטע שײַן! צילט, כעוורע, דעם פּערד אינ
קאָפּ ארײַן — טרעפט איר דעם קאָזאַק אינ פּוּיך. לאָמיר דער-
ווייזן, אז מיר קענען שיסן ניט ערגער פּונ זײַ.

און אָט דערהערן זיך שאָסן. דאָס האַבן די ארבעטער גע-
געבן א זאַלפּ אפּ די קאָזאַקן.

די קאָזאַקן האַבן זיך אָפּגעשטעלט, אווײלע שטיין געבליבן
און פּאַרקערעוועט די פּערד אפּ צוריק. דערנאָך ווידעראמאָל גא-
לאָפּ פּאַרויס און ווײַטער געבליבן שטיין. אָט האַבן זײ צוגע-
שפּאַרעט די פּערד און מיט לאנגזאַמען טראָט זיך געלאָזט צו
די פּאַזיציעס-צו. די ארבעטער האַבן געגעבן א צווייטן זאַלפּ.
צוויי קאָזאַקן, וואָס האַבן גאַלאָפּירט פּאַרויס, האַבן האַסטיק
פּאַרקערעוועט אפּ צוריק. קאַמאָ האָט אויסגעשטעלט זײַן קײט
און אוועקגעפּירט זי אפּ די קאָזאַקן. פּונעם רעכטן פּלאַנג האַבן
די ארבעטער אויך אָנגעגריפּן אפּן סײַנע. דער אָנגריפּ האָט זיך
אַנטוויקלט. אָט האַבן פּיר רײַטער צוגעשפּאַרעט די פּערד און
אוועקגעיאָגט זיך אפּ צוריק, אינ שטאַט ארײַן.

די ארבעטער האַבן צווייטע שטויסן די קאָזאַקן. קאַמאָ איז שוין
גרייט געווען צו גלויבן אַ נאָכ זיג. הוררא! נאָך אַביסעלע... און

די ארבעטער וועלן זיך אוועקלאָזן צום נאמעסטניקס פאלאצ, וועלן פארנעמען די גאסן, די גאנצע שטאָט, דעם נאמעסטניק וועט מען ארעסטירן, די צארישע מאכט איז אויס און עס ווערט פראַקלאמירט א טראנסקאווקאזער רעפובליק. ניטאָ מער קיין קנעכטשאפט! די טורמעס ווערן צעשמעטערט. דער ארבעטער-קלאס איז דער באלעבאָס פון לאנד. ניטאָ מער קיין פאָליציאנטן, קיין זשאנדארמען! אראָפגעשטירצט דאָס אלטווארג אינאלידי שווארצע יאָר!

נאָר אַט זײַנען די קאָזאקן אראָפ פון די פערד, צעשאַטן זיך אינא קייט און געגעבן א זאלפ. קאמאָס קייט האָט ווידער זיך אויסגעלייגט אפ דער ערד. נאָר איין קאמאָ איז געבליבן שטיין אפ די פיס.

ארומיאָגנדיק זיך איבער דער קייט, האָט ער פלוצים בא-מערקט, אז צוויי רייטער האָבן ארופגעשטיגן אפן בארג-רוקן. עפשער קאָזאקן? מע מוז שוין, די מינוט אריבערווארפן אהינצו, צום בארג באוואָפנטע ארבעטער. די קאָזאקן קענען נאָך פאר-נעמען דעם בארג, ארומגיין פונהינטן ארום אינ טיל, און דע-מאָלט — מעגן זיך אלע אופשטענדלער געזעגענען מיטן לעפן... ער האָט אויסגעשטעלט צען מאן פון דער קייט.

— מיט מיר, כאוויירימ, אפן בארג... שנעל...

ער לויפט אהינ צום בארג, ווו איין פאָזיציע איז געבליבן אָפן, ניט פארטיידיקט. נאָך אימא אַיילן מיט די בערדאנקעס אינ די הענט צען ארבעטער. אַט איז שוין דער בארג. זיי קלעטערן אפן בארג... ארופגעשטיגן אפן שפיץ. פוננטן — א שיסעריי און ווייטער קוילעס „הורא“.

קאמאָ האָט געוואָלט א קוק טון אראָפצו, זען וואָס דאָרט טוט זיך, נאָר די מינוט האָט א פערדישע מאָרדע אימא אריין-גערוקט זיך גלייך אינ פאָנעם אריין. עפעס האָט זיך צעטראס-

קעט, צעוואָיעט, אַרופגעוואַלגערט זיך אפּ אימ, ווי אַ שווערע
פּינצטערע מאַסע, און אומגעוואַלגערט פּונ די פּיס. גאַנצ נאַענט—
אַ שיסערײַ. נאָר פאַרוואָס אזוינע הילכיקע, פאַרטויבנדיקע שאַסן
ווי פּונ אַ האַרמאַט?

אַפּגעקלאַפּט דעם פּאַנעם אָן דער ערד, האָט ער זיך שנעל
אופּגעהויבן און צוגעדריקט די בערדאַנקע צום אַקסל. ער האָט
זיך געצילט אינעם נאַענטסטן קאָזאַק, וואָס איז געשטאַנען פּאַרנ־
טיקער פּונ אלע איבעריקע. אַ שאַס. און די רעגע האָט דער
קאָזאַק זיך אײַנגענורעט אינעם פּערדס גריווע. דאָס פּערד האָט
זיך צעטראַגן און אוועקגעיאָגט אין אַ זײַט. דער רײַטער האָט
אײַנגעזונקען דעם קאַפּ און אַראָפּגעוואַלגערט זיך אפּ דער ערד.
ווי דער אַ שיסערײַ. קאַמאָ איז געלאָפּן, זיך אָפּגעשטעלט, אויס־
געשאַסן, ווידער געלאָפּן, אויסגעגליטשט זיך איבער אַ טויטן
אומבאוועגלעכע קערפּער און געפּאלן. דערנאָך איז ער אופּגע־
שטאַנען. עפּעס האָט דורכגעפליצט פאַר אימ מיט אַ פּײַפּ. ער
האַט דערפּילט אַ קלאַפּ אין נאַקן. ס׳האַט זיך אימ אויסגעוויזן,
אַז ער פּאַלט כּאַלאַשעס. אָבער נײַן, קאַמאָ האָט זיך ווידער אופּ־
געהויבן. הייסע שטראַמען פּלוט האָבן גערונען איבערן פּאַנעם.
ער האָט עס געפּילט אפּן האַלדז, אונטערן קאַלנער. און אָט
האַט מען אימ אַרומגערינגלט, עפּעס האָבן הענט אין אימ זיך
אײַנגעקלאַמערט. מע האַלט אימ... ער איז געפּאַנגען.

נײַן מאַן פּונ די צען, וואָס האָבן דעם פאַרג פאַרטיידיקט,
זײַנען דערהאַרגעט. אײַנער, אַ פאַרבּלוטיקטער, וואָס האַלט זיך
קאַמ אפּ די פּיס, איז געפּאַנגען. אכט קאָזאַקן רײַטער האָבן אַרומ־
גערינגלט דעמדאָזיקן מאַן אין אַ ענגן רינג און אוועקגע־
פּירט אימ אין פאַרוואַלטונג. ווען מ׳האַט אימ אוועקגעפּירט,
האַט אײַנער פּונ זײַנע נײַן כאַוויירימ, אַ פאַרווונדעטער אפּ
טויט, מיט גרויס מאַטערניש זיך אונטערגעהויבן אפּ די הענט
און אויסגעקרעכצט:

— אדיע, קאמאָ... מיר וועלן זיך נאָך זען.
דער קאזאקישער וואכמיסטער האָט א ציטער געטונ און
אופמערקזאם זיך איינגעקוקט אינעם געפאנגענעם. דערנאָך האָט
ער נאָענט זיך אָנגעבויגן צו אימ און א פרעג אָגעטונ:
— דאָס ביסטו, קאמאָ?

דער געפאנגענער האָט געשוויגן. פון דער ווונד אפן שטערן
האָט געיושעט פלוט. ער האָט זיך געפאָרעט מיטן טיכעלע. ער
האָט צוגעלייגט דאָס טיכעלע צו דער ווונד. דעם וואכמיסטערס
פראגע האָט ער ניט געהערט. און דער וואכמיסטער האָט אלץ
ניט אופגעהערט צו דערפרעגן זיך וועגן די געווער-לאַגערן,
וועגן דעם פונטארישן שטאפ— ווו האלט ער זיך אופ. אָבער,
ניט ארויסגעקראָגן קיין וואָרט, האָט ער געמאָלדן, אז דעם גע-
פאנגענעם דארפ מען טייקעפ אופהענגען. דער געפאנגענער
האָט געשוויגן. דעמאָלט האָט דער וואכמיסטער פאָרגעלייגט
אָפשוניידן דעם געפאנגענעם די נאָז. דער געפאנגענער האָט גע-
שוויגן. און אָפגעריסענעם, א פארבלוטיקטן האָט מען אימ צו-
געשטעלט אין טורמע.

מע האָט קאמאָ אריינגעשליידערט אין אן איבערגעפולטער
קאמער. דאָס פלוט האָט לאַנגזאם גערונען פון קאָפ און פאר-
גאָסן דעם שטערן מיט די אויגן.

V

קאמאָ האָט זיך ארוםגעקוקט און האָט זיך צוגעזעצט לעפן
וואנט. דאָס פלוט איז אלץ געגאנגען. אָט האָט ער זיך אופגע-
הויבן, אריינגערקוקט דאָס נאָזטיכעלע, וואָס ער האָט צוגעלייגט
צום קאָפ די גאנצע וועג, אינ קעשענע אריין, אויסגעטאָגן די
אונטערשטע העמד און צעריסן זי אפ שטיקער. דער קאָפ האָט
זיך אימ געדרייט. פינצטערע רעדער זינען אימ געשווומען

פאר די אויגן. פלוצים האָט אימ עמעצער א טאָרע געטונ אין אַקסל. קאַמאָ האָט לאַנג זיך אַינגעקוקט מיט קאַלאַמוטנע אויגן אין דעם מענטשן, וואָס איז צוגעגאַנגען צו אימ, און האָט גאַרניט פאַרשטאַנען. וואָס וויל ער?

— נאַט אַיך וואַסער, — האָט דער מענטש געזאָגט. — באַ אימ איז געווען אַ יינגלש פּאַנעם אָן וואַנצעס. — וואַשט זיך אַרומ, וואַשט אַרומ דעם קאָפּ.

— אַ דאַנק...

דער מענטש האָט זיך גענומען גיסן וואַסער קאַמאָן אַפּן קאָפּ. די וואַסער איז אַראָפּגערוּנען גלייך אַפּן צעמענטענעם דיל און צעגאַסן זיך אונטער די נאַרעס. דער מענטש האָט אַריינגע-שטופּט קאַמאָן אין האַנט אַריין אַ האַנטעכל. קאַמאָ האָט אַ מי-דער אָפּגעווישט דעם קאָפּ, דעם פּאַנעם און איז געקומען צו זיך.

— אַ דאַנק דיר, כאַווער, — האָט ער געזאָגט.

— וווּ האָט מען דיך געכאַפּט? — האָט דער יונגערמאַן גע-פּרעגט.

— אַפּ נאַכאַלֵאָווקע.

— דאָרט, אַפּן באַרג, וווּ דער שלאַכט האָט זיך אָנגעהויפּן? — יאָ.

— מיך האָט מען אויך דאָרט געכאַפּט מיט פּיר שאָ צוריק, כאַטש איך האָב נישט געקעמפּט און קיינ געווער נישט געהאַט, נאָר איך בין געגאַנגען אזוי אַ קוק טונ. אָט ווען איך זאָל כאַטש געווען אוועקלייגן אַ שטיקלעך פּינעפּ קאַזאַקן — וואַלט קעדן געווען. און אזוי האָב איך זיך אומזיסט געפאַקט. ווי לאַנג וועלן זיי מיך דאָ האַלטן?

ער האָט אָפּגעשוויגן און מיט אַ זיפּצ צוגעגעבן:

— און עפּשער וועט מען מיך איבערגעבן צום קריגס-געריכט? — דו שרעקסט זיך פאַרן געריכט?

— ניין, איך שרעק זיכ ניט. עס גלױסט זיכ גלאט ניט זיצן
איבער א נארישקייט.

— נישקאַשע, סױועט אלצ גוט זײן.

— מ'זאָגט, קאַמאָ האָט זיכ פּאַטייליקט אינעם שלאכט, און די
קאָזאַקן האָבן אים צעהאַקט. מיט א צענדליק מענטשן איז ער
געגאַנגען פּאַרטיידיקן די פּאָזיציע קעגן א גאַנצן עסקאַדראָן.

קאַמאָ האָט אפּ אים א קוק געטון מיט מידע אויגן.

— און וואָס האָסטו געהערט וועגן קאַמאָ?

— פיל געהערט. און דו האָסט דען גאַרנישט געהערט
וועגן קאַמאָ? נאָכ אים וואָלט איך געגאַנגען אין פּייער און אין
וואסער...

— און ווער ביסטו?

— איך בין א פאַרמאַצעווט פון רוכאַדזשעס אפטייק — איך
האָב א מוטער, און זי האָט פּיינט, אז איך דריי זיכ ארומ דאָרט
ווי מע שיסט. און מיר געפּעלט עס דאַפקע. ס'גלױסט זיכ מיר זייער
שיסן אין די זשאנדאַרמען. נאָר פאַרוואָס פאַרשפאַרן זיי אומ-
שולדיקע מענטשן? לאָמיר זאָגן, איך האָב געהאַרגעט א פּאַל-
קאָווינק אָדער גענומען א קאָזאַק אפּן שפּיז... אָבער גלאט אין
דער וועלט אריין, פאַר גאַרניט...

קאַמאָ האָט זיכ פּלוצים פאַרטראכט. ער האָט אפּילע פאַרגעסן
וועגן זײן ווונד.

— אָט וואָס, כאווער, דו וואָלסט געוואָלט ליידן פאַר דער רע-
וואָליוזיע?

— פאַר דער רעוואָליוזיע? נאָכ א מינ. אָבער ווי קען מען
זיצנדיק אין טורמע נוצן פּרענגען דער רעוואָליוזיע? א
רעוואָליוזיאָנער צו זײן גלױסט זיכ יעדערן, אָבער ניט יעדע-
רער קען.

קאַמאָ האָט אים גענומען פאַר דער האנט.

— דו האָסט קיינמאָל ניט געזעען קאמאָ?
 — היינט אפּ נאכאלאָווקע, נאָר פונדערווייטן. ער האָט מיר
 אויסגעוויזן נאָך זייער יונג.
 — קאמאָ איז ניט דערהארגעט. ער לעבט. ער איז דאָ אינ
 טורמע אינ דער-אָ קאמערע, ער שטייט פאר דיר. איך בין קאמאָ.
 דער פארמאצעווט האָט אויסגעגלאָצט א פאָר אויגן, האָט
 זיך פארויטלט, דערנאָך האָט ער זיך צעשמייכלט.
 — דו... דו ביסט קאמאָ! נו יאָ, איך בין טאקע געווען זיכער.
 כאָטש מע האָט דאָ געפלוידערט, אז מע האָט דיך דערהארגעט,
 נאָר איך האָב ניט געגלויבט. מע קען דען טויטן קאמאָ? קאמאָ
 וועט זיי נאָך באווייזן!
 — הער-זשע ווייטער. צייט איז טייער. ווי איז דיין פאמי-
 ליע?

— שאנשאשווילי.

— איז אָט, ווילסטו ווערן א רעוואָליוציאָנער — קענסטו עס
 אויספירן דאָ אינ טורמע. דו האָסט בעיאד מיך צו ראטעווען
 מיך וועט מען אופהענגען מאָרגן, איבערמאָרגן, איבעראכ-
 טאָג. געוויס וועט מען מיך אופהענגען. ערשט האָב איך גע-
 הארגעט א קאָזאק, און אינ דער פארגאנגענהייט האָב איך אפ
 זיך אסאך פעקלעך. מיר וועט מען ניט שענקען, פארשטייסט?
 — איך וועל דיר העלפן אנטלויפן... נאָר וויאזוי?
 קאמאָ האָט פאריכט זיינע פינטן און שטיל געזאָגט:
 — דעריקער איז, אז ס'זאָל דיר שפעטער ניט באַנק טונ. כאָטש,
 צוריק גערעדט, וועט מען דיך דערפאר ניט הענגען, און פרי-
 ער צי שפעטער וועט מען דיך באַפרייען...
 — באַנק טונ? ניין. מיר וועט ניט באַנק טונ. איך וועל
 ראטעווען קאמאָ. דאָס איז נאָך בעסער איידער אוועקלייגן א
 צענדליק קאָזאקן!

— אלוֹאָ, גוט. די זאכ איז זייער פּאָשעט. דאָ אינ טורמע
בייטן מיר זיכ מיטן אָנטאָנ. דו וועסט מיר געבן דייןע דאָקו-
מענטן. מ'האָט נאָכ אונדז ביידן ניט פארהערט. מיכ קען מען
דאָ ניט אינ פּאָנעם, און דו ביסט ניט קיין סאכ יינגער פון
מיר. דו וועסט זיין קאמאָ. איכ—שאנשיאשווילי, און דאָס אי-
בעריקע וועל איכ אליין אָפטונ. דעריקער, דארפסטו זיכ האלטן
אפן פארהער ווי קאמאָ, קאָלזמאן איכ בין דאָ אינ טורמע.
דערנאָכ מעגסטו צוריק ווערן שאנשיאשווילי.
ער האָט אופמערקזאמ געקוקט אפן פארמאצעווט, ווארטן-
דיק אפ זיין באשלוס.

— איכ בין מאסקימ, האָט דער פארמאצעווט געזאָגט.—
נאָר וויאזוי זאָל איכ זיכ פארוואנדלען אינ קאמאָ?
— דעריקער, האלט זיכ שטאָלצ. ענטפער אפ די פראגן
האָזעדיק. און אויב דו וועסט ניט וויסן ווי צו ענטפערן— איז
שווייג, פונקט ווי דו ווייסט אלצ, נאָר דו ווילסט ניט רעדן.
פון דער מינוט אָן איז קאמאָ געוואָרן שאנשיאשווילי, און
שאנשיאשווילי— קאמאָ.

דעמזעלבן טאָג האָט דער אויספאָרשער פארהערט קאמאָ.
דער ארעסטירטער האָט זיכ געהאלטן פרעכ. אפ אלע פראגן
האָט ער געענטפערט מיט פאראכטלעכען שווייגן. דער אויספאָר-
שער איז אופגעקאָכט געוואָרן, אימ איז ניט געלונגען עפעס ארויס-
צוקריגן פונעם ארעסטירטן.

„א כּיטרער מענטש, האָט דער אויספאָרשער געטראכט.—
נאָר ס'זועט אימ העלפן, ער איז שוין ס'יווי אינ פעסל...“
קאמאָ האָט זיכ אומגעקערט צו זיכ אינ קאמער.

גלייכ נאָכדעם האָט דער אויספאָרשער אויסגערופן שאנשיא-
שווילי און טייקעפּ נאָכ דער ערשטער פראגע האָט ער פאר-
שטאנען, אז ער האָט צו טון מיט א נארישעוואט, טאמעוואט

יינגל. א פיינער פונטאוושטשיק, עס ציטערן דאָך באַ אימ די
קני פון שרעק און אַט־אַט וועט ער זיך צעוויינען.
שאַנשיאַשווילי האָט זיך צעוויינט. ער איז איבערגעשראָקן
אפּ טויט. ער קען דאָס נישט איבערטראַגן, אז אימ זאָל מען אָנרופן
ארעסטאנט. פארוואָס? איז ער דען עפעס א פארברעכן פאגאנגען?
צוהאלטנדיק דעם פינט אפן קאָפּ, האָט ער דערקלערט, אז בער
שאס דער בוטשע איז ער געפאלן און צעקלאפט זיך דעם
קאָפּ אָן א שארפן שטיין. שאַנשיאַשווילי האָט גענוי דערציילט,
וויאזוי ער איז געקומען אפּ נאכאלאָווקע נאָך דער דעזשור־
סטווע אינ רוכאדזעס אפטייק, ווו ער דינט אלס פארמאצעווט.
ער איז דאָך געגאנגען, איז ער, זיך זען מיט דער קאלע, וואָס
וויינט אפּ נאכאלאָווקע, היינט וואָס פאר א פאָנעם וועט ער
האַבן פאר דער קאלע פאר זיינער, און מיט וואָס פאר א פאָנעם
וועט ער איצטער קומען אהיים פונעם ארעסט? היינט ווי וועט
אימ די מאמע באוויינען...

דעם ארעסטירטנס טיינעס האָבן דעם אויספאַרשער גערירט
און ס'האָט אימ פריילעך געמאכט די פלוידעריי פונעם יונגמאן,
וואָס האָט זיך צופעליק געפאקט אינ טורמע. אָבער זיינ פליכט
איז שטרענג צו זיין.

— און קאמאָ איז אייך באקאנט?

— וואָס־זשע, קאמאָ זאָל מיר נישט זיין באקענט! וועמען איז

דאָס נישט באקאנט קאמאָ!

דער אויספאַרשער האָט זיך אָנגעכאפט:

— ווי־זשע האָט איר אימ געזעען?

— המ... מאָדנע, אייער הויכווילגעפירטיקייט האָט געוויס

אויך נישט איינמאָל געזעען קאמאָ. ס'וואקסט אינ פעלד — ווער

ווייסט דען נישט, ס'א גראָז אזא... אינ פעלד איז אָן א שיר פאראן

קאמאָ...

— גלאָמפּ! ניט קיינ גראָז... ס'האנדלט זיך ניט וועגן גראָז,
נאָר וועגן א מענטשן.

דער אויספאָרשער האָט א זיפּצ געטונ און געהייסן שאַנשי-
אשווילינ זיך כאַסמענען אונטערן פּראָטאַקאָל. דערנאָך האָט ער
ארויסגערופן דעם אופּזעער און געהייסן אָפּפירן דעם פּאַרמאַ-
צעווט אינ דעם נאָענסטן פּאָליציי-צירקל, און פּונ דאָרטן זאָל
א פּאָליציאַנט אים צושטעלן אונטער א קאַפּאַלע-צעטל אינעם
צירקל פּונעם ראַיאָן, וווּ עס וווינט אָט דער שלימאזלדיקער יונ-
גערמאַן.

מ'האָט שאַנשיאשווילינ אָפּגעפירט אינ דעם נאָענסטן פּאָליציי-
צירקל און איבערגעגעבן אים דעם דעזשורנע אונטער א קא-
פּאַלע-צעטל. דער דעזשורנע האָט געפּאָלגט דעם באַפעל פּונעם
אויספּאָרשער און צוגעשטעלט צום ארעסטירטן א פּאָליציאַנט,
וואָס האָט אים געדאַרפּט אוועקפירן אינ זײַן ראַיאָן-צירקל,
קעדיי מ'זאָל דאָרטן פּעסשטעלן זײַן פּערזענלעכקײַט. דער פּאָ-
ליציאַנט האָט לאַנג געבורעט און געזידלט זיך: עפּעס אַן אַנ-
שיקעניש— אלע מאָל פיר אָפּ א נייעם שאָלטעק דער רועך ווייסט
וווּהינ. נאָר אז דער פּאַרמאַצעווט האָט זיך ארויסגערופן דינ-
גען א דראָזשקע אפּ זײַן כעשפּן, איז דער פּאָליציאַנט ווייכער
געוואָרן.

זײַ זײַנען אוועקגעפּאַרן. דער שלעפּעריקער פּורמאַן האָט
זײַ געהעצקעט איבער די טיפּליסער ברוקירטע גאַסן.
דער פּאַרמאַצעווט האָט פּריילעך געפּלוידערט און דערציילט
דעם פּאָליציאַנט, וואָס האָט גוטמוטיק צוגעהערט זײַנע מיסעס,
וועגן זײַן קאַלע און וועגן דער כאַסענע זייערער, און וועגן
דעם קינד, וואָס וועט באַ זײַ געבוירן ווערן, און וויאזוי זײַ
וועלן איינלאַדן דעם הער פּאָליציאַנט אפּ דער סימכע, אויב
נאָר דער הער פּאָליציאַנט וועט זײַ אַנטאָן דעם קאָוועד צו קומען.

פלוצימ איז דער פארמאצעווט אנשוויגן געוואָרן. ער איז
 געוואָרן אומעטיק און האָט זיך פארטראַכט.
 — וואָס־זשע ביסטו אנשוויגן געוואָרן, מײַן פּרײַנט? — האָט
 א פּרעג געטון דער פּאָליציאַנט.
 — אײַער ווילגעפירטיקײַט, סײַא ביזאָיען... אפּ מײַן וואָרט...
 — וואָס איז א ביזאָיען?
 — די כאַוויירימ וועלן מיך אויסלאַכן און די גאַנצע גאַס
 וועט לאַכן. א ביזאָיען אפּן גאַנצן לעבן... און די קאַלע וועט
 אויך ניט וועלן כאַסענע האָבן פאַר אן ארעסטאַנט.
 — נישקאַשע, זי וועט וועלן, — האָט דער פּאָליציאַנט א שמיכל
 געטאָן.
 — נײַן, זי וועט ניט וועלן. „ארעסטאַנטן“ — דאָס איז דאָס
 ערגסטע וואָרט. דערלויבט מיר, אײַער ווילגעפירטיקײַט. וועל
 איך אוועקפאַרן אליין אָן אײַך אינ צירקל. מע וועט זאָגן: — „אַט
 האָט מען געבראַכט צו פירן שאַנשאַשווילי מיט דיטאַצן“, א
 בושע, זאל איך אזוי לעבן.
 דער פּאָליציאַנט האָט גענומען טראַכטן, וואָס זאָל ער דאָ
 טון. א ראַכמאַנעס אפּן יונגמאַן, אַפּער־די דינסט־פּליכט איז
 אויך ניט קײַן הונט. איפּער־קנס, האָט ער גלייך אופּגעהערט
 צו וואַקלען זיך, ווען ער האָט דערפּילט אין זײַן האַנט דעם ארעס־
 טאַנטס האַנט, וואָס האָט אים ארײַנגערוקט עפעס א פּאַפּירל
 צווישן די פינגער. „א פינפּערל צי א דרײַערל?“
 — נו, אן עק, פאַר אליין. שטיי, פּורמאַן.
 דער פּאָליציאַנט איז אראָפּגעקראַכן, איפּערגעגעבן דעם פּור־
 מאַן א פּאַקעט און אָנגעזאָגט אים, ער זאָל דעם פּאַקעט צוזאַ־
 מען מיטן ארעסטירטן איפּערגעגעבן דעם דעזשורנעם פּונם צירקל.
 — צום ווידערזען, אײַער ווילגעפירטיקײַט. קומט צו גײַן אפּ
 דער סימכע.

אפ מאַרגנ איז אינ טורמע אריינגעקומען דער אויספאָרשער פון אויסערסט-וויכטיקע איניאַנימ. דעם ערשטן האָט ער ארויס- גערופן קאַמאַ. לאַנג אונ אופמערקזאַם האָט ער באַטראַכט דעם ארעסטירטן. יענער איז געבליבן שטיין באַ דער טיר. „עפעס אַ נאַרישער פּאַנעם באַ דעם העלד. כּיִהאַב זיך ניט געריכט...“ — קומט אהער נעענטער, ארעסטירטער. אָט אזוי... נו-ס דערציילט אונדז, וויאזוי איר האָט נעכטן געקעמפט, וויאזוי איר זיינט אנטלאָפּן פון דער באַטומער טורמע... וועגן דער דרוקעריי דערציילט, וועגן דעם געווער, וועגן דעם אונטער- גראָבן זיך אונטער דער גאַרער קאַזנאַטשיסטווע... וואָס? איבע- ריקנס, זיינט איר נאָך גאַר אַ יונגער פאַרשוין — אונ אופטוען אזוינע גרויסע. דעם עמעס זאָגן, האָב איך זיך פאַרגעשטעלט קאַמאַ גאַר אַנדערש.

דער ארעסטירטער איז נעענטער צוגעגאַנגען צום טיש, אונ פּלוצים האָט ער זיך איינגעבויגן, די הענט אראָפּגעלאָזט אפּ די קני אונ פאַרגאַנגען זיך מיט אַ לאַנגן דריבנעם געלעכטער, אז דער גאַנצער-קערפּער האָט באַ אימ געציטערט.

— איך בין אזוי קאַמאַ, ווי איר זיינט קאַמאַ. איך בין — פאַר- מאַצעווט שאַנשאַשווילי... קאַמאַ — פּיוו! ניטאָ קאַמאַ. ער איז נעכטן אנטלאָפּן פון טורמע.

דער אויספאָרשער האָט זיך אַ כאַפּ געטון פאַרן פּאַרטפּעל, אריבערגעפירט דעם בליק אפּן צעדולטן טורמע-שעפּ אונ אויס- געצישעט:

— דערלויבט, וואָס באַטייט דאָס אלץ? ווער האָט עס אָפּגע- שפּילט אָט די קאַמעדיע? איך פאַרשטיי דאָ גאַרניט. ברענגט מיר צו פירן קאַמאַ! ק-אַ-מאַ!..

ווידער זיינען געפּלויגן פאַפּירלעך אונ דער טעלעפּאָן האָט געקלונגען פון טורמע אינ זשאַנדאַרמען-פאַרוואַלטונג. אונ

זיידער האָט מען געשטערט די רו פון דער בלויער פאפקע. מע
האָט זי ארויסגעצויגן פון שאפע, צעלייגט אפן טיש, לאנג און
זאָרגעוודיק געמישט די צונויפגענייטע בויגנס. צוגענייט אקור
ראט נייע פאפירן. די דאָזיקע פאפירן האָבן דערציילט וועגן
איינעם און דעמזעלבן מענטשן: וועגן קאמאָ.

די מיטלען, וואָס די זשאנדארמען פארוואלטונג און דער
פאליצייסטער האָבן אָנגענומען, האָבן קיינע רעזולטאטן ניט
געגעבן.

פאפירן זיינען געפלויען איינס נאָכן צווייטן איז זשאנדאר
מען פארוואלטונג. די בלויע פאפקע איז אָנגעשוואָלן געוואָרן
און פארוואנדלט געוואָרן אין אן עמעסן גראָסבוכ. די ערשט
צוגענייטע באריכטן האָבן אָפגעטראָטן דאָס אָרט פאר פראָטאָ
קאלן. נאָך די פראָטאָקאלן זיינען געגאנגען ווענדונגען, צו די
ווענדונגען זיינען צוגעלייגט געוואָרן נאָכפאָרשונגען, צו די
נאָכפאָרשונגען זיינען צוגעלייגט געוואָרן סאכאקלען פון נאָכ
שפירונגען, צו זיי זיינען צוגעקומען ראפאָרטן, צו די רא
פאָרטן — נאכריכטן און בריוו.

אָט די דאָזיקע גאנצ ברייטע קאָרעספאָנדענצ, געכאסמעט
מיט די געהעריקע סכימעס און געשטעמפלט מיט די קרוינישע
שטעמפלען, איז געווידמעט געווען איינ מענטשן — קאמאָ.

„אפן סמאכ פון דער נאָכפאָרשונג, וואָס איז דורכגעפירט
געוואָרן דורך מיינ עלטסטן געהילף, האָב איך די ערע מיטצו
טיילן, אז אייערנעכטן אינאָוונט זיינען אפ דער פראכט-סטאנ
ציע אנטדעקט געוואָרן קאסטנס מיט אן אופשריפט „עלעקטרי
שע מאכשירימ“, וואָס זיינען אָנגעקומען אפן אדרעס פון דעם,
וואָס וועט אָנגעבן דעם דובליקאט פון דער פאקטור. דעם פאָ
ליציי-אגענט, וועלכער האָט געטראָגן די דינסט אפ דער פראכט
סטאנציע, האָבן זיך די אויפנדערמאנטע קאסטנס אויסגעוויזן

פארדעכטלעך, און ער האָט אומגעזאמט געמאכט און אונ-
טערזוכ. אנשטאָט עלעקטרישע מאכשירים האָבן אין די קאסטנס
זיך ארויסגעוויזן פאטרָאָנעס, וואָס זײַנען איבערגעשיקט געוואָרן,
ווארשיינלעך, צוליב פארברעכערישע צילן, פֿון באטום קיין טיפֿ-
ליס דורך די רעוואָליוציאָנערע אָרגאניזאציעס. די ווייטערדיקע
אויספֿאַרשונג, וואָס איז פֿאַרגעזעצט געוואָרן איבער דער אור-
זאך שוין־דובֿך מיר פֿערזענלעך, האָט אפגעוויס פֿעסטגעשטעלט,
אז די אויפֿנדערמאנטע פאטרָאָנעס האָט ארויסגעשיקט פֿון בא-
טום א פֿערזאָג, וואָס דארפֿ זײַן לויט אלע סימאָנימ דער איינ-
באוויסטער קאמאָ, וועלכער מוז אין איצטיקן מאָמענט שוין זײַן
אין טיפֿליס".

פאפירן זײַנען געפֿלויגן אין זשאנדארמען־פארוואַלטונג אין
גרויסע שווערע פאקעטן, מיט אופשריפטן אפֿ די קאָנווערטן —
„זייער געהיימ“, „אויסערסט־קאָנפידענציעל“, — מע האָט גע-
וואָרנט, מע האָט באריכטעט, מע האָט צו וויסן געגעבן.
... „איך ווענדע אייער אופמערקזאמקייט אפֿ דעם אומשטאנד,
וואָס היינט זײַנען אין באגאזש־אָפֿטייל פֿון טיפֿליסער וואָקזאל
אריינגעקומען דריי אומבאוויסטע און האָבן דערלאנגט א קווי-
טאנציע אפֿ צו באקומען באגאזש, וואָס איז אָנגעקומען פֿון בא-
טום. אפֿ די פֿעסט־איינגעפאקעוועטע הילצערנע קאסטנס איז
געווען אן אופשריפט: „מאנדארינעס“. אפֿן דעקל פֿון איינעם
פֿון די קאסטנס האָט זיך איין פֿרעטל אָרויסגעוויזן צופֿעליק
אָפֿגעריסן, און דער פֿאן־אגענט האָט באמערקט, אז אין קאסטן
זײַנען איינגעפאקעוועט ניט קיין מאנדארינעס, נאָר ביקסן. אז
ער האָט געפרעגט, פארוואָס געפינען זיך אין די קאסטנס אן-
שטאָט מאנדארינעס ביקסן און ווער איז דער באלעבאָס פֿון
דעם געווער, האָט איינער פֿון די אומבאוויסטע, צושטעלנדיק
צו זײַן פֿרוסט א רעוואָלווער, געהייסן שווייגן, און זײַנע כא-

וויירימ האָט ער געהייסן גיכער ארויסשלעפן די קאסטנס אפן פּעראַנ. דער באגאזש וואָלט אוועקגעטראַגן געוואָרן דורכ די אומבאוויסטע, ווען אינ דעם מאָמענט זאָלן זייט געווען אריינ-גיין קיין פּאסאזשירן אין באגאזש-אַפטייל. אומגעוואלגערט איי-נעם פון זיי צו דער ערד, איז דער אומבאוויסטער, וואָס האָט געדראָט דעם פּאַנ-אגענט מיטן רעוואָלווער, ארויסגעשפרונגען אפן פּעראַנ און צוזאמען מיט די איבעריקע פארברעכער איז ער פארשווינדן געוואָרן. לויט די עקסטרא באקומענע ספראוו-קעס און לויט דער נאָכפאָרשונג, וואָס איז געמאכט געוואָרן דורכ דעם זשאנדארמען-אונטעראַפּיצער, איז דער בייזוויליקער פארברעכער, וואָס האָט געדראָט מיטן רעוואָלווער, דער איינ-באוויסטער קאמאָ"...

איז עטלעכע טעג ארום איז אין זשאנדארמען-פארוואלטונג אָנגעקומען נאָכ איין פּאפּירל.

„ערשט איצטער איז באוויסט געוואָרן בא וועלכע אומשטענדן ס'איז פאָרגעקומען דאָס אנטלויפן פון 32 פּאָליטישע פארברע-כער פון מעטעכער שלאָס⁽¹⁾. פון דרויסן איז אונטער די וועגט פונעם שלאָס דורכגעגראָפן געוואָרן אן אונטערערדישער דורכ-גאַנג. דערדאָזיקער דורכגאַנג איז גאַנץ מייסטעריש דורכגע-פירט געוואָרן ביז צו די קאמערעס פון די פארשפארטע. שפעט באנאכט האָט די ארעסטירטע זיך איינגעגעפן, מיט דער הילף און שטיצע פון בייזוויליקע פּונויסן, ארויסצוגיין אפדערפריי. אינדערפרי האָט מען זיי נאָכגעיאָגט, נאָר קיינע רעזולטאטן זיי-נען זייט דערגרייכט געוואָרן. דורכ דעם פארהער פון איינעם פון די קאזעמאט-דינער, וועלכער האָט זיך מוידע געווען, אז ער האָט זיך אויך באטייליקט אין דעם, האָט זיך איינגעגעפן פעסט-צושטעלן, אז מיטן אונטערגראָפן און דערנאָכ אויך מיטן אנט-

(1) טיפליסער טורמע.

לויפן האָט אָנגעפירט דער באוויסטער פּאָליטישער פארברעכער
קאַמאָ. צום באדויערן, האָט זיך נישט איינגעגעבן פעסטצושטעלן
נישט דאָס אָרט, וווּ ער האלט זיך אופ, און נישט די נעמען פון
די איבעריקע אַנטיילנעמער, וואָס האָבן אָרגאניזירט דאָס אַנט-
לויפן.

VI

— יעדער באפעל פונעם קאָמיטעט איז פאר א סאָלדאט פון
דער רעוואָלוציע הייליק און אומבאַשטרייטלעך. אויב דער קאָ-
מיטעט וועט שיקן דעם קעמפער אפ א זיכערן טויט, דארפ דער
קעמפער פאָלגן. קיין רעוואָלוציאָנער איז קיין באלעבאָס נישט
אפ זיין אייגענעם לעבן. אויב די מערהייט האָט אָנגענומען א
פאשלוס, קען ער נישט נישט אויסגעפילט ווערן דורכ אן איינצל-
נער פּערזאָן. אין דעם איז די לעבנס-קראפט פון דער רעוואָ-
לוציע.

אזוי האָט קאַמאָ גערעדט, ווען ער האָט אויסגערעכט אין
וועג אריין דעם כאווער גאַג, וואָס האָט געזאָלט צושטעלן קאַסטנס
מיט ליטעראטור קיין אַזורגעטי. ער האָט באטראכט דעם אָנצוג,
וואָס גאַג האָט זיך אין אימ באדארפט אויספּוּצן, נאָכאַמאָל
אויסגעהערט, צי באזיצט גאַג גוט די פויערשע אויסשפראַך, ווי-
דעראַמאָל איבערגעכאזערט דעם פּלאַן, וואָס גאַג האָט באדארפט
אויספילן, און אַבעראַמאָל אימ באטראכט פון קאָפּ פּיז די פּיס
און א שמיכל געטון:

— אָט אזוי... אויסגעצייכנט, גאַג. דו וועסט זיין א גוטער
קעמפער. אָט אזוינע מענטשן דארפ די רעוואָלוציע. אנו, דריי
זיך אויס. זייער גוט. גיי זיך דורכ. ריכטיק. באווייז ווי דו וועסט
זיך קלאָנג דעם זשאַנדאַרמ, לעמיי מע האָט צעבראַכן די אייער
אין דיין קעסטל. ניינ, נישט אזוי. דו דארפסט זיך אומבאדינגט
צעוויינען. דו דארפסט זיך ווענדן צו אימ — „אייער ווילגעפיר-

טיקייט". פרווירזשע! אָט אזוי. איצטער איז ריכטיק. יעדער רע-
וואַליוציאָנער דארפ קענען שפילן אין לעבן ווי אג עכטער אק-
טיאָר אפ דער בינע. דאָס איז אונדזער בעסטע פארטיידיקונג.
אויב מיר וועלן זיך ניט אויסלערנען שפילן — וועט מען אונדז
דערשטיקן ווי די הינדלעך. באווייז אָקאָרשט, וויאזוי עס שפא-
נעג די קאָנדוקטאָרן פון די פראכט-צוגן אפ די סטאנציעס. ניין,
ניט אזוי — צו גיכ. זיי גייען לאנגזאם און שאַקלען זיך אָט אזוי,
קוק זיך גוט צו. זיי זיינען פארטויבט פונעם לאנגן וועג, פון דער
וואגאָנען-טראסקעריי, פון דער שאַקלעניש, פון די שלאַפלאָזע
נעכט. זיי קאָנען ניט גיין גיכ אפ די סטאנציעס. אנו, באווייז
ווי עס פעטלען בא די קלויסטערס פראָפעסיאָנעלע פעטלערס.
גיין זיך מאַרגן דורכ איבער די קלויסטערס און שטודיר אויס.
דו קענסט נאָך שוואכ די פעטלער. דיר וועט צונוצ קומען דאָס
קענען פארשטעלן זיך פאר א פעטלער...

צו דער קאמפֿאַרגאניזאציע, וואָס קאמאָ האָט מיט איר אָנ-
געפירט, איז צוגעפעסטיקט געוואָרן א גרופע יונגע רעוואָליו-
ציאָנערן, וואָס זיינען ערשט אריינגעטראָטן אין דער פארטיי.
די מערהייט איז געקומען אהער גלייך פון דער שול-באנק. זיי
אלעמען פלעג מושטירן קאמאָ.

קאמאָ האָט ניט בלויז אָנגעפירט מיט דער יוגנט. אימ איז
אויסגעקומען אויסצופילן פיר אנדערע שליכעסן פונעם קאָמי-
טעט, וואָס אויספילן זיי האָט געקענט נאָר ער איינער.

אָט דארפ ער גיין אין דרוקעריי. דאָרט האָט זיך עפעס גע-
טראָפן. די פאליציי האָט, אפאָנעם, דערשמעקט א שפור פון דער
דרוקעריי. מע דארפ טייקעפ צוזוכן אן אנדער אָרט און אריי-
פערטראָגן אלע מאשינעס, שריפטן און פאפירן אין א מער זיי-
כער אָרט. מע דארפ צוטראכטן וויאזוי דאָס אריבערצופירן.
מע טאָר ניט אָפלייגן אפ קיין איין מינוט. „מיר וועלן ארויס-

פירן די דרוקערײַ ווי קלוימערשט מיסט הינטערן שטאָט, —
האַט קאַמאָ צוגעטראַכט, — דאָרט וועלן מיר זי אראָפּוואַלגערן,
און ווייטער וועלן מיר זען.”

און ער פירט אוועק די דרוקערײַ אפּ דעם מיסט־פּלאַץ און
פונדאָרטן יאָגט ער זיך צו דער פראַכט־סטאַנציע אָנפּרעגן זיך
וועגן דעם באַגאַזש, וואָס איז מיט אַ וואָך צוריק אַרויסגעשיקט
געוואָרן פון באַטום. דאָ פּאָדערט זיך די גרעסטע פּאַרזיכטיקייַט.
דעם קאַסטן פאַטראָנעס האָט מען געפאַקט — די פּאַליצייַ שפּירט
נאָך נאָך די פּעקלעך.

פון דער סטאַנציע לויפט ער צום טעלעגראַפּ, פונעם טעלע־
גראַפּ אינ די אייַזנבאַנ־וואַרשטאַטן, פון דאָרטן דאַרפּ מען גיין
אינ דוכאַן „טיליפּוטשוריַ” און באַגעגענען זיך מיטן אונטערגע־
קויפּטן שרײַבער פון דער זשאַנדאַרמ־פאַרוואַלטונג, קעדייַ
קלאָר צו מאַכן, צי האָט זיך אימ אַייַנגעגעבן צו לייַגן אַ שטעמפּל
אפּ די פאַרגרייטע פּלאַנקען... דערנאָך דאַרפּ מען צוזוכן 3 אָפּי־
צערישע פּאַרמעס, וואָס זייַנען גייטיק צו דער נעסיע פון די כאַווייַ־
רימ קייַן באַקו. קאַמאָ האָט קייַנמאָל נישט גערוט. אלע 24 שאָ
זייַנען געווען באַ קאַמאָ אַויסגערעכנט פּיז דער לעצטער
מינוט. פון די דאָזיקע שאָען איז פּלויז אַ נישטיק בייַסעלע
צייַט אָנגעקומען אפּ רון, אפּ שלאָפּ. ער האָט זיך געלערנט נישט
שלאָפּן. ער פּלעגט זאָגן: „שלאָפּ איז פּונקט אזא געווינהייַט.
ווי טאַבאַק. אויב מע זאָל זיך באַהערשן און זיך באַמיען נישט
שלאָפּן אַבסאָליוט אַ גאַנצע וואָך, קען מען פאַרגעסן וועגן שלאָפּ.
אַ מענטש איז פּעיק נישט צו שלאָפּן פּיר כאַדאַשימ.”

אַמאָל האָט געלעבט אפּ דער וועלט סעמיאַן טער־פּעטראַסיאַנצ.
דער פּאַטער האָט אימ געוואַלט מאַכן פאַר אַ גוטן הענדלער, פאַר
אַ יוירעש פון זייַן געשעפּט. שוין־זשע איז געווען אַמאָל אזא
צייַט, ווען סעמיאַן טער־פּעטראַסיאַנצ האָט געקענט זיך באַווייַזן

אפ דער גאס מיט זײַן אייגענעם פּאָנעם? קאמאָ געדענקט ניט
אזא צײַט. ער געדענקט ניט זײַן פּאָנעם. היינט — א שיטער בערדל
פונ א בעטלער, מאָרגן — אָנגעפארפטע וואַנצעס פונ א פּאָ-
ליצײַ-פּריסטאוו, איבערמאָרגן — א פאריק אונ א פונדע פונ א
גאלעכ...

איצטער קאָן ער ניט מאכנ קײַן 500 שפאנ, ער זאָל ניט ענ-
דערנ זײַן אויסזען. אינ דעפּאָ ארײַן קומט קאמאָ צו גײַן אָנגע-
טאָן ווי א יונגער סטודענט־פּראקטיקאנט, אויסגעפּוצט אינ א
נייעם מונדיר מיט גלאנצנדיקע קנעפּ, פונדאָרטנ גײט ער אוועק —
איז ער שוין א פארפּינצטערטער ארבעטער אינ א בלויער פאר-
שמאַלצענער בלוזע. אזוי פּאָדערט זײַן פּראָפעסיע. די פּראָ-
פעסיע צווינגט אימ צו קומען אפּ דער פּאָטשט אלס א
בריוונטרעגער אָדער א צײַטונג־פּארקויפּער, אפּן מארק צווינגט
זי אימ צו זײַן א פּריילעכער קינטאָי, וואָס שיט אפּ רעכטס אונ
לינקס כאַכמעס אונ וויצן, אונ אינעם דוכאנ „טיליפּוטשורײַ“ —
א טעכניק, וואָס איז ערשט געקומען פונ ווילדן העק א לעב צו
טונ אינ דער גרויסער שטאָט.

די פּראָפעסיע האָט אימ אָפּגעוויינט פונ שלאָפּ, אונ ווען
ער איז אפּילע געשלאָפּן, איז דער שלאָפּ זײַנער געווען אונ אומ-
רויקער אונ וואכזאמער, ווי בא א כײַע, א שלאָפּ, וואָס האָט אימ
ניט געשטערט צו פּילן אלצ, וואָס ס׳האָט אימ ארומגערינגלט — קײַ-
לעס, א שאַרכ פונ א מױז, דעם טיק־טאק פונעם טאשן־זײַגער.
די פּראָפעסיע פלעג אימ פארטרייבן אינ קלויסטער אונ פאר-
וואנדלען אימ אינ א גאלעכ. די פּראָפעסיע פלעג באלײַגן שלאָפּן
קאמאָ אינ וואלד אָדער אינ א פּייכטן קעלער, זי פלעג אימ
ארופשליידערן אפּ די דעכער פונ גײענדיקע צוגן אונ אפּ די
בופערן פונ די וואגאַנעס.

(1) קינטאָ — א גאס־הענדלער.

נאָכ דעם 1905 יאָר, ווען די פּאָליציי פלעג אונטערשיקן שפיי-
אַנעס אין יעדער פּאַבריק, אין יעדער צעכ, ווען הונדערטער
און טויזנטער רעוואָליוציאָנערן זיינען פּאַרזעצט געוואָרן אין
די טפּיסעס, איז די פּאַרטיי געצוונגען געוואָרן אוועקצוגיין אין
אונטערערד.

יעדער רעוואָליוציאָנער האָט געמוזט זיין פּאַרזיכטיק און גע-
שיקט — אַניט וואָלט די פּאַרטיי-אַרגאַניזאַציע צעקלאַפט געוואָרן,
און דער אַרבעטער-קלאַס וואָלט געפליבן אָן זיינע פירער.
אָט פּאַרוואָס קאַמאָ פּלעג אויסקומען צו פּאַרוואַנדלען זיך
אָט אין אַ גאַלעכ, אָט אין אַ הענדלער; אָט פּאַרוואָס די פּראָ-
פּעסיע זיינע פלעג אים צווינגען צו נעכטיקן אין נאַסע קעלערס,
שפּרינגען אַפּ די דעכער פּונ די וואַגאַנעס און פּאַרן אַפּ די
בּופּערן.

VII

איינמאָל איז דעם קאווקאזער נאַמעסטניקס קאַנצעליאַריע אומ-
געריכט באוממרויקט געוואָרן. פּונ פּעטערבורג איז אָנגעקומען
אַ יעדיע, אַז די רעוואָליוציאָנערן קויפּן אופּ געווער אין טער-
קיי. דאָס גרייטן זיי זיך צו אַן אופּשטאַנד אין טיפּליסער גובער-
ניע. מיטן איינקויפּן פירט אָן דער אַגענט פּונעם קאווקאזער
סאַציאַל-דעמאָקראַטישן פּאַרבאַנד קאַמאָ. דאָס פּעטערבורגער
פּאַפּירל האָט געפּאָדערט, מע זאָל אָנעמען די געהעריקע מיט-
לען. מיטלען זיינען אָנגענומען געוואָרן, נאָר ווי ס'האַט זיך
אַרויסגעוויזן — אומזיסט.

ס'איז ניט באשערט געווען דעם טראַנספּאָרט געווער, וואָס
האַט אזויפיל יעסורים פאַרשאפּט דער רוסישער רעגירונג, צו
קומען בעשאַלעם קיין רוסלאַנד.

— די קלייניטשקע אלטע שיפּ, וואָס קאַמאָ האָט איינגעקויפּט
זיין בולגאַריע, האָט אָנגעטראָסן אַפּ אַ שטורעם באַמ רומענישן

ברעג און איז דערטרונקענ געוואָרן מיטן געווער צוזאמען. מיט גרויס מי האָט זיך איינגעגעבן די אָרטיקע פישער אָפצוראטע-ווען די שיפמאנשאפט מיט די רעוואָליוציאָנערן און צושטעלן זיי צום ברעג.

אינ צוויי וואָכן ארום נאָך דערדאָזיקער קאטאסטראָפּע האָט זיך דער פארטיי-קאָמיטעט פארזאמלט אינ א קליין שטיבעלע אפ נאכאלאָוקע. די פארזאמלונג איז געווינדמעט געווען קאמאָס צוריקער. געקומען זיינען ניט נאָר די מיטגלידער פון קאָמיטעט. עס זיינען געקומען קימאט אלע מיטגלידער פון דער קאמפס-דרוזשינע, וואָס די טיפליסער פארטיי-אָרגאניזאציע האָט גע-שאפן לויט קאמאָס איניציאטיוו.

אָט דידאָזיקע רויקע, גוטמוטיקע מענטשן האָבן פארשאפן דער אויסשפיר-פאָליציי פיל מער טירכע, ווי טויזנטער קרימי-נעלע פארברעכער.

דאָס האָבן זיי געמאכט די עקספּראָפּראַציעס אינ קווירילי און קוטאָיס. דאָס האָבן זיי אָרגאניזירט שטרײַקן און אופשטאנדן אינ דידוב, אינ נאדזאלדעווי, אינ באטומ און איבער גאנצ טראנס-קאווקאז. דאָס האָבן זיי ארויסגעפירט די טיפליסער ארבעטער מיט רויטע פאָנען און מיט רעוואָליוציאָנערע לידער אפ די שטאָ-טישע גאסן אינ 1905 יאָר.

עליסאָ, קאָטע, וואנאָ, באטשוא, דאטיקאָ, ארקאדי, פעאָפּיל, אקאקי, עליקאָ — אלע זיינען דאָ געווען און אלע האָבן געווארט אפ קאמאָ.

קיינער פון זיי האָט ניט געוויסט, צי וועט ער נאָך מאָרגן לעבן בלייבן, נאָר אלע האָבן זיי גיכער אויסגעזעען, ווי פריילעכע סטודענטן, וואָס האָבן זיך צונויפגעקליבן אפ א ליאמע, נאָר בעשומיפן ניט ווי מענטשן, וואס דער טויט שטייט הינטער זייערע פלייצעס.

קאמאָ איז נאָכ ניט געקומען. ווייזט אויס, ערגעץ זיך פאר-
האלטן.

פלוצים האָט זיך אן עפּן געטון די טיר.

פריער איז אריינגעקראָכּן א קאָרפּ מיט פּערשקעס. דערנאָך —
א וואָג. אונטער דער וואָג האָבן געשמייטט שיך מיט נעזער
פארדרייטע ארופצו. און דערנאָך — א לאנגע נאָז, אראָפּגעהאנ-
גענע וואָנצעס, ארומלויפנדיקע אויגן.

— איי, פּערשקעס! ווער דארפּ פּערשקעס! קומ, נעם, שעם
זיך ניט! א מעציע פאר א גאנעוון, האלב אומזיסט, ווער עס
קויפט — דער געניסט! איי, פּערשקעס, פּערשקעס...

אלע פארזאמלטע אינ צימער האָבן זיך אָנגעשפיצט און אריינ-
געלייגט די הענט אינ די קעשנעס. וואָס דארפּ דאָ דער קינטאָ?
ווער איז ער?

און דער קינטאָ איז שוין אריינגעקראָכּן מיט זיינ קאָרפּ אינ
צימער אריינ. וואנאָ איז צו אימ צוגעגאנגען און א נעם געטון פארן
אקסל:

— וואָס דארפסטו דאָ? ווער ביסטו?

פלוצים האָט דער קינטאָ אויסגעשאָסן א געלעכטער. זע
נאָר, ס'איז דאָך קאמאָ! ווי געשיקט זיך עס, וואָס זיי האָבן אימ
ניט דערקענט?

דער פאריכט איז געווען קורצ און קלאָר. קאמאָ האָט דער-
ציילט, וויאזוי ער האָט זיך אריבערגעפּעקלט קיין קאָנסטאנטי-
נאָפּאָל, בא וועמען און פאר וויפל געלט ער האָט געקויפט דאָס גע-
ווער און די שיפּ. ער האָט דערציילט וועגן דעם שטורעם, וועגן דעם
אומקום פון דער שיפּ און וועגן די פישער, וואָס האָבן גערא-
טעוועט די שיפּמאנשאפט בא דעם רומענישן ברעג.

קאמאָ האָט זיך אָפּגערעכנט פאר יעדער קלייניקייט. אָט איז
א ווארעמעס פאר 50 קאָפּיקעס. אָט אזויפיל האָבן געקאָסט ביי-

לעטן אין צוג, אזויפיל די יאמ־רייזע. א נאָמער אין האָטעל,
א באַד, א פּלאַש וויינ, הויצאַעס אפּ געווער, כאַפּאַר די באַאמ־
טע פּונ קאָנסטאַנטינאָפּאָלער טאַמאַזשניע. נאָכ ציפּערן — רובֿלען,
קאָפּיקעס, וואָס זיינען אויסגעגעבן געוואָרן אפּ זיך פּערזענלעך.
קאַמאָ האָט געענדיקט אונ אוועקגעזעצט זיך אפּ זיינ אָרט.
ער האָט ארויסגענומען זיינ פּאַרטיגאַר אונ פּאַרויכערט א פּאַ־
פּיראַס.

באַלד איז ארויסגעטראָטן סילוועסטער, דער לידער פּונ דער
מענשעוויסטישער פּראַקציע. ער האָט אויסגעהאַלטן אפּאָזע, א
בלינדל געטונ מיט די אויגן אונ אונטערגעהויבן דאָס בערדל.
די פּאַרזאַמלונג האָט זיך אָנגעשפּיצט.

— נאָכ אין קוואַרט, — האָט סילוועסטער געזאָגט, — האָב איך
מיט מיינע פּאַרטיי־כאַוויירימ פּאַרטיידיקט דעם שטאַנדפּונקט,
וואָס האָט זיך איצטער באַרעכטיקט, אז ס'האַט ניט געלוינט צו
פּאַרשווענדן געלט אפּ איינצוקויפּן געווער אין טערקיי. צי איז
קעדי געווען אויסצוגעבן מיטלען אפּ אָט דער בעפּירעש־האַפּע־
נונגלאָזער אונטערנעמונג?

— האָפענונגלאָזע? — האָט עמעצער איבערגעפּרעגט, — אונ פּונ־
וואַנען האָסטו געוויסט, אז זי איז האָפענונגלאָז? ווען ס'זאָל ניט
געווען אויסברעכן קיינ שטורעם, וואָלט די שיפּ גאַנצ געבליבן
אונ דאָס געווער וואָלט שוין איצטער געווען באַ אונדז אין די
הענט.

— מיר האָבן געוויסט... מיר האָבן דיסקאַנטירט...
— וואָס האָט איר געוויסט אונ וואָס האָט איר דיסקאַנטירט?
אז די שיפּ וועט גיין צו גרונט? — האָט א צווייטע שטימ גע־
פּרעגט. אין די רייען האָט זיך דערהערט א געלעכטער.
סילוועסטער איז אביסל צעמישט געוואָרן. ער האָט קלוי־
מערשט פּאַרהערט די פּראַגע אונ פּאַרגעזעצט:

— אויב מע האָט שוין באשלאָסן שיקן קיין טערקיי נאָכ גע-
 ווער, האָט מען עס באדארפט איבערגעבן עמעצן אנדערש, נאָר
 ניט קאמאָ. קאמאָ קען ניט זיין קיין קאָמערסאנט. פארוואָס האָט
 ער געקויפט אזא שיפ, וואָס בא דעם ערשטן שטורעם איז זי
 אוועק צום גרונט?

— און דו, סילוועסטער, פארוואָס האָסטו ניט געקראָגן אזוי-
 פיל געלט, אז קאמאָ זאָל סטייען צו הויפן א פאנצערשיפ, אָדער
 אשטייגער, א אָקעאן-שיפ?

די פארזאמלונג האָט זיך הילכיק צעלאכט. סילוועסטער האָט
 זיך אוועקגעזעצט א פארשעמטער אפ זיין אָרט.
 דעמאָלט איז קאמאָ, וואָס איז די גאנצע צייט געשטאנען צו-
 געשפארט צו דער וואנט, ארויסגעגאנגען אפן מיטן צימער.

— אויב סילוועסטערס גרופע טוט באנק דאָס פארלוירן-גע-
 גאנגענע געלט, וועלן מיר אומקערן דעם קאָמיטעט דריי מאָל,
 פיר מאָל אזויפיל — זאָל נאָר דער קאָמיטעט דערלויבן.
 סילוועסטער איז ווידער ארויסגעטראָטן און האָט געמאָלדן,
 אז די עקספּראָפּריאציעס, וואָס קאמאָ רעקאָמענדירט, קענען
 סאָפּקאָלסאָפּ ברענגען צו גאָר ניט קיין געוונטשענע רעזול-
 טאטן, די עקספּראָפּריאציעס וועלן צערייצן די באפעלקערונג
 און צווינגען דאָס פאָלק צו קוקן אפ די רעוואָליוציאָנערן, ווי
 אפ באנדיטן. ער האָט זיך ארויסגעזאָגט קעגן עקספּראָפּריאציעס.
 אז סילוועסטער האָט געענדיקט זיין רעדע, איז געוואָרן א
 שרעקלעכער טומל. אומזיסט האָט דער פאָרזיצער געפרוווט רופן
 די פארזאמלונג צו אָרדענונג. אלע זיינען אופגעשפרונגען פון
 די ערטער. ס'האָט זיך אָנגעהויבן א קריגעריי.
 נאָר אָט איז ווידער ארויסגעטראָטן קאמאָ. די פארזאמלונג
 איז אנשטילט געוואָרן.

— עפשר וועט איר הייסן זיך אוועקשטעלן אין גאס מיט אן
 אויסגעשטרעקטער האנט און בעטלען: שענקט א קאָפּיקע די

אָרעמע רעוואָליוציאָנערן אפּ דער רעוואָליוציע? — האָט ער
 אויסגעשריגן. — עפשער וועט איר אָרגאניזירן אן זאמל־
 בויגן און ארומטרָגן אימ איבער דעם נאמעסטניקס קאנצע־
 ליאריעס — האָט ראכמאַנעס, גוטע לייט, מיר נייטיקן זיכ... מיר
 ווילן מאכן א רעוואָליוציע, אראָפּשטירצן די מאכט, נאָר מיר
 האָבן קיין געלט ניט... שענקט, אייער דערלויכטיקייט, אירט האָבן
 א מיצווע... ניינ, די רעוואָליוציע בעטלט ניט! זי פאָדערט, זי
 נעמט! מיר דארפן דרוקן ליטעראטור, באוואָפענען די ארבע־
 טער, שאפן באוואָפנטע קאדרען פאר דער רעוואָליוציע, אן אר־
 בעטער־גווארדיע, מיר דארפן האָבן געלט אפּ נעסיעס קיין באקו,
 באטומ, יעליזאוועטאַפּאַל, קעדיי צו האלטן פארבינדונג מיט די
 פארטיי־אָרגאניזאציעס. דאָסדאָזיקע געלט וועט אונדז קיינער
 ניט געבן. מיר וועלן עס נעמען אליין — באמרייכטן סויכער וועלן
 מיר נעמען, פא דער מעלוכישער מאכט, אינ די האזנאטשיסט־
 וועס, אינ די פענק... יא, אינ די פענק... איכ בין מאסקימ, אז
 עקספּראָפּריאציע איז אן אכזאַריעסדיקע זאכ, אן אכזאַריעסדיקע
 דערפאר, וואָס סיקומט אמאָל אויס צו מאקריוו זיינ לעבנס פון
 אומשולדיקע מענטשן. אָבער קיין אנדערע וועגן זעען מיר ניט.
 ווייזט אונדז אנדערע וועגן, מער גערעכטערע און רויקערע,
 וועלן מיר זיכ טייקעפּ אָפּזאָגן פון עקספּראָפּריאציעס. נישטאָ
 אזוינע וועגן. ס׳איז אווייטיק צו וויסן, אז צומאָל קענען ליידן
 אומשולדיקע מענטשן — די וואכ, די באאמטע... אָבער וואָס זאָל
 מען טון? אינ קאמפּ מוז מען אלץ אָפּערן...

מיט גרויס מאטערניש האָט זיכ דעם פאָרזיצער איינגעגעבן
 צו בארויקן די פארזאמלונג.

מע האָט נאָמענטלעך אָפּגעשטימט די פראגע: צי דארפּ מען
 עקספּראָפּריאציעס אָדער ניט? די מערהייט האָט אָנגענומען
 קאמאָס פאָרשלאג.

מ'האָט באַפּטראָגט די קאַמפּ־גרופּע, אז זי זאָל, אונטער קאַ-
מאָס אָנפירונג, קריגן געל־ט־סומעס, וואָס דער קאָמיטעט דארפ
אפּ אײַנצוקויפּן געווער, דרוקמאַשינעס און פּאַפּיר.

VIII

אינ א זוניקן יוני־מאָרגן איז דער קאַסיר פֿון מעלוכע־באַנק
קורדיומאָוו מיטן כעשפּנפּירער גאַלאָוויאַ געקומען אין פּאַטשט
צו באַקומען 250,000 רובּל, וואָס זײַנען אָנגעקומען פֿון פעטער־
בורג. דער פּאַטשט־באַאמטער האָט ארויסגעגעבן קורדיומאָוו
דאָס געלט. קורדיומאָוו האָט איבערגעצײלט די פּײַנ־אײַנגעפּאַ־
קעוועטע פעקלעך אסיגנאַציעס און ארײַנגעוואָרפּן זיי אין א
לעדערן רענצל. דערנאָכ איז ער ארויסגעגאַנגען צוזאַמען מיטן
כעשפּנפּירער און ארײַנגעזעצט זיך אין פּאַעטאָן. פּינפּ קאַזאַקן
האַבן דעם פּאַעטאָן באַגלײט. צוויי סטראַזשניקעס זײַנען געזעסן
אפּ דער קעלניע פֿונעם פּאַעטאָן. זיי זײַנען אוועקגעפּאַרן צום
ערוואַנער פּלאַצ־צו.

מענגעס מענטשן האָבן געשמײעט איבערן פּלאַצ הינ און צו־
ריק. א זקײנע האָט געפירט א קינד אין א וויגעלע. צווישן דעם
אױלעם האָט זיך א הונט ארומגעיאָגט און זאָרגזאַם באַשמעקט
יעדערנס פּיס. זעט אויס, פּאַרלאָרן דעם באַלעבאָס. א קאַרשנ־
פּאַרקויפּער האָט געטראָגן אפּן קאַפּ א גרויסן, שווערן געפּלאַכ־
טענעם שטרויענעם קאַרב, און אויך געשריגן: — קאַרשן! קאַרשן!
ווער דארפּ קאַרשן! קאַרשן! — א גימנאַזיסטן איז צוגעגאַנגען צום
פּאַרקויפּער. יענער האָט אראָפּגענומען דעם קאַרב פֿונעם קאַפּ און
אוועקגעשטעלט אפּ דער ערד. פּלוצים איז צום פּאַרקויפּער צוגע־
לאָפּן א פּריסטאוו און געהייסן גלײַכ נעמען דעם וועג. די גימנאַ־
זיסטן האָט דערשראָקן אָנגעקוקט דעם פּריסטאוו. דער פּאַרקוי־
כער האָט אפּגעוויפּן דעם קאַרב אפּן קאַפּ און אוועקגעשפּאַנט.

דער פריסטאווי איז צוגעגאנגען צו דער אלטיטשקער, וואָס האָט געפירט דאָס וויגעלע, האָט אפּ איר אָנגעשרינג אונ געהייסן זיך אָפּטראָגן גיכער פונעם פּלאַצ. די אלטיטשקע איז באלד ניט געבליבן. דער פריסטאווי האָט פארנומען א פּאָזיציע אפּן מיטן פּלאַצ אונ גענומען צעטרייבן די דורכגייער. ער האָט געהאלטן אין האנט אן אראפניק אונ האָט מיט אים אזוי ווילד געפּאָכעט, אז אלע האָבן זיך פון אים אָפּגעטראָגן אין אלע זייטן. דעם פריסטאוויס געלע וואָנצעס זיינען געשטאנען קאפויר. דער פּאָנעם — פּול מיט גרימצאָרן.

— גאָספּאָדא, גאָספּאָדא, ארום אונ ארום גייט. דורכגיין דורכן פּלאַצ איז פארבאָטן.

באלד איז דער עריוואנער פּלאַצ געוואָרן פּוסט ווי א מידע-בער. נאָר איין מענטש מיט א פעטראָווער הוט אונ ווייכע קאוור-קאזער שטיוול האָט לאנגזאם ארוםגעשפּאצירט איבערן פּלאַצ מיט א פרייט-צעוויקלעטער צייטונג אין די הענט. דער פריסטאווי האָט אים ניט געזעען.

פונדערווייטנס האָט זיך באוויזן אין א וואַלקן שטויב דער פּאָעטאָן. פאר דעם פּאָעטאָן האָבן געריטן צוויי קאָזאקן מיט בליקן צעבויעטע פונ היצ אונ אָנשטרענג. די איבעריקע דריי האָבן געריטן בא די זייטן אונ הינטן. זיידע סטראזשניקעס, וואָס זיינען געזעסן אין פּאָעטאָן, האָבן קיין אויג ניט אראפּ געקאָזט פונעם געדערנעם רענצל.

אָט איז דער פּאָעטאָן שוין אפּן פּלאַצ. דער פריסטאווי ווארפט זיך אפּ אלע זייטן:

— גאָספּאָדא... גאָספּאָדא. גייט אוועק... דער דורכגאנג דורכן פּלאַצ איז פארמאכט. פארבאָטן... א פּאפּעל פונ דער עלטסטער מאכט... וואָס פּאַרשטייט איר דאָ ניט? גאָספּאָדא, גאָספּאָדא, טרעט אָפּעט...

אינ דערזעלבער סעקונדע, ווען די פערד האָבן מיט דריי־
 נעם גאלאָפּ דורכגעשניטן דעם פלאַצ, האָט פון א געסל זיך
 ארויסגעיאָגט דעם פאָעטאָן אַנקעגן א מענטש. ער האָט אופגע־
 הויבן די האנט. אינ האנט האָט ער געהאלטן נא טונקעלן פא־
 קעט. די סטראַזשניקעס האָבן גלייך זיך אָנגעשטויסן, פארוואָס
 דער פאטלאַטער מענטש לויפט גלייך אפ די פערד. איינער האָט
 באוויזן זיך אונטערצוהייבן און א געשריי טון קורדיומאָוונ:—
 הער קאסיר, א באַמבע!— נאָר ס'איז שוין געווען שפעט. דער
 פאטלאַטער פארשוין האָט א שליידער געטון דאָס פעקעלע גלייך
 אונטערן פאָעטאָן. דער פלאַצ האָט אופגעציטערט פון א דוי־
 ערנדיק־וואַיענדיקן געהילכ.

מיט דער קראַפט פונעם אופרייס זיינען די סטראַזשניקעס און
 דער פורמאן ארויסגעפלוין פונעם פאָעטאָן. זיי זיינען געלעגן
 פארהלושעטע אפ דער ערד. איינגעהאלטן זיך אינעם פאָעטאָן
 האָבן בלויז קורדיומאָו און גאַלאָוויאַ. דער פאָעטאָן איז גאנצ
 געבליבן. די צעדולטע פערד האָבן זיך צעטראַגן און אוועקגע־
 יאָגט פאָרויס. די איבערגעשראָקענע רייטער־פערד האָבן זיך צע־
 טראָגן אינ די זייטיקע געסלעך.

אלץ איז פאָרגעקומען אזוי אומגעריכט, אז קורדיומאָו האָט
 אפילע ניט באַנומען— וואָס, אייגנטלעך, איז דאָ פאָרגעקומען?
 און ערשט א האלבע מינוט נאָך דעם אופרייס האָט ער פאר־
 שטאנען: „אן אַנפאל... דאָס געלט! וווּ איז דאָס געלט!“ ווי דורכן
 שלאָפּ האָט ער איבערגעטראַגן דעם בליק אהין, וווּ דאָס לע־
 דערנע רענצל איז געלעגן. דאָס רענצל איז געווען גאנצ. לעבן
 דעם רענצל איז געזעסן א בלייכער, אָן א היטל, גאַלאָוויאַ.

קורדיומאָו האָט זיך ארופגעכאפט אפן רענצל און אוועק־
 געזעצט זיך אפ אימ, אונטערשפרינגענדיק פון די שטויסן פונעם
 פאָעטאָן, וואָס איז שנעל געפלוין. „נו, דאנקען גאָט, דאָס געלט

איז גאנצ, האָט ער א טראכט געטונ, אויסשטעלדיק א פאָר
אויגן אפ גאַלאָוויאַ, וואָס איז פונ דערשרעק געזעסן ווי א דולער.
די עקספּראָפּריאַציע איז דורכגעפאלן. דאָס רענצל ליגט ניט
גערירט אינ פּאָעטאָן. די פּערד זיינען שוין דורכגעפּאָרן דעם
פּלאַצ און טראָגן זיך אפ סאַלאַלאַקער גאַס. די געפּאר איז פּאַר-
בײַ. קורדיוםאָוו האָט אָנגעהויבן קומען צו זיך. ער קלייבט שוין
פּאַנאַנדער די אויסיעס אפ די פּאַקאַנטע שילדן, וואָס שווינדלען
דורך פּאַר זיינע אויגן. „וורשט-האַנדל מאַגאַלאַדזע.“ „ווינקע-
לער קירקעליי“... „פּרישע בולקעס“... „טרוּנעס“... דאַנקען גאַט...
דאַנקען גאַט — האָבן ציטעריק געפּליסטערט זיינע ליפּן. — דאָס
געלט וועט צוגעשטעלט ווערן אינ פּאַנק אריין גאַנצעהייט.

ער האָט זיך געפּרוּווט אונטערהייבן און אוועקזעצן זיך אפּן
זיצברעטל, לעבן גאַלאָוויאַ. נאָר איז דער רעגע איז ארוּפּגע-
שפּרונגען אפּן טריטברעטל פּונעם פּאָעטאָן און אומבאוּוסטער
פּאַרשוין אינ א פּעטראָווער הוט. פּונ זיינ פּידזשאַק-קעשעניע
האָבן ארויסגעשטעקט צעקנייטשטע שטיקער פּונ א צעפּליק-
טער צייטונג.

ער האָט א שטויס געטונ קורדיוםאָוו מיטן פּויסט אינ ברוסט
אריין, אָנגעכאַפּט זיך פּאַרן רענצל און א שלעפּ געטונ דאָס
רענצל צו זיך. קורדיוםאָוו האָט זיך אויך אינגעקלאַמערט אינעם
רענצל און מיט געבעט א קוק געטונ אפּן מענטשן מיט דער פּע-
טראָווער הוט. יענער האָט א שטאַרקן שטויס געטונ קורדיו-
מאָוו מיט דער פּוס און ארויסגעוואָרפּן אימ פּונעם פּאָעטאָן.
דאָס רענצל איז שוין געווען פּאַ דעם אומבאוּוסטן אינ די הענט.
דאן האָט גאַלאָוויאַ זיך אָנגעכאַפּט מיט ביידע הענט פּאַרן
רענצל... דער פּאַרשוין מיט דער פּעטראָווער הוט האָט מיט א
שטאַרקן שטויס פּונ דער פּוס אריינגעזעצט דעם כּעשפּפּירער
אפּן דגאָ פּונעם פּאָעטאָן.

ווען דער אומבאווסטער איז שוין פארשוונדן געוואָרן מיטן רענצל, האָט גאַלאָוויא מיט פארלייכטערונג אָפּגעאַטעמט: א ריינע שיינע קאפּאַרע דאָס געלט, אבי ער איז שוין זיכער מיטן לעבן... איבערן פּאַנעל זיינען געלאָפּן איבערגעשראַקענע דורכ־גייער. זיי האָבן נאָכגעקוקט דעם פּאַעטאָן, וואָס האָט זיך צעט־ראָגן מעשוּגענערווייז. אינ פּאַעטאָן איז געשטאַנען א צעדול־טער מענטש און געוואלדעוועט:

— באַראַבעוועט... דערהאַרגעט!... אנטלאָפּן!...

די אויספּאַרשונג, וואָס איז געמאַכט געוואָרן דעמזעלבן טאָג, האָט פּעסטגעשטעלט, אז געמאַכט די עקספּראָפּריאַציע האָט די קאַמפּס־אַרגאַניזאַציע פּונעם רעוואָליוציאָנערן קאַמיטעט. דער יונגערמאַן, וואָס האָט אויסגעריסן באַ גאַלאָוויא דאָס רענצל פּונ די הענט און איז נעלעם געוואָרן, האָט זיך ארויסגעוויזן, — איז דער באַקאַנטער מיטגליד פּונ דערדאָזיקער אָרגאַניזאַציע — באַטשוא. די אויספּאַרשונג האָט אויך פּעסטגעשטעלט, אז דער מענטש מיט דער פּעטראָווער הוט, וואָס האָט געשפּאַצירט מיט א צייטונג אינ דער האַנט אפּ ערוואַנער פּלאַצ עטלעכע מינוט פאַרן אופּרייס, און באַטשוא — איז איינע און דיזעלבע פּערזאָן. די ברייט־צעוויקלטע צייטונג האָט געדינט פאַר אלע איבעריקע עקספּראָפּריאַטערס פאַר א סיגנאַל צום אָנפאַל.

די נעמען פּונ די איבעריקע מיטגלידער פּונ דער קאַמפּס־אָרגאַניזאַציע, וואָס האָבן זיך באַטייליקט אינעם אָנפאַל, האָט זיך ניט איינגעגעבן פּעסטצושטעלן.

ערשט אינ א שטיק צייט ארום האָט די זשאַנדאַרמענ־פאַר־וואַלטונג קלאָר געמאַכט נאָך איינ דעטאַל: דער פּאָליציי־פּריס־טאוּ, וואָס האָט אזוי ענערגיש צעטריבן דעם האַמוין פאַרן אָנ־פאַל, איז געווען — ווער, זאָלט איר מיינען? — דער באַוואוסטער קאַמאַ.

IX

דאָס מאָל האָט מען געלאָזט אין דער ארבעט דעם אויסשפיר-
מעכאניזם פון גאנצ טראנסקאווקאז. די מאכט האָט באשלאָסן
אומ יעדער פרייז פאקן די עקספּראָפּראַטערס און איינמאָל
איבער אלע מאָל מאכט א סאָפּ צו דער שטענדיקער געפאר, וואָס
האָט געדראָט דער געזיכערטקייט פון דער מעלוכישער קאסע.
די אויסשפיר-נאטשאלסטווע וואָלט מאסקים געווען אוועק-

צושענקען נאָכ איינ געלט-טראנספּאָרט — אפי כאפּן קאמאָ.

און מע האָט אים ענדלעך געכאפט. עטלעכע כאדאָשימ נאָכ
די געשעענישן אפּן עריוואנער פלאצ איז קאמאָ ארעסטירט גע-
וואָרן אין דייטשלאנד; די בערלינער פּאָליציי איז, אפּאָנעם, גע-
שיקטער געווען, ווי די טיפּליסער.

אין אווגוסט 1907 יאָר האָט מען אין בערלין, אפּ עלזאסער
שטראסע, פארהאלטן דעם אגענט פון איינער א סטראכיר-גע-
זעלשאפט מירסקי.

ניט געקוקט אפּ דער זאָרגזאמ געמאכטער אונטערזוכונג
און נאָכ מער זאָרגזאמען פארהער, אפּ ער דייטשישער פּאָליציי
דאָכ ניט געלונגען צו קרייגן אן ענטפער אפּ דער פראגע, וואָס
האָט זי אינטערעסירט — וועלכע סיפעס האָבן געצווונגען דעם
מירסקי צו קומען קיין בערלין און פארוואָס האָט זיך ארויס-
געוויזן פא אים אין טשעמאָדאן א דאָפּלטער זאָג און אינעם
כאָלעל — אופרייס-שטאָפּן? צו וואָס האָט אים געטויגט א מא-
שינדל, וואָס איז צוגעפאסט צו מאכט אופרייסן דורך עלעקטרע
אפּ א מעהאלעך? אפּ די דאָזיקע פראגעס האָט דער אויספּאָרשער,
וועלכער האָט מירסקי פארהערט אין דער אלטער בערלינער
טורמע אלט-מאָאביט, קיין ענטפער ניט געקראָגן. דאָכ האָט דער
אויספּאָרשער עפעס יאָ פעסטגעשטעלט: דער ארעסטירטער,

הָאָט ער פּעסטגעשטעלט, איז גאָר קיין מעכוטנ ניט מיט קיין שום סטראכיר-געזעלשאפט, ער איז גאָר א „רוסישער אנאר-כיסט" (סעמיאָן ארשאקאָוויטש טער-פּעטראָסיאנצ, מיטנ צונע-מעניש קאמאָ).

מע האָט אים אינקרימינירט צוויי באשולדיקונגען: א בארוי-פונג אפּ עריוואנער פלאצ אונ פארשפרייטונג פונ רעוואָליוציאָ-נערער ליטעראטור, וואָס רופט אראָפּצושטירצן די געזעצלעכע מאכט אין רוסלאנד.

דער עלטסטער אויספאָרשער פונ מאָאביט האָט ארויסגערופנ קאמאָ אפּ א פארהער.

— רופט אָן אייער פאמיליע, נאָמען, פאָטערס נאָמען, דעם שטענדיקן ווינאָרט, — האָט דער אויספאָרשער געזאָגט.

קאמאָ האָט פארויכערט א פאפיראָס, אופמערקזאם אָנגעקוקט דעם אויספאָרשער אונ א שמייכל געטונ.

— איר וויסט, אז פאר אזוינע פארברעכנס, ווי אייער ע קומט טויט-שטראָפּ?

קאמאָ האָט ווידער אָפּגעשוויגן מיט א שמייכל.

— צו וועלכער נאציאָנאליטעט געהערט איר?

— א געבוירענער פּינ איכ אן ארמענער, נאָר איינציטיק פּינ איכ א רוס, א גרוזין, א דייטש, א פראנצויז, אן ענגלענדער, א מא-לייעצ, א נעגער... אין מיר זיצן אלע נאציעס פונ דער וועלט.

דאָס איז געווען אן אומגעריכטער ענטפער פארן אויספאָר-שער, וועלכער איז געווינט געווען צו פּינקטלעכע פאָרמולירונ-גען. פא אים האָט זיכ אריינגעגאנוועט א כשאד, אז טאָמער איז דער ארעסטירטער גלאט אן אומנאָרמאלער מענטש.

(1) אין יענע צייטן האָט די דייטשישע רעגירונג, פונקט ווי די רוסישע, אָנגערופנ „אנאר-כיסט" אלע רעוואָליוציאָנערן, צו וועלכער פארטיי זיי זאָלן ניט געהערן.

ביז עפעס וואָס האָט ער באַפּוילן אימ אַרײַנצוזעצן אינ אַ ספּעציעלער קאַמער.

אינ אײנעם אַ פּרימאַרגן האָט אײנער פּונ די אופּזעער אַ קוק געטונ דורכן קאַמערע-פּענצטערל. וואָס טוט עפעס דער „רוסישער אַנאַרכיסט“, האָט ער באַמערקט, אז דער אַרעסטירטער שטייט אומבאַוועגלעך באַ דער וואַנט, קוקט גלײַכגילטיק אפּן דיל און כאַפט מיט דער לינקער האַנט באַ זיך פּונ אײבערן קאַפּ פּליגן צי מאָל. נאָר ניט קײן פּליגן, ניט קײן מאָל איז אינ קאַמערע ניט געווען.

אַ מינוט פּינפּ שפּעטער האָט דער אופּזעער ווידער אַרײַנגע-קוקט אינ פּענצטערל און דערזעענ, אז דער אַרעסטאַנט האָט אױסגעגלאָצט די אױגן אפּ דער טיר און פּרוּווט זיך אונטער-שפּאַרן מיט דער פּלייצע די וואַנט.

דער אופּזעער האָט אַ שאַקל געטונ מיטן קאַפּ און איז אַרײַן אינ קאַמערע.

דער אַרעסטאַנט האָט זיך אױסגעדרייט צו אימ מיט דער פּלייצע, אַ פיר געטונ מיט די פּינגער אײבער די האַר, דערנאָך האָט ער לאַנגזאַם און גלײַכגילטיק אָנגעוויקלט אפּן פּינגער אַ פאַסמע האַר און אױסגעריסן זי פּונעם קאַפּ.

— שרעקלעך!.. — האָט דער אופּזעער דערשראַקן געמורמלט, — ער איז פּונ זינען אַראָפּ! — דער טורמע-שעפּ האָט געגעבן צו וויסן דעם אױספאַרשער וועגן דעם אַרעסטירטנס אופּירונג. דער אױספאַרשער האָט אױסגעהערט די האַשאַרעס פּונעם אופּזעער און פּונעם טורמע-שעפּ, אַ שאַקל געטונ מיטן קאַפּ, פּונקט ווי ער האָט עס שוין פּונ פּרײער גוט געוויסט, און געזאַגט:

— אזוי האָט עס טאַקע געמוזט זײן. אײן מענטש קען ניט זײן אײנצײטיק אַי אַן אַרמענער, אַי אַ גרוזינער, אַי אַ רוסי, אַי

א דײַטש. אי א פראנצויז, אי א נעגער. דאָס קען ניט זײַן. ער
איז מעשוגע געוואָרן.

דעם עלטסטן פראָקוראָר פונעם קעניגלעכן לאַנדגעריכט האָט
באומרויקט דער געזונט־צושטאנד פונעם וויכטיקן פארברעכער.
איבער אימ האָט דאָך געקענט זיך פארבינדן אַן אומאנגענע־
מער דיפלאָמאטישער פּריוו־אויסטויש. לויט דעם געהיימען אָפֿ־
מאכ צווישן דער דײַטשישער און רוסישער רעגירונגען איז יע־
דערע פון זיי געווען פארפליכטעט ארויסצוגעבן די „אנארכיסטן“
דעם פארינטערערסירטן צאד. דער אויספאָרשער האָט ארויסגע־
פאָדערט קיין מאָאפּיט ספעציאליסטן דאָקטוירים. ער איז גע־
ווען אין פארלעגנהײַט פון דעם, וואָס די באדינגונגען פון דער
אויספאָרשונג האָבן זיך פארקאָמפליצירט, ער האָט געוואָלט גי־
כער פארענדיקן מיט דעם דאָזיקן ארעסטאנט, און ער האָט נײַ־
טיק באדארפט אויסקלאָרן, צי איז דער ארעסטאנט ווירקלעך
קראַנק אָדער ניט. און אויב קראַנק, איז ווי לאַנג וועט נאָך
דויערן זײַן קרענק?

די מעדיצינישע באטראכטונג האָט פאשטעטיקט דעם אויס־
פאָרשערס האשאָרעס.

אין צוויי כאדאָשימ ארומ נאָכדעם, ווי דער ארעסטירטער
איז פארשפארט געוואָרן אין קאמערע, האָט דער דאָקטער פאר־
נאָטירט אינעם קראַנקנבאריכט א באמערקונג: „געבושעוועט.
שטייט אין ווינקל. ענטפערט ניט“.

שפעטער מיט דרײַ טעג איז אין קראַנקנבאריכט צוגעקו־
מען נאָך א באמערקונג: „אויסגעטון זיך. ענטפערט ניט אפ קיין
אײַן פראגע: זיפצט און קרעכצט. אָפגעוואָגט זיך צו עסן“.
יעדע דרײַ טעג פלעג דער פראָקוראָר באקומען די דאָזיקע
באריכטן.

„ניין, דאָס איז סימוליאַע, אָן צווייפל סימוליאַציע, — האָט דער פּראָקוראָר געטראַכט. — אימ דראָט טויט־שטראָפּ. קלאָר: ער האָט באַ זיך געפּויעלט „אַראָפּ פּונ זינען“, אַבי אַרויסדרייען זיך פּונ טויט“...

אַז מע האָט געגעבן צו וויסן דעם פּראָקוראָר, אַז טער־פעטראָ־סיאַנצ, וועלכער איז שוין אַריבערגעפירט געוואָרן אין הער־בערגער שפיטאַל, האָט אָנגעשלאָגן די אופזעער, אַראָפּגעוואָרפּן אפּן דיל דאָס געפּעס און געהאַלטן שוין באַ אויסהאַקן די שויבן, האָט דער פּראָקוראָר געפּונען פאַר נייטיק צו רעקאַמענדירן דעם דירעקטער פּונעם שפיטאַל, אַז ער זאָל אויספּרוּוון דעם פאַרברעכער אין אַ קאַלטער קאַמער.

דער דירעקטער פּונעם שפיטאַל האָט ניט געפּונען קיין שום ווידערשפּרוך צווישן די פּאָדערונגען פּונ דער מעדיצינ מיט דער פּאָדערונג פּונעם פּראָקוראָר און האָט באַפוילן אַריינזעצן טער־פעטראָסיאַנצן אפּ זיבן טעג אין אַ קעלער, וווּ מ'האַט אופֿ־געהאַלטן אַ שטענדיקע טעמפּעראַטור נידעריקער פּונ נור. מע האָט אַריינגעפירט דעם אַרעסטאַנט, אַ באַרוועסן, אין איינע וועש, אין קעלער אַריין און דאָרט איבערגעלאָזט.

אַבער דער אַרעסטאַנט האָט אַזוויי ניט געפּילט קיין קעלט גאַנצענע שאַענווייז פּלעג ער אָפּשטיין פאַ דער וואַנט, אומבאַ־וועגלעך ווי אַ שטיינערנע סטאַטוע. דער דירעקטער פּונ שפיטאַל האָט ניט געגלויבט, אַז אַ נאָרמאַלער מענטש קאָן אַזוי גלייכגיל־טיק איבערטראָגן קעלט. דער אַרעסטאַנט איז ווירקלעך מעשוּגע. די דאָזיקע מיינונג איז באַשטעטיקט געוואָרן דורך נייע אופֿ־טועכצן פּונעם אַרעסטאַנט, וואָס קאָנען ניט געמאַלט זיין באַ אַ נאָרמאַלן מענטשן. דאָס איז געווען נאָכדעם, ווי מע האָט אים אָפּגעהאַלטן זיבן טעג אין קעלער און צוריק אַריבערגעפירט אין זיין פּריערדיקער קאַמערע.

ערשטנס, האָט ער זיך לאַכלוטן אָפּגעזאָגט פּונעם עסן, און מע
האָט אים אָנגעהויבן האָדעווען מיט דער הילף פּונעם זאָנד.
צווייטנס, האָט ער אים מעשעכ פּונעם צוויי וואָכן זיך גאָר ניט גע-
לייגט שלאָפּן. די גאַנצע צייט איז ער געווען אפּ די פּיס, ער
פּלעג נאָר פּונעם צו צייט אָנהייבן שפּרינגען און ארומלויפּן
איבער דער קאַמערע, ווי אַ כּייע אים שטייג. דריטנס, האָט מען
אים אײנמאַל אײנאַוונט געפּונען הענגען קאַמ אַ לעבעדיקן מיט
אַ שלײפּ אפּן האַלדז. און אים פּינפּ טעג ארומ נאָכדעם, ווי דער
אַרעסטירטער איז באַפּרייט געוואָרן פּונעם שלײפּ, האָט ער זיך
איבערגעשניטן און אָדער מיט אַ ביינדל, וואָס ער האָט דער-
טאַפּט אײנעם זופּ.

„יאָ, — האָט דער דירעקטער געטראַכט, — דאָס איז אומגלױב-
לעך. דאָס איז ווױנדערלעך. שרעקלעך!“ און ער האָט ראַכמאַנעס
געקראָגן אפּ דעם אומגליקלעכן ארעסטאַנט. ער איז פּלוצים
אופּגעקאַכט געוואָרן קעגן דעם פּראָקוראָרס כּשאַד. ניטאָ קײן ספּײ-
קעס. ווייטערדיקע אויספּרווונגען האָבן ניט קײן זײַן. דער ארעס-
טאַנט איז מעשוּגע. איבעריקנס, אויב דער הער פּראָקוראָר צווייפּלט,
קען ער אריבערפירן דעם קראַנקן אים אַ ספּעציעלער קליניקע
און אָפּגעבן אים אונטערן אופּזיכט פּונעם באַווסטע געלערנטע.
דער פּראָקוראָר האָט באַפוילן, מע זאָל אריבערפירן דעם
פאַרברעכער אים דער פּוכער קליניקע, און זאָלן אים דאָרט באַ-
אַכטן דערפאַרענע פּסיכיאַטערס.

זײַן טעג האָט מען דעם קראַנקן אָפּגעהאַלטן אײנעם פּוכער
שפּיטאַל, און דער מעדיצינישער פּערסאָנאַל האָט קאַנסטאַטירט
באַ טערפּעטראָסיאַנצן סימאָנים פּונעם מעשוּגאַס, אויסגעדריקט
אײן אַנעסטעטישער פאַרם, — ד. ה. אײן אזאַ פאַרם פּונעם גערירט-
קײט, ווען דער מענטש פאַרלירט יעדער פּילבאַרקײט צו ווייטיק.

די דאָקטוירימ האָבן באַשלאָסן אָנצווענדן דעם לעצטן און
שווערסטן אויספֿרוו.

מע האָט אַרײַנגעפֿירט קאַמאָ צום עלטסטן דאָקטער אין קאָ-
פּינעט אַרײַן, אויסגעטונ אימ און אוועקגעשטעלט אינמיטן צײַ-
מער. ער איז געשטאַנען רויק און גלײַכגילטיק צו אלץ.

ס'האָט זיך געדאַכט, אז ער באַמערקט קײנעם ניט. מע האָט
אימ געהײסן אויסצײען די הענט. ער האָט געפּאָלגט, ווי אין
שלאָפּ. דער דאָקטער האָט גענומען אפּן טיש אַ נאָדל און אַרײַן-
געשטאַכן דעם קראַנקן אונטערן נאָגל.

קאַמאָ איז געשטאַנען, ווי פּרײַער, אומבאוועגלעך און גלײַכ-
גילטיק, פּונקט ווי די אָפּעראַציע האָט צו אימ ניט קײן שײַכעס.
דער דאָקטער האָט אַרײַנגעשטאַכן די נאָדל אינעם צווייטן, דריטן,
פּערטן פינגער. דאָסזעלבע האָט ער דורכגעמאַכט אפּ דער פּוס. דער
קראַנקער האָט אזויווי גאַרניט געזעען און גאַרניט באַמערקט.
נאָר פּונעם שטערן האָבן אַראָפּגערוּנען היפשע טראָפּנס שווייס.

אַ צווייטער דאָקטער האָט געקוקט דעם געפּרוּוטן אין די
שוואַרצאַפּלען. די וויסנשאַפּט האָט פּעסטגעשטעלט, אז ס'טרעפּן
זיך מענטשן, וואָס פאַרמאָגן אַן אומגעהײערע ווילנס-קראַפּט און
זײַנעג פּעיק איבערצוטראָגן אַ ווייטיק און אפּילע ניט אַ קנייטש
טון זיך. איז קעדיי פּעסטצושטעלן פּינקטלעך, צי פּילט דער
מענטש אַ ווייטיק אָדער ניט, דאַרפּ מען נאָכקוקן נאָך זײַנע
שוואַרצאַפּלען. אויב זײ פּלײַבן אינעם נאָרמאַלן צושטאַנד—
הײסט עס, אז דער מענטש פּילט גאַרניט. אָבער אויב די שוואַר-
צאַפּלען פאַרברײטערן זיך—פּילט ער, הײסט עס, יאָ אַ ווייטיק,
נאָר ער ווײַזט עס ניט אַרויט.

דער דאָקטער האָט פּעסטגעשטעלט: וואָס ווײַטער די נאָדל
האָט זיך אַרײַנגעשטעקט אונטערן נאָגל, אלס מער פאַרברײטערן
זיך קאַמאָ שוואַרצאַפּלען.

„גאט מײנער, — האָט א טראכט געטונ דער דאָקטער, אָפקערנ־
דיק דאָס געזיכט. — אויב דערדאָזיקער מענטש איז ווירקלעך א
נאָרמאלער אונ פילט, ווי די נאָדל שטעכט זיך אריין אונטערן נאָגל,
איז קען דען דאָס פאָנעם באהאלטן אזא שרעקלעכע ווייטיק?
דער פרוווי מיט די נאָדלען האָט זיך פארענדיקט. די דאָק־
טוירימ זיינען ארויס גיט וויסנדיק. ער פילט א ווייטיק צי גיין?
דאמאָלסט האָט מען אריינגעטראָגן איב קאפינעט אריין א ביז רויט
אָנגעגליטן אייזן. דער עלטסטער דאָקטער האָט זיך ווידער אייב־
געקוקט איב די שווארצאפלען, אונ דער צווייטער האָט צוגעטור־
ליעט דאָס אייזן צומ הוילן לייב פונעם ארעסטאנט. סע האָט זיך
צעטראָגן א רייע פון געסמאלעטן פלייש. ווידער האָבן די שוואר־
צאפלען זיך פארברייטערט, נאָר דאָס געזיכט איז געבליבן רויק.
— לאָזט אָפּ. גענוג, מע דארפ גיט, — האָט באפוילן דער עלט־
סטער דאָקטער, אָפגייענדיק פונעם קראנקן, אונ האָט זיך
שווער אראָפגעלאָזט אפן שטול. — די שווארצאפלען פארברייטערן
זיך. אָבער אָט די רויקיט, אָט דער גלייכגילט... אומגלויבלעך!
וואָס נארט אָפּ — די שווארצאפלען צי דאָס געזיכט? שוין זשע
גרייזט די מעדיצין? ערנוואָרט, אזא פאל האָט זיך נאָך קיינמאָל
גיט געטראָפן. צי קען דען א נאָרמאלער מענטש איבערטראָגן
ווייטיק מיט אזא רויקן פאָנעם?

דאָס ערשטע מאָל פאר זיין גאנצער פיליאָריקער פראקטיק
האָט דער בוכער הויפט־דאָקטער גענומען צווייפלען איב דער
ריכטיקייט פון וויסנשאפטלעכע האנאָכעס. שווארצאפלען אונ
פאָנעם. די שווארצאפלען זאָגן, אז דעם מענטשן טוט וויי, אונ
דאָס געזיכט, דאָס געזיכט איז פארשטיינערט. וואָס זשע הייסט
עס? גרייזט, הייסט עס, די וויסנשאפט? בא א נאָרמאלן מענטשן
קען דאָס געזיכט גיט בלייבן רויק. בא אזא שרעקלעכע ווייטיק!

פונעם אינערנ-מיניסטעריום האָט מען צו וויסן געגעבן דעם
 פראָקוראָר, אז די רוסישע רעגירונג בעט ארויסגעבן דעם וויכ-
 טיקן פּאָליטישן פארברעכער קאמאָ, זי פארופט זיך דערפֿון אפּ
 די אויסערגעוויינלעכ-שווערע פארברעכנס, וואָס ער איז באַ-
 גאנגען אפּ דער טעריטאָריע פון דער רוסלענדישער אימפעריע.
 דאָס דייטשישע אויסערנ-מיניסטעריום האָט באקאנט גע-
 מאכט דעם פראָקוראָר, אז עס האָט געגעבן די האסקאָמע אפּ
 ארויסצוגעבן דעם אויפנדערמאָנטן טער-פעטראָסיאנצ, אונ דע-
 ריבער דארפּ דער דירעקטער געבן צו וויסן זײַן ענדגילטיקע
 מײנונג וועגן דעם פארברעכערס געזונט-צושטאנד.

פונקט דעמזעלבן טאָג האָט דער פראָקוראָר באקומען פון
 קליניקע דעם אָרדנטלעכן באריכט פון די מעדיצינישע באַאָבאכ-
 טונגען. דער באריכט האָט אזוי אינפאָרמירט:

„טער-פעטראָסיאנצ גייט ארומ, זינגט לידער. קלאָגט זיך אפּ
 קאָפּווייטיק. רעדט איבער: „געשטאָרבן — איז ניט געלעבט“. ארויס-
 געריסן בא זיך אליין א שטיק וואָנצע, וויל שיקן אַן אַנדענק
 די כאוויירימ. וויינט אָפט, זידלט די בערלינער פּאָליציי אפּ רוי-
 טיש און אפּ דייטש. אימ פּײַניקן, זאָגט ער, די שפּאַנישע אינק-
 וויזיטערס“. נאָך אינ א טאָג ארומ האָט דער פראָקוראָר באקומען
 פונעם דירעקטער פון דער קליניקע די פּאָלגנדיקע באקאנטמאכונג:
 „נאָך א לאנגדויערנדיקער, קימאט צוויי-יאָריקער באַאָבאכ-
 טונג האָט דער מעדיצינישער פּערסאָנאל פונעם טורמע-שפּי-
 טאָל מאָאָביט, פון דעם הערצבערגער שפּיטאָל און אויך פון דער
 בוכער קליניקע, פּעסטגעשטעלט: (1) טער-פעטראָסיאנצ שטעלט
 מיט זיך פאָר א מענש מיט דעפּעקטיווע אינטעלעקטועלע פע-
 קייטן. (2) וועגן בעקיוונדיקער סימוליאציע קען קיינ-רייך ניט
 זײַן. (3) טער-פעטראָסיאנצ איז אינעם געגעבענעם מאָמענט ניט
 פעיק צו נעמען קיינאָנטייל אינעם געריכט-פראָצעס און וועט

דערצו ניט פעיק זײַן. 4) טער-פעטראַסיאנצ איז אינעם געגע-
בענעם מאַמענט ניט פעיק אָפצוקומען קײַן שטראָפּ און וועט
דערצו ניט פעיק זײַן אין דער צוקונפֿט".
דעם פּראָקוראָר האָט זיך צוגעגעסן די דולעניש מיט דעם
מאָדנעם ארעסטאַנט, וואָס די רוסישע רעגירונג פּאַדערט שוין
אזוי לאַנג, מע זאָל אימ ארויסגעבן. מײַלע, טער-פעטראַסיאנצ
קען מען ארויסגעבן. ער איז אן אונטערטאן פון דער רוסלענ-
דישער אימפעריע און דערצו נאָכ א מעשוגענער. זאָל די רוסי-
שע רעגירונג זיך טומלען מיט אימ. און דאָ איז דײַטשלאַנד גײַט
אוועק צופיל געלט אפּ אויסצוהאלטן פעטראַסיאנצן. און ביכלאָל,
וואָס טויג דער דײַטשישער מאכט זיך אזוי נעמען צום האַרצן
פאר א רוסישן פארברעכער. פאראן גענוג אייגענע.
דער פּראָקוראָר האָט באפוילן איבערגעבן טער-פעטראַסי-
אנצן אין רעשוס פונעם דײַטשישן אויסערנ-מיניסטעריום, וועלכע
וועט אימ איבערפעקלען צו דער רוסישער גרענעצ.
דעם 21-טן סענטיאבער 1909 יאָר איז קאַמאָ, אונטער דער
וואכ פון דײַטשישע פּאָליציאַנטן, צוגעשטעלט געוואָרן צו דער
בא-גרענעצדיקער סטאַנציע וועשען-סטערעלקאַוואָ. דאָ האָט מען
אימ איבערגעגעבן צו די רוסן.
די דײַטשישע ראדיקאלע צײַטונגען זײַנען אָנגעפאלן אפּ דער
דײַטשישער רעגירונג, לעמײַ זי האָט זיך דערשראָקן פאר די
רוסישע זשאנדארמען און ארויסגעגעבן זיי דעם רוסישן רעוואָ-
ליוציאָנער, נאָכדעם ווי מע האָט אימ אין די דײַטשישע שפּײַ-
טאָלן דערפירט פּיז מעשוגאַס. די צײַטונגען האָבן באשולדיקט
די רעגירונג, אז זי האָט ניט קײַן פּיצל געפיל פון מענטשן-
ליבע און הומאַנישקײַט, ווייל ס'איז זיכער, אז די רוסישע רעגײ-
רונג וועט קעפּן טער-פעטראַסיאנצן. די בערלינער דעמאָקראַ-
טישע קרײַזן זײַנען געווען אופגערוודערט און אופגעבראַכט.

X

מע האָט צוגעשטעלט קאמאָ קיינ טיפּליס. מע האָט אימ גע-
בראכט צו פירן אינ מעטעכער שלאָס. אונטער א פארשטארקטן קאָנ-
וואָי האָט מען איבערגעגעבן קאמאָ, מיט געשמידטע הענט און
פיס, דעם טורמע-שעפּ אינ די הענט אריין. די טיר פון דער
קאמערע איז פארשפארט געוואָרן.

אינ דעמזעלבן טאָג איז קאמאָ, לויטן באפעל פונעם אוי-
בער-קאָמאנדיר פון קאווקאזער מיליטערישן קרייז, איבערגע-
געבן געוואָרן צום קריגס-געריכט, וועלכער האָט אימ באדארפט
מישפעטן לויט די געזעצן פון קריגס-צייט, כאַטש אינ 1909 יאָר
האָט די רוסלענדישע אימפעריע מיט קיינעם קיינ מילכאָמע ניט
געהאלטן, און די קריגס-צייט איז צוגעטראכט געוואָרן ספע-
ציעל צוגיב דעם, קעדיי דורכצופירן אן אומגעזעצלעכע מישפעט.
— ענדלעכ זיצט שוין די ווילדע כּוּע אינעם מעטעכ-שלאָס, —
האָט דער שעפּ פון זשאנדארמען-פּאָליציי ליונג מיטגעטיילט דעם
פּראָקוראָר פונעם קריגס-געריכט.

די זשאנדארמען האָבן טאקע אזוי גערופן קאמאָ — „ווילדע
כּייע“.

די אויספאָרש-געריכטלעכע מאשינן — אזא מינ שווערע, אומ-
געשיקטע — האָט פּלוצימ ארויסגעוויזן א ווונדערלעכע רירעוו-
דיקייט.

קיינ מעטעכ און צוריק זיינען געפּלויגן פּראָטאָקאָלן, טעלע-
פּאָנאָגראמעס, אזוי לאנג ביז ס'איז קלאָר געוואָרן נאָכ איינ
אומאָנגענעמער אומשטאנד, וועלכער האָט די ערשטע טעג קיי-
נעם ניט אינטערעסירט און קיינעם ניט געארט: דער מענטש,
וואָס אימ האָט מען באדארפט פּאָרטיילן צו טויט-שטראָפּ,
איז דאָכ מעשוּגע. דער געזעצ האָט ניט דערלויבט צו הענגען

מעשוגאָיִם. איבעריקנס, וואָלט די טיפֿליסער מאכט גאנצ גרינג
 אויווער געווען אפּ דעם געזעצ, ווען סע זאָל זיך ניט געווען
 אריינמישן נאָך איינ אומגעריכטער אומשטאנד.
 אינ מײַ כוידעש האָט דער נאמעסטניק אפּ קאווקאז דער-
 האלטן פונעם אינערנ־מיניסטער דעמדאָזיקן בריוו:
 „געערטער הער, גראפּ אילאריאָן איוואנאָוויטשו
 דאָס אויסערנ־מיניסטעריום האָט מיר אינ א בריוו פונעם
 27-טן אפרעל ה. י. נומער 42 געגעבן צו וויסן, אז צײַט די
 לעצטע טעג באהאַנדלט די דײַטשישע פרעסע מיט א באזונדער
 ליידנשאפטלעכקײַט דעם שיקזאל פונעם רוסישן אונטערטאן אר-
 שאקאָוו (אנדערש, מירסקי אָדער טער-פּעטראָסיאנצ), וועלכער
 איז צוגעצויגן געוואָרן צו פאראנטוואָרטלעכקײַט אינ דער שטאָט
 טיפּליס איבערן איניען וועגן דעם רויבערישן אָנפאל אפּ א
 מעלוכישן געלט־טראנספּאָרט אינ 1907-טן יאָר. די ראדיקאלע
 אָרגאנען „פּאַרווערטס“ און „פראנקפורט־צײַטונג“ פאלן אָן אפּ
 דער דײַטשישער פּאָליצײַ, לעמײַ זי האָט ארויטגעשיקט ארשא-
 קאָוו־מירסקי קײַן רוסלאנד, וו ער איז איבערגעגעבן געוואָרן
 צו די רוסישע מאכט־אָרגאנען. די אָנפאלן פון דער פרעסע אפּ
 דער דײַטשישער רעגירונג וועלן ניט פארמיידן צו פארשטארקן זיך,
 אויב מירסקי וועט פארורטיילט ווערן צו טויט־שטראָפּ. דאָס איי-
 נערנ־מיניסטעריום האָט מוירע, אז דערדאָזיקער אומשטאנד
 קען ניט גינסטיק פאר די רוסישע אינטערעסן ווירקן אינ דער
 פראגע וועגן דעם, אז די דײַטשישע מאכט־אָרגאנען זאָלן ארויס-
 געבן דער צארישער רעגירונג די רוסישע אנארכיסטן. כּבא-
 נוצ זיך מיט דער געלעגנהײַט אויסצודריקן אײַער דורכלויכטי-
 קײַט א פארזיכערונג אינ מײַן פולער אכטונג און עמעסער איי-
 בערגעגעבנקײַט.

פ. סטאָליפּין.

דער נאמעסטניק אפ קאווקאז גראפ וואָראַנצאָוו-דאש-
קאָוו האָט געענטפערט סטאַליפּינענ:

„וואָס אָנפאלאנגט די זאָרג פונעם אויסערנ-מיניסטער, אז די
אומפארמידלעכע אָנפאלן פון דער דײַטשישער פרעסע אפ דער
דײַטשישער רעגירונג, אויב מע וועט פאררטיילן טער-פערטראָ-
סיאנצ צו טויט-שטראָפּ, קענען אומגינסטיק פאר די רוסישע אינ-
טערעסן ווירקן אין דער פראגע וועגן ארויסשיקן פון דײַטש-
לאנד די רוסישע אנארכיסטן, וועט די דאָזיקע אָנגעלעגנהייט
דורכ מיר גענומען ווערן אין אכט, ווען דער ארטײל פונעם
קריגס-געריכט וועגן טער-פערטראָסיאנצן וועט מיר צוגעשטעלט
ווערן אפ באשטעטיקונג.“

אין מעטעכ-שלאָס איז קאמאָ געבליבן דערזעלבער, וואָס אין
בערלין. אָט איז ער געווען מאָרעשכױרעדיק און ניט בארע-
דעוודיק, אָט האָט ער אָן א שום סיבּע געלאכט, אָט האָט ער איי-
בעראשט מיט זײַן רויקײַט און אומבאוועגלעכקײַט, אָט פלעג ער
פלוצימ אָנהײבן פושעווען. פון שפּײַז האָט ער זיך אָפגעזאָגט און
קײנעם ניט באמערקט. צײַטנווייז פלעג אפ אימ אָנקומען אן אָנ-
פאל פון מעשוגאס, ער האָט געשריגן און געזידלט זיך — גע-
זידלט זיך אפ דײַטש — ער איז, אפאָנעם, זיכער געווען, אז ער
געפינט זיך נאָך אין מאָאפּיט.

די מאכט-אָרגאנען האָבן קײן קאפּ ניט געצווייפלט דערין,
אז קאמאָ איז א מעשוגענער.

און דאָך איז דער געריכט פאָרגעקומען.

אז מע האָט אריינגעפירט דעם באשולדיקטן אין געריכטזאל,
האָט דער פאָרזיצער אפ אימ א קוק געטון און אָנגעפרויגעזט
זיך. וואָס איז דאָס — דער באשולדיקטער מאכט כױזעק פונעם
געריכט? בא קאמאָ אפן אקסל איז געזעסן א פייגעלע.

קאמאָ האָט געוואָרפֿן אויגן אפֿן שטשיגליק אונ, שמייכלענ־
דיק צו אימ, האָט ער זיך באַמיט זיך צוטוליען מיט דער באַק צו
דעם פּויגלס פעדערן. דער שטשיגליק האָט קאָמ געהאַלטן גלייַכ־
געוויכט אפֿן אַקסל און פּריילעך געדרייט מיטן קאַפּ.

— פעטקע, דרייפֿ ניט, — האָט דער באַשולדיקטער הויך געזאָגט.
א יונגער קאַפּיטאַן פֿון גענעראַל־שטאַב — אַ מיטגליד פֿון
געריכט — האָט דערזעענדיק דעם שטשיגליק, אַ שמייכל געטון,
נאָר באַמערקט דעם גענעראַל־פּאַרזיצערס שטרענגע אויגן, איז
ער אָפהענטיק געוואָרן און פּאַרויטלט זיך.

— באַשולדיקטער, גייט צו נעענטער, — האָט זיך דער גענע־
ראַל געווענדעט צו קאַמאָ, וואָס האָט אינ דער צייט פּריי־
לעך פּאַרבראַכט מיטן פּויגל.

— פעטקע, באַווייז זיי, ווי מיר קענען פּליען, — האָט קאַמאָ
געזאָגט און אַ גלעט געטון דעם פּויגל איבערן קעפל. דער שטשיג־
ליק האָט אימ אַ פּיק געטון אינ באַק, אופּגעפּלויגן, אופּגעהויבן
זיך ביז דער סאַמע סטעליע, אַ גריטש געטון מיט די פּליגלען
איבער דער שטוקאַטורקע, געמאַכט אַ קרייז איבערן זאַל און
אוועקגעזעצט זיך אפּ קאַמאָס אויסגעצויגענער האַנט.

— ריכטיק, פּראַוואָ, פעטקע, מיינ געטרייער כאַווער, זעצ זיך
אָט אַהער, — און ער האָט באַוויזן אפּ אַקסל. דער פּויגל האָט
זיך אוועקגעזעצט צו קאַמאָ אפֿן אַקסל און ווידער אַ פּיק גע־
טון אימ אינ באַק אריין.

— באַשולדיקטער, וווּ האָט זיך געקראָגן דעם דאָזיקן פּויגל? —
האָט דער גענעראַל שטויב געפּרעגט, ווי עס פּאַסט פּאַר אַ
פּאַרזיצער פֿון קריגס־געשעענישן.

— אפֿן הימל. ער איז געווען אינ אַיך פּינ געפּלויגן. מיר
האָבן זיך פּאַגענט־איבעריקנס, איז מיינ פּייגעלע בעסער פֿון
איין אַלעמען. ריכטיק, פעטקע?

פעטקע האָט אימ נאָכאמאָל א פיק געטונ אינ באק אריין.
אזוי האָט זיכ געענדיקט קאמאָט פארהער. אכוצ זינלאָזע
פלוידעריי האָט זיכ דעמ געריכט גאָרנישט איינגעגעבנ ארויס-
צוקריגנ פונ דעמ פאשולדיקטנ. קאמאָ האָט זיכ געשפילט מיטנ
פויגל, האָט ניט געהערט די פראגעס אונ ניט פאמערקט די
ריכטער.

דער געריכט איז געקומענ צום אויספיר, אז אינ אזעלכע
פאדינגונגען קענ מענ ניט פירנ די געריכט-אויספאָרשונג. דער
געריכט האָט פאשלאָטנ: דעמ איניען אָפלייגנ, אונ דעמ פאשול-
דיקטנ אָפגעבנ אונטער א דויערדיקן אופזיכט אינ א פסיכיא-
טרישן שפיטאָל.

די דויערדיקייט וועט דערלויבנ דער דייטשישער פרעסע צו
פארגעסן וועגן קאמאָ, אונ דאמאָלסט וועט קאמאָס קעפונג זיכ
שוינ ניט אָפשיגלען אפ די „רוסישע אינטערעסנ“.

XI

אינעם מיכילאָווער שפיטאָל, ווהינ קאמאָ איז אריבערגע-
פירט געוואָרנ פונעם מעטעכ-שלאָס, זינען אָנגענומען געוואָרנ
אלע מיטלען אפ צו באזייטיקן יעדע מעגלעכקייט פונ אנטלויפנ.
מע האָט אריינגעזעצט קאמאָ אינ א איזאָליאטער. פונ די קייטנ
האָט מענ אימ ניט באפרייט. דער שליסל פונעם איזאָליאטער
האָט זיכ געפונען בא א ספעציעל צוגעשטעלטן אפזעער, וואָס
אָן זיין דערלויבעניש האָט קיינער קיין רעכט ניט געהאט אריין-
צוגיין אונ ארויסצוגיין פונעם צימער.

קאמאָס פיס זינען אָפגעריבנ געוואָרנ ביז פלוט. די אדמיניס-
טראציע פונעם שפיטאָל האָט זיכ געווענדעט צום פראָקוראָר
מיט א ביטע — אראָפנעמען די קייטנ. אפ דער הישטאדלעס האָט
זיכ באקומען אן ענטפער: די קייטנ וועלנ ניט אראָפגענומען ווערנ

אינעם פראטאקאל פונעם געריכטלעך-מעדיצינישן איבער-
זיכט, וואָס מ'האָט דערלאַנגט דעם פראָקוראָר, איז געווען פא-
שריבן א שארפע אָפשוואַכונג פון דער פילפארקייט פון דער
הויט, א פארשטארקונג פון די הויט-און מוסקול-רעפּלעקסן,
א ציטער אין דער צונג און אין די הענט. דער ארעסטאנט, האָט
קאָנסטאטירט דער פראַטאָקאל, פילט ניט קיין שום ווייטיק.

די באַבאכטונג איז פאָרגעזעצט געוואָרן.

די אָנגעשטעלטע פון שפיטאַל האָבן זיך איבערצייגט, אז קא-
מאָ איז א האַפענונגלאָזער גייסטיק-קראַנקער.

דעם 24-טן דעקאבער 1910 יאָר האָט דער ארעסטאנט, ווי
עס האָט זיך געשריבן אינעם „קראַנקנבאריכט“, א גאַנצן טאָג
ארוםגעלעטעט איבערן קאַמער, אונטערגעזונגען, צוגעפּיפּט. ער
האָט געשטאַפט פאפּיראַס און אלע מאָל דערמאַנט דעם שטשיג-
ליק, וואָס מע האָט פא אימ אוועקגענומען פאלד נאָכן געריכט.
דער בוך וועגן מילכאַמע, וואָס דער אַרדינאַטער האָט געפראכט
לויט דעם קראַנקנס באַקאַשע, איז געבליבן ליגן ניט געעפנט. דער
קראַנקער האָט עפעס גערעדט וועגן פיר מיליאָן, וואָס ער האָט
אין די בערג באַגראָבן. נאָר אַנווייזן דאָס אָרט האָט ער זיך
אָפגעזאָגט. פאַנאַמט טלעג ער ניט אַנשלאָפן ווערן, געמורמלט,
געדרייט זיך פון אַינע זייט אפ דער צווייטער.

אין צוויי וואָכן ארום נאָכדעם, ווי דאָס אלץ איז פאַרנאָטירט
געוואָרן, האָט דער דאָקטער אויסגעהערט א מעלדונג פונעם
קראַנקן. מיט א סוידעסדיקן אָנשטעל האָט יענער אימ מיטגע-
טיילט:

— צו מיר אין קאַמער קוקן עפעס אַריין יונגע מענטשן, מע-
נער און פרויען. זיי רעגן מיך אופ... שטערן די רון... נעמט זיי
צו... אויב די דאָקטוירים וועלן ניט אָנעמען קיין מיטלען, וועל
איך זיך אליין מיט זיי צערעכענען...

קיינע ספייקעס האָבן ניט געקענט זײַן: דער קראנקער האָט גערעדט ניט צו דער זאכ.

אינ דעם טאָג איז די שטימונג פא אימ געווען אָט א פריי- לעכע, אָט א דערשלאָגענע. קאמאָ איז פארפליבן גלייכגילטיק צום עסן, צו די ביכער, צום טאנאק. פארנאכט האָט ער אָנגע- הויבן זינגען לידער. א גאנצע נאכט איז ער ניט געשלאָפן, קלייב- גענדיק מיט די קייטן אינ טאקט צום געזאנג.

אזוי איז געגאנגען קאמאָס לעבן אינ מיכילאָווער שפיטאָל. ער פלעג אמאָל אויסקלעפן פונ ווייכ פרויט עלפאנטן, פערדלעכ, הינטעלעכ, שטשיגליקעס, צייטנווייז פלעג ער זײַן פריילעכ אונ פאריידעוודיק. ער פלעג זאָגן די דאָקטוירים, אז ער קלייבט זיכ אוועקפאָרן דורכ סיביר קיינ אמעריקע, אונ איינמאָל אינדערפרי האָט ער געמאָלדן, אז ער הערט דיטלעכ עמעצנס א שטימ... א פרויען-שטימ, וואָס דערמאנט אימ פאמ נאָמען, רופט אימ.

פיר יאָר איז דורכ פונ יענעם טאָג, ווען קאָטע, קאמאָס אל- טער קאמפס-כאווער, א מיטגליד פונ פארטיי-קאמיטעט, האָט זיכ צעשיידט מיט קאמאָ.

פיר יאָר... דאָס איז אזוי גרויס, ווי פיר יאָרהונדערטער. אונ אָט איצטער, אינ עטלעכע מינוט ארום, דארפן זיי זיכ פאגעגע- נען נאָכ א לאנגן שווערן אָפשייד. פאר דערדאָזיקער צייט זײַ- נען קאָטעס שווארצע האָר שוינ גרוי געוואָרן.

שטייענדיק אפן פרעג פונ דער קורא, האָט ער ניט אראָפגע- לאָזט קיינ אויג פונעם לעצטן פענצטער אפן אייבערשטן שטאָק פונעם שפיטאָל.

דאָרט הינטער דער גראטע האָט דורכגעשווינדלט א מענטש „ער צי ניט?“ קאָטע האָט געגלויבט אינ קאמאָ מער, ווי אינ ווע- מען עס איז אפ דער וועלט.

דער פאליציאנט האט אוועקגעשפאנט פון יענער זייט ראָג.
ציי זעט קאמאָ פונעם קלאָזעט־פענצטער דעם פאליציאנט? ציי
וועט ער באווייזן זיך אראָפלאָזן?

קאמאָ האט אָנגעהויבן ברעכן די גראטע. באהאלטן זיך היינ־
טער די קושטשעס, האט קאטע גענומען אכטונג געבן. „גיכער,
שוין... גיכער, קאלזמאן דער פאליציאנט איז נאָך נייטאָ. וואָס
פאָרעט ער זיך דאָרט אזוי לאַנג... דורכגעגאנגען א רעגע — א
לאַנגע, א פיינלעכע. נאָר אָט איז די גראטע אָפגעשפרונגען.
קאמאָ האט ארויסגעקוקט פונעם פענצטער. קאטע האט געמאכט
אן אומגעדולדיקן צייכן מיט דער האנט. קאמאָ האט צוגעפונדן
א שטריק צו די ציינ פון דער אָפגעזעגטער גראטע. אינ דעם
מאָמענט האט קאטע נאָכאמאָל געמאכט א צייכן. קאמאָ איז פאר־
שוונדן געוואָרן. אפן ראָג האט זיך צוריק באווייזן דער פאלי־
ציאנט. פארלייגט די הענט אפ הינטן, פליצלענדיק מיט די אויגן
אפ דער זון, האט ער לאַנגזאם דורכגעשוועפט אונטערן פענצ־
טער, א מינוט איז ער אָפגעשטאנען, דערנאָך שווער זיך אָפגע־
קערעוועט און אוועקגעשוועפט אפצוריק. אָט האט ער זיך אָפגע־
שטעלט, אָנגעפויגן זיך, קוקנדיק אפ די שטיוול, עפעס א טאפ
געטאָן אפ דער כאַליעווע, ווידער פארלייגט די הענט אפ הינטן
און אוועקגעשוועפט ווייטער. אינ פענצטער האט ווידער דורכ־
געשווינדלט קאמאָס קאָפ.

קאטע האט א פאָכע געטון מיט א ווייס טיכעלע — נייטאָ קיינ
סאקאָנע. פונעם פענצטער האט זיך אראָפגעלאָזט איינ עק פון
דער שטריק. א פרייד האט ארומגענומען קאטע. אינ א מינוט
ארומ וועט קאמאָ זיינ אפדערפריי — נאָך פיר יאָר וואָגלעניש
איבער די דייטשישע טורמעס, איבער די טורמעס פון טיפליס!
קאמאָ האט אינ דער סעקונדע זיך אראָפגעלאָזט אפ דער
שטריק אראָפצו אלץ נידעריקער און נידעריקער. נאָר איינ סע־

קונדע האָט קאָטע געזעען קאַמאַ, ווען יענער איז פלינק ווי א
קאז ארויסגעקראַכנ פון פענצטער, זיכ אָנגעכאַפּט אָן דער שטריק
און זיכ אָנגעהויבן אראָפּלאָזן...

קאָטע האָט פאַרמאַכט די אויגן, און אז ער האָט זיי געעפּנט,
איז קאַמאַ שוין אפּ דער שטריק ניט געווען. די שטריק האָט
זיכ איינזאַמ געטעלעפעט בא דער וואנט. וווּ איז קאַמאַ? וואָס
האָט זיכ מיט אימ געטראָפּן? פאַרוואָס פאַרהאַלט ער זיכ דאָרט
אזוי לאנג בא דער וואנט? נאָכ איינ מינוט— און דער פּאָליצי-
אַנט וועט זיכ אומקערן, וועט באמערקן...

מיט פּינלעכע אומגעדולד האָט קאָטע זיכ ארומגעקוקט און
דערזעען: קאַמאַ ליגט אפּ דער ערד בא דעם אונטערשטן עק פון
דער שטריק און מאטערט זיכ אופצושטיין.

באַלד וועט זיכ באווייזן דער פּאָליציאַנט... דער פּאָליציאַנט
וועט אימ געוויס באמערקן. וואָס איז געשעען? די נאָענטקייט
פון דער ערד, די נאָענטקייט פון דער פּרייהייט האָט געצווונגען
קאַמאַ צו פאַרגעסן וועגן געפאַר און פאַרזיכט, — פון דער הייכ
פון צוויי קלאפטער איז ער אראָפּגעשפרונגען. ער האָט שטאַרק
אָפּגעקלאפּט דעם פּוס, און ער קען זיכ איצט ניט אופהייבן.
„וואָס האָסטו אָנגעמאַכט? ניט איינגעהאַלטן זיכ... ווי א יונג...—
האָט קאָטע א טראכט געטון און געמאַכט א באוועגונג א וואָרפ
טון זיכ צו הילפּ דעם כאווער, נאָר אינ דערזעלבער רעגע האָט
קאַמאַ זיכ אליין אופגעהויבן און אוועקגעלאָפּן צו די קושטשעס.
און ווי נאָר ער איז אריין אין די קושטשעס, איז פון יענער זייט ראג
ארויסגעגאַנגען, פלינצלענדיק פויל מיט די אויגן און פארלייגט
די הענט אפּ הינטן, דער פּאָליציאַנט. ער האָט דערזעען די שטריק,
איז צוגעלאָפּן צו איר, א טאַפּ געטון, א קוק געטון צום פענצ-
טער און געגעבן א פלעסקע מיט די הענט. ער האָט זיכ גע-
לאָזט לויפן צום פּיטאַל-טויער, פּיפּנדיק מעשוגענערווייזן. —

— פייפ, פייפ, אידיאָט, — האָט געמורמלט קאָטע, זיכ דורכ־
 שלאָגנדיק א וועג אינ די קושטשעס נאָכ קאמאָ.
 דאָס איז פאָרגעקומענ דעם 11-טן אווגוסט 1911 יאָר. דעם
 15-טן אווגוסט 1911 יאָר איז אינעם קראנקנבאריכט פונעם
 ארעסטאנט פארשריבן געוואָרן: „פאר ווארעמעס האָט דער די־
 נער, ווי געוויינלעך, ארויסגעלאָזט טער־פעטראָסיאנצן אינ
 קלאָזעט אונ האָט זיכ אומגעקערט צו א צווייטן אומרויקן קראנקן.
 דער ארעסטאנט האָט זיכ לאנג ניט אומגעקערט. דעמאָלט האָט
 מען אופגעבראָכן אינ קלאָזעט די טיר. דאָרטן איז קיינער ניט
 געווען. טער־פעטראָסיאנצן איז אנטלאָפן דורכן פענצטער, אינ
 וועלכן ס'איז אויסגעזעצט געוואָרן די גראטע. ס'איז פעסטגע־
 שטעלט געוואָרן, אז טער־פעטראָסיאנצן פלעג סיסטעמאטיש אונ־
 טערזעגן די גראטע אינ קלאָזעט. פאר א אינסטרומענט, דארפ
 מען רעכענען, האָט אימ געדינט א זעגעלע, וואָס איז אימ אי־
 בערגעגעבן געוואָרן פונדערפריי“.

אינ דעמזעלבן טאָג איז טיפּליס ארומגערינגלט געוואָרן פון
 אלע זייטן. מע האָט ארויסגערופן אויסשפיר־הינט. נאָר די הינט
 האָבן ניט געפונען קיין שפור פון דעם אנטלאָפענעם. זיי האָבן
 געהאווקעט, ניט וויסנדיק וווּהינ צו גיין, אונ שולדיק געקוקט
 אפ די באלעבאטימ, ווי באקלאָגנדיק זיכ אפ זייער אייגענער
 מאכטלאָזיקייט. דעמאָלט האָט מען ארויסגעשטעלט אפ די גאסן,
 בריקן, אפן וואָקזאל אונ אפ אלע דריי שאַסייען, וואָס פירן ארויס
 פון טיפּליס, — אומעטום האָט מען ארויסגעשטעלט פארשטארק־
 טע פאָליציי־פאטרולן. יעדערן פֿון די פאָליציי־אנטן האָט מען גע־
 וויזן פאָטאָגראפיע־קארטלעך פונעם אנטלאָפענעם. אָבער די
 אלע מיטלען האָבן קיינע רעזולטאטן ניט געגעבן.
 אונ ערשט אינ א יאָר ארום איז ווידער דערמאנט געוואָרן
 קאמאָס נאָמען אינ דער זשאנדארמענ־פארוואלטונג.

אפן קאָדזשאָרער שאַסיי איז פאַרגעקומען א געשעעניש, וואָס האָט אופגערודערט די גאנצע שטאָט: עקספּראָפּריאטערס זיינען אָנגעפאלן אפ א פּאָטשט-טראַנספּאָרט, וואָס האָט געפירט קיין טיפּליס א גרויסע פארטיע געלט. די עקספּראָפּריאטערס האָבן געוואָרפן אינעם טראַנספּאָרט אריין באַמבעס. דער פּורמאן און דריי סטראַזשניקעס זיינען דערהארגעט געוואָרן. איין פארווינג-דעטער סטראַזשניק האָט גענומען באשיסן די אָנפאלער. די עקספּראָפּריאטערס זיינען פארווינגדעט געוואָרן, נאָר דאָס געלט האָבן זיי ניט באוויזן אוועקצורויבן. די פּאָליציי האָט אָנגענומען מיט לען אפ אופצודעקן דעם פארברעכן, אָבער אָן דערפּאָלג. ס'האָט זיך נאָר איינגעגעבן פעסטצושטעלן פינקטלעכע סימאָנים פון די אָנפאלער. צווישן די עקספּראָפּריאטערס איז געווען קאמאָ. דעם 5טן יאנוואר 1913 יאָר האָט די אויסשפיר-פּאָליציי געקראָגן יעדעס, אז די רעוואָליוציאָנערע קאמפּס-גרופע גרייט אן אָנפאל אפ דער פּאָטשט-און טעלעגראַפ-קאָנטאָר. די פּאָליציי האָט באשלאָסן אָן א שומ טערעצ פאראליזירן דעם אָנפאל און כאפן קאמאָ.

דעם 10 יאנוואר האָבן די פּאָליציי-אגענטן פארהאלטן לעבן האָטעל „צאָפּנדיקע נאָמערן“ צוויי פארדעכטיקע פארשויענען. אז מע האָט זיי געבראכט צו פירן אין צירקל אריין, האָט איינער זיך אָנגערופן פאר א בולגארישן אונטערטאן ניקאָליי טרייטשעוו, און דער צווייטער — פאר אן אדעליקן פון קוטאיי-סער גופערניע מיכאיל זשגענטי.

אָבער ס'איז פעסטגעשטעלט געוואָרן דאָ אפן אָרט, אז: דער ערשטער איז ניט קיינער נאָר קאמאָ, און דער צווייטער — גריי-גאָרי מאטיאשווילי, א מיטגליד פון דער רעוואָליוציאָנערע קאמפּס-גרופע.

מע האָט זיי פארשפארט אין מעטעכער שלאָס.

לויטן באפעל פונעם פראָקוראָר פון טיפּליסער קרייז־קריגס־
 געריכט האָט מען געשיקט קאמאָ אפּ א מעדיצינישן אונטערזוכ־
 דער מעדיצינישער אונטערזוכ־ האָט באוויזן: קאמאָ איז היינט
 צו טאָג פולשטענדיק געזונט. די עקספּערטיזע האָט נאָכ עפעס פעסט־
 געשטעלט: אז קאמאָס פיריאָריקער מעשוגאס איז געווען ניט
 מער ווי א סימוליאציע.

XII

„קאמאָ... קאמאָ, — האָט דער פראָקוראָר געטראכט, ארומשפּאַ־
 נענדיק אינעם פינצטערן מעטעכער קאָרידאָר, — אָט ווען איך
 וועל אימ סאָפקאָלסאָפּ דערזען. אינטערעסאנט... ס'איז שוין צען
 יאָר אריבער, זינט ער האָט מיך צום נאר געמאכט אפּן טיפּלי־
 סער וואָקזאַל“.

דאָס איז געווען דערזעלבער פראָקוראָר, וועלכער האָט אין
 1904 יאָר, נאָכ דער אומגעלונגענער נעסיע קיין באטום, זיך
 אומגעקערט צוריק קיין טיפּליס אין איין קופּע מיטן פירשט
 דעוודאר?אני. שפעטער האָט דער פראָקוראָר אויסגעקלאָרט, אז
 אין דער נאכט איז מיט אימ אין איין קופּע געפאָרן דערזעל־
 בער פארשוין, וואָס איז ערעווי זיין קומען אנטלאָפּן פון דער
 באטומער טורמע.

„אינטערעסאנט, אינטערעסאנט א קוק טון איצטער אפּ אימ, —
 האָט דער פראָקוראָר געטראכט. — יאָ, פאראן מענטשן אפּ דער
 וועלט“...

דער אינספּעקטער פון טורמע האָט אופגעעפנט די קאמער.
 די אייזערנע טיר האָט א סקריפע געטון און לאנגזאם זיך געעפנט,
 ווי עס עפענען זיך טירן באפּייער־קאסעס. דער פראָקוראָר איז
 אריינגעגאנגען אינעווייניק. א גלאט־אָפּגעראזירטער פּאַנעם,
 פריש און געזונט, ווי עס קען נאָר זיין בא א מענטשן, א פולקאָמ
 צופרידענעם מיט זיין לעבן, האָט א שמייכל געטון צום פראָקוראָר.

— גוטמאָרגן, הער פּראָקוראָר, שוין לאנג ניט געזעען זיך מיט אייך...

— יאָ, האָט דער פּראָקוראָר צוריק אָפּגעשמיכלט, — צען יאָר. — איר געדענקט, איך האָב אייך געזאָגט, אז מיר וועלן זיך נאָך באַגעגענען מיט אייך? ווי איר זעט, האָב איך מיין צוזאָג אויסגעפילט.

— יאָ... אָבער באַ אייך איז אַן אויסזען, ווי איר וואָלט זיך געקליבן אפּ אַ באַל? — וואָס ווילט איר, אַ געוויינהייט.

דער פּראָקוראָר האָט זיך אַראָפּגעלאָזט אפּן באַנק און אַ קוק געטון קאַמאָ אין פּאַנעם אַרײַן. „וואָס פּרייט ער זיך דאָס אַזוי שטאַרק? אפּן טויט?“...

— ווען איך זאָל באַ זיך פּאַלן, הער פּראָקוראָר, — וואָלט אפּ מיין קייווער שוין געווען אויסגעוואָקסן גראָז אפּ צען אַרשיין די הייך. און איך, ווי איר זעט, האָב נאָך אַ מעגלעכקייט נאָך צוקוקן נאָך מיין טואלעט.

— הערט, ווונדערלעכער מענטש וואָס איר זײַט, — האָט דער פּראָקוראָר געזאָגט. — וואָס צווינגט אייך צו טון אָט דאָס אלץ — שלײַדערן באַמבעס און פּיכלאַל — דער רועך ווייסט וואָס? — אנטשולדיקט, הער פּראָקוראָר, אָבער איך פּרעג דאָך אייך ניט, וואָס צווינגט אייך צו פּאַדערן טויט־שטראַפּ פאַר מענטשן? — הַמ... איר זײַט — אַ טשודאַק.

— אַזאַ פּינ איך געפּוירן געוואָרן, כּיקען גאָר ניט העלפּן דערצו. — איר ווייסט, וואָס אייך קומט? — נאָך אַמינ.

— און ס'טוט אייך ניט פּאַנץ אפּ — אייערע פּאַרברעכנס? — קיינ איין מינוט ניט. איינמאָל האָט מיר יאָ פּאַנק געטון... קימאַט. דאָס איז געווען אפּ נאַכאַל־וואָקע, בעשאַסן אופּשטאַנד,

ווען די קאזאקן האָבן מיך געפירט און איינער האָט פאַרגעלייגט,
מע זאָל מיר אָפהאקן די נאָז. באַמאָלט האָב איך געוויינט, אָבער
געוויינט ניט דערפאר, וואָס די נאָז האָט מיר באַנק געטון, נאָר
דערפאר, וואָס אָן א נאָז וואָלט איך אפּ אייביק פארשטעמפלט
געוואָרן מיט א צייכן, וואָס וואָלט געמאכט פאר אומעגלעכ מיינ
ווייטערדיקע ארבעט.

— איר זייט א שרעקלעכער מענטש, — האָט געזאָגט דער
פראָקוראָר.

— וואָס ווילט איר, — האָט קאמאָ א זיפּצ געטון, — דאָס איז
מיינ שוואַכקייט.

דער איניען איז געהערט געוואָרן באַ פארמאכטע טירן. איי-
נעם געריכט-באשטאנד זיינען געווען: דער געריכט-פאָרזיצער —
אן אלטער גענעראַל, געריכט-מיטגלידער — צוויי פאָדפאָלקאָור-
ניקעס, א פראָקוראָר, א פארטיידיקער און א סעקרעטאר.

ארוםגערינגלט מיט זעלנער, די שווערדן אנטפלוזט, איז
קאמאָ, הענט און פיס אינ קייטן געשמידט, אריין אינ זאל אריין.
א קוק געטון דעם פראָקוראָר אינ דעם אָנגעפרויגעזטן פאָנעם
אריין, האָט דער באשולדיקטער אימ פריינטלעך זיך פארנויגט.
דער פראָקוראָר האָט פינצטער זיך אָפגעקערעוועט.

דער פארהער איז געווען קורצ און קלאָר, און פונקט אזוי
קורצ און קלאָר איז געווען די רעדע פונעם פראָקוראָר.

אינ דער צייט, ווען דער פראָקוראָר האָט גערעדט, האָט דער בא-
שולדיקטער זיך, אפאָנעם, גאָרניט צוגעהערט צו דער רעדע, ער
האָט ארויסגענומען א נאָזטיכל, אָפגעווישט דעם פאָנעם. ער האָט א
קוק געטון אפּ די קייטן, פונקט ווי ער וואָלט זיי ערשט באַמערקט,
און האָט אָנגעהויבן אויסקלינגען מיט זיי עפעס א מאַטיוו. דער
געריכט-פאָרזיצער האָט אימ געמאכט א באַמערקונג, קאמאָ האָט
א צוק געטון מיט די אקסלען און געלאָזט צורו די קייטן.

קאמאָס פארטיידיקער האָט פארשטאנען, אז די פאקטן זײַ
נען שטארקער פון זײַנע ארגומענטן, ער האָט געפעטן פאמ גע-
ריכט נאָר אײַנס — „גענאָד און דערפארעמדיקײַט“.
דעם פאשולדיקטן האָט מען געגעבן דאָס לעצטע וואָרט.
זײַן רעדע האָט ניט לאַנג געדויערט. ער האָט געזאָגט:
— איך האָב אפ גאַרנישט כאַראַטע. דער פאשולדיקונג-אקט
אינקרימינירט מיר פינקטלעך די טאטן, וואָס איך בין פאגאנ-
גען. איך פאשטעטיק זײַ פולקאָם. פון אײַך דערווארט איך ניט
ניט קײַן שויןונג, ניט קײַן ווייכהארציקײַט. מיך וועט מען אופ-
הענגען. הײַנט זײַט איר די פאלעפאטימ פון דער לאַגע. אָבער
מאָרגן — מיר. און דאמאָלסט וועלן מיר שוין קלאָר מאכען און
פארפינקטלעכען — ווער זײַנען די פארברעכער — איר אָדער מיר.
דאָס אײַנציקע, וואָס סע קימערט מיך און רופט פא מיר ארויס
א געפיל פון שולדיקײַט, דאָס זײַנען דער פורמאן און די סטרא-
זשניקעס, וואָס זײַנען אומשולדיק אומגעקומען דורכ אונדז אפן
קאָדזשאַרער שאָסיי. מיר טוט וויי, אז איך דערמאן זיך וועגן
דידאָזיקע קאַרבאַנעס, וואָס מיר האָבן געמוזט פרענגען פאר
דער באַפרייונג פונעם פאָלק. דאָס איז אלץ, וואָס איך קען זאָגן.
דער געריכט איז אוועק זיך באַראטן און גיך צוריק געקור-
מען. דער געריכט-אורטייל האָט אנערקענט קאמאָ פאר שולדיק
דערין, וואָס ער האָט זיך באטייליקט אינעם באוואָפנטן אופ-
שטאנד אין 1905 יאָר. כוּצדעם האָט מען אים פארעכנט פאר
א שולד די עקספּראָפּריאַציע אפן ערוואַנער פלאַצ, דאָס אנט-
לויפן פונעם מיכײַלאָווער שפיטאָל און דעם רויבערישן אָנפאל
אפ דעם מעלִוכישן געלט-טראַנספּאָרט אפן קאָדזשאַרער שאָסיי.
פאר יעדערן פון די אויסגערעכנטע טאטן איז לויטן געזעץ גע-
קומען טויט-שטראַפּ. דער אורטייל האָט באַדארפט אויסגעפילט
ווערן ניט שפעטער, ווי אין א כוידעש ארום.

מע האָט קאמאָ ווידער אריבערגעפּעקלט אינ מעטעכער שלאָס
און אריינגעזעצט אינ דער קאמער פונ פארמישפּעטע צומ טויט.
דער שעפ פונ מעטעכער שלאָס איז געווענ איבעראשט. קיין
איינ פארמישפּעטער צומ טויט האָט זיך קיינמאָל ניט אופגעפירט
אזוי, ווי עס פירט זיך אופ דערדאָזיקער מענטש.

קאמאָ איז אויסגעצייכנט געשלאָפּן. אזוי שלאָפּן נאָר מענטשן,
וועלכע האָבן מיט דערפּאָלג זיך איינגעפּאַרעט מיט א וויכטי-
קער און גרויסער ארבעט, מענטשן גליקלעכע, רויקע, זאָרגלאָזע.
אופגעשטאנען אינדערפרי, האָט ער געמאכט גימנאסטיק. דער-
נאָך פלעג ער אָנשטאָפּן פּאפּיראָסן, לייענען ביכער, וויצלען
זיך, לאכע און ער האָט אפילע אָנגעהויבן ווערן דיקלעך. ער
האָט פּאקומען א געזונטן און פרישן פּאַנעם. ער האָט זאָרגזאמ
נאָכגעקוקט נאָך זיין טואלעט.

אינעם גאנצן שלאָס איז ניט געווען קיין איינ מענטש, וואָס
זאָל זיין פריילעכער און לעבנסלוסטיקער פונ קאמאָ. „א מאָד-
נע זאך, האָט געטראכט דער אינספּעקטער, א נאָרמאלער
מענטש דארף זיך פּייניקן, טפּילע טונ... און דער לאכט גאָר
און זינגט לידער... זע נאָר, צי גייט ער ניט אראָפּ פונ זינען,
דערדאָזיקער קאמאָ, און איצטער שוין טאקע אפּדערעמעסני?“
נאָר דער דאָקטער האָט ניט געפונען פא קאמאָ קיינע סימאָ-
נימ פונ פּסיכישער אומנאָרמאלקייט.

און אז דער אינספּעקטער האָט דערציילט וועגן קאמאָ דעם
פּראָקוראָר, וואָס איז נאָכאמאָל געקומען אינ שלאָס זיך זען
מיטן פארמישפּעטן, האָט דער פּראָקוראָר גאָרנישט געזאָגט,
ער האָט זיך ניט פארווונדערט. עפעס אנדערש האָט ער פונ
קאמאָ ניט דערווארט.

דער-פּראָקוראָר איז זיך דורכגעגאנגען איבערן קאָרידאָר און
אָפּגעשטעלט זיך פא דער טיר פונ דער קאמער. דער אופזעער

הָאָט אַ קלונג געטונ מיט די שליסלען און געעפנט די סקריי-
פענדיקע טיר.

קאמאָ איז געזעסן באַם טיש, פארטיפט אינ א צייטונג.

דערהערט הינטער זיך טריט, האָט ער זיך אומגעקוקט.

— כ׳ינ צופרידן אייך צו זען, הער פראָקוראָר.

— עפשער האָט איר, ארעסטירטער, וועלכע ס׳איז פרעטענ-

זיעס אָדער ביטעס? — האָט געפרעגט דער פראָקוראָר.

— נײַן, דאָ איז אויסגעצייכנט. ערשט איצטער, דאָס ערשטע

מאָל פאר מײַן גאנצן לעבן, האָב איך פארשטאנען, ווי דאָ איז

שטיל און באַקוועם. אלץ, וואָס ס׳איז נײַטיק פאר א פארורטיילטן

צו טויט-שטראָפּ, איז דאָ פאראן. די מענטשן זײַנען דאָ העפ-

לעכע, איידעלע, שטענדיק גרייט צו דינען. זיי מאָרען ניט מיט

קײַן הונגער, פארקערט, זיי האָבן שטענדיק מוירע, אז די ארעס-

טירטע זאָלן ניט פלײַבן הונגעריק. איך פערזענלעך קלײַב זיך

ניט הונגערן, הער פראָקוראָר, ווײַל ערשט איצטער האָב איך

פארשטאנען די גאנצע מעכײַדיקײַט פונעם עסן...

— עפשער האָט איר צו דערלאנגען וועלכע ס׳איז מעלדונ-

גענ? ... נו, אשטייגער, וועגן א צאוואָע, בריוו...

— איך האָב אײַן מעלדונג, — האָט קאמאָ פלוצים אנטשלאַסן

געזאָגט. — זאָל די רוסישע רעגירונג נאָך מײַן קעפונג אָפשאפן

טויט-שטראָפּ.

דער פראָקוראָר האָט אים פארווינדערט אָנגעקוקט.

— נײַן, נײַן, — האָט קאמאָ פאָרגעזעצט און צעלאכט זיך, — איך

שפאס, פארשטייט זיך. — ער האָט אָפגעשוויגן און צוגעגעבן: —

אפ מײַן וואָרט, פראָקוראָר, איך האָב ניט קײַנע מעלדונגען.

דער פראָקוראָר האָט אָנגעהויבן ארומשפאנען איבער דער

קאמער. ער האָט געקוקט א פארטראכטער צום דיל. קאמאָ האָט

געפרעגט:

— איר זײט געקומען מיר אָנזאָגן, אז הײַנט ווער איך
אוועקגעשיקט אין אָנטערמיניקן אורלויב?
— נײַן, גאַרנישט דאָס, — האָט דער פּראָקוראָר מײַד געענט-
פערט.

— הײַ... וואָס־זשע דען?

— זעט איר, — האָט דער פּראָקוראָר געזאָגט, — באַ מיר איז
ערשט אופגעקומען אַ נוצלעכער געדאַנק פאַר אײַך. סײַדערנעען-
טערט זיך דער דרײַהונדערט־יאָריקער יופּיליי פּונ דער קעניג-
לעכער דינאַסטיע... אין צוויי וואָכן אַרומ... מיר האָבן שוין
דערהאַלטן דעם געזעצ־פּראָיעקט וועגן אַמניסטיע. פאַרשטייט
איר מיך, איך גלויב ניט, אז איר קענט זיט שוין ניט אויסבע-
סערן. ווען מע זאָל צו אײַך אָנווענדן די אַמניסטיע, באַ-
קומט איר צוואַנציק יאָר קאַטאָרגע. איר וועט אָפקומען די שטראַפּ
ערגעצ אין אַ קאַטאָרוזשנער טורמע, און דערנאָכ... ווער ווייסט,
עפּשער וועט איר פאַגרייפּן די גאַנצע רײַצ פּונ פּרידלעכע לעפּן
און איר וועט אָנהײַבן אַלץ פּונדאָסנייַ.

קאַמאָ האָט אויסגעשטעלט אַ פּאַר אויגן אפּן פּראָקוראָר. דער
שמײכל איז פאַרשווונדן געוואָרן פּונ־זײַן געזיכט. ער איז לאַנג-
זאַם אָפּגעגאַנגען צום טיש, שווער אַראָפּגעלאָזט זיך אפּן טאַבורעט
און אַראָפּגעקוקט צום דיל.

— דערופּ האָב איך זיך ניט געריכט... ניט געריכט... — האָט
ער פאַרשטיקט געמורמלט.

דער פּראָקוראָר האָט נאָכאַמאָל אַ קוק געטון אפּ אימ און
שווייגנדיק ארויס פּונ קאַמער.

דער כוידעשלעכער טערמין, וואָס דער געזעצ האָט אײַנגע-
שטעלט אפּ צוצושטעלן דעם טױט־אורטייל אפּ פאַשטעטיקונג

פונעם אויבער-קאמאנדיר פון קאווקאזער מיליטערישן קרייז, האָט געהאַלטן באַ אויסגיין. אָבער דער אורטייל איז נאָכ אלץ געלעגן אָן באוועגונג באַמ פראָקוראָר איז פאַרטפּעל. דער פראָ-קוראָר האָט געצויגן מיטן אויספילן דעם אורטייל. פאר אזא מינ ציעניש האָבן אימ געדראָט אַמטלעכע אומאַנגענעמלעכקייטן. און פונדעסטוועגן האָט ער פאַרט געצויגן מיט אָפשיקן דעם אורטייל. דער פראָקוראָר האָט ניט געוואָלט אופהענגען קאַמאָ. די גע-וואַגטקייט פון דעמדאָזיקן מענטשן, זיין פאַראַכטונג צום טויט, זיין רויקייט האָבן איבעראַשט דעם פראָקוראָר. קאַמאָ איז אימ געפּעלן געוואָרן.

פיל מאָל פלעג ער איבערלייענען דעם אורטייל, פיל מאָל האָט ער געוואָלט אָפשיקן דעם אורטייל אפּ באַשטעטיקן און ניט געקאַנט. איז איינ האַלב טויזעט אַרומ — איז די אַמניסטיע...

איז העסקעם מיט דער אַמניסטיע פון 1913 יאָר איז קאַמאָס טויט-אורטייל פאַרביטן געוואָרן אפּ 20 יאָר קאַטאָרוזשנע אַרבעט. מע האָט אימ אַריבערגעפירט אין דער כאַרקאָווער קאַטאָרוזשנער טורמע.

שפּעטער האָט מען אויסגעפאַרשט דעם איניען וועגן דעם, וואָס דער אורטייל איז ניט אויסגעפילט געוואָרן צו דער צייט.

די אויספאַרשונג האָט פּעסטגעשטעלט, אז דער פראָקור-ראָר האָט פּאָווסטזיניק געבראַכט דעם געזעץ. דערפאַר האָט מען אימ געגעבן אַנידעריקערן טשינ און אַריבערגעפירט אין אַן אַנדער קרייז.

אזוי האָט זיך פאַרענדיקט דער קאַמפּליצירטער איניען וועגן דעם געבוירענעם איז שטאַט גאַרי, טיפּליסער גובערניע, סע-מיאַן אַרשאַקאוויטש טער-פּעטראָסיאַנצ.

XIII

אינ 1917-טן יאָר אינ מארט כוידעש זײנענ איינמאָל גאנצ-
פרי אראָפגענומענ געוואָרנ די שלעסער פונ דער 17-טער קא-
מערע אינ דער כאַרקאָווער קאמיוניזשנער טורמע, די טיר האָט
לאנגזאָמ אונ שווער אופגעפראלט. פונ דעד האלפפינצטערער קא-
מער איז ארויסגעגאנגענ אן אויסגעמאָגערטער מענטש, א באוואָק-
סענער מיט גרויע האָר, ער האָט זיכ קוימ געהאלטנ אפ די
פיס. די טורמע-אַנגעשטעלטע האָבנ אימ ארומגערינגלט אונ מיט
דערעכערעצ געמאָלדנ, אז אינ רוסלאנד איז פאָרגעקומענ ארע-
וואַליוציע. די זעלבסטהערשונג איז אראָפגעשטירצט אונ דער
ארעסטירטער איז פונ היינט אָן פריי. דאָס איז געוועזנ קאמאָ.
דעמזעלבנ טאָג איז קאמאָ, בייקומענדיק זײנ אָפגעשוואכט-
קײט אונ קראַנקײט, אוועקגעפאָרנ קיינ פעטראָגראד. ווענ ער
האָט זיכ באגעגנט מיט זײנע אלטע קאמפס כאוויירימ, האָבנ יענע
פארשטאנענ, אז קאמאָ וועט נאָכ א לאנגע צײט ניט זײנ אימ-
שטאנד צו פארנעמענ זײנ אָרט אינ די רײענ פונ די קעמפער
פאר דער רעוואַליוציע. זײנ קראַנקײט האָט געפאָדערט א לאנג-
דויערדיקע היילונג. די פארטיי האָט געשיקט קאמאָ אפ דאָרעם
אפ קוראָרט. אינ 1918-טן יאָר איז ער פונדאָרטנ צוריקגעקור-
מענ געזונט אונ שטארק.

אינ 1919-טן יאָר, אינ צײט פונ קאמפ מיט דעניקינענ, איז
קאמאָ, האָבנדיק א געהיימענ אופטראָג פונ דער פארטיי, אריי-
פערגעפאָרנ אפ א שיפל דעם שטורעמדיקן קאספישן יאם, אריי-
פערגעכאפט זיכ פונ אַסטראכאן קיינ באקו, אונ פונדאָרטנ קיינ
טיפליס. דאָרטנ האָט אימ ארעסטירט די רעגירונג פונ די גרו-
זינישע מענשעוויקעס אונ אריינגעזעצט אינ מעטעכער שלאָס.
ווידעראמאָל דער מעטעכער שלאָס. אינגיכנ איז אימ געלונ-
גענ אנטלויפנ פונדאָרט. ער האָט ווידער אריבערגעשיפט דעם

קאספישן יאמ אפ א שיפל אונ זיכ צוריקגעקערט אינ דעם סאָ-
וועטישן אסטראכאנ.

אינ 1920-טן יאָר האָט קאמאָ באשלאָסן אונטערצורייסן דע-
ניקינס מאכט. ער האָט צונויפגעשטעלט פלענער, וויאזוי אופ-
רייסן אונ אונטערצינדן די אינטענדאנטישע סקלאדן, די זאוואָדן,
וואָס האָבן געארבעט אפ דער ווייסגווארדיישער ארמיי, די
אייזנבאנ-פריקן אונ די פולווער-סקלאדן.

זיין פראַיעקט איז געווען נאָענט צום פארווירקלעכנ, נאָר אינ
דער צייט האָבן די ווייסע ארמייען אונטער די קלעפ פונ פון פון-
דיאַנעס רייטעריע אָנגעהויבן אָפצוטערעטן אפ דאָרעם. אונ אינ
עטלעכע כאדאָשימ ארום איז קאמאָ געקומען צו פאָרן קיין טיפ-
ליס, וואָס איז ערשט באפרייט געוואָרן פון דער רעגירונג פון
די גרוזינישע מענשעוויקעס.

די פארטיי האָט איבערגעוואָרפן קאמאָ אפ סאָוועטישער אר-
בעט, וועלכע ער האָט אויסגעפילט פונקט מיט אזא ענערגיע
אונ ליבע, ווי די עקספראַפראַציעס, די אונטערגראָבונגען אונ-
טער קאזנאטשיסטוועס אונ דאָס באפרייען כאוויירימ פון די
טורמעס.

אונ אינ א שטיקל צייט ארום האָט ער, לויט לענינס אייצע,
זיכ גענומען גרייטן צום עקזאמען אינ דער אקאדעמיע פונעם
גענעראל-שטאב. קאמאָ האָט אָנגעקויפט לערנפיכער אונ האָט
זיכ אוועקגעזעצט צו די פיכער. נאָר אויספילן לענינס אייצע
איז אימ ניט אויסגעקומען.

אינ יולי כוידעש 1922-טן יאָר האָט זיכ פונעם וועריער
בארג-אראָפ, וואָס פירט צום טייכ קורא, אראָפגעלאָזט א מענטש
אפ א וועלאָסיפעד. ס'איז געווען הייס אונ פינצטער. פונפאָרנט
האָט אונטן לאנגזאם געשרטאָמט, צעשניידנדיק טיפליס אפ דער-

האלב, דער טייכ. הינטער דעם וועלאַסיפעד האָט גערעדערט
און געשאַקלט זיך מיט א טראַסק א טראַנספּאָרט-אוּטאָמאָביל.
אפּדערמיט פּונעם פּאַרג-אַראָפּ האָט די מאַשינ פאַרשנעלערט
דעם גאַנג. דעם שאַפּער האָט זיך דער וועג אויסגעוויזן פּריי.
דער שאַפּער האָט גענומען שנעלקייט, איינקוקנדיק זיך איי-
נעם שליאַכ, וואָס ציטערט און טאַנצט אינעם זייל פּונ שיינ, און
פּלוצים האָט ער באַמערקט, אז איבערן שליאַכ באַוועגט זיך אווע-
לאַסיפעדיסט. דער שאַפּער האָט א דריי געטאַן דעם רול, קעדיי
אויסמיידן דעם וועלאַסיפעדיסט, אָבער צו-שפּעט: עפעס האָט
פּלוצים געגעבן א שטויס און א הייב אונטער דעם אוּטאָמאָביל.
דער שאַפּער האָט אָפּגעשטעלט די מאַשינ און איינגעקוקט
זיך אינ דער פינצטערניש. ס'איז געווען שטיל. נאָר פּונדער-
ווייטן, ערגעץ פּונ יענער זייט טייכ, האָט זיך דערטראָגן דער
רויז פּונעם טראַמוויי.

דער שאַפּער האָט שוין געוואַלט פּאַרן ווייטער, נאָר פּלוצים
האָט ער דערהערט א שוואַכע קרעכצ און אלץ פאַרשטאַנען: דער
וועלאַסיפעדיסט איז אַרונטערגעפאַלן אונטער די רעדער פּונ
דער מאַשינ. דער שאַפּער איז אַרויסגעשפּרונגען פּונ דער מא-
שינ. אפּן מיטן שליאַכ האָט זיך געוואַלגערט דער וועלאַסיפעד,
און ניט ווייט פּונ אימ איז געלעגן א מענטש, מיטן פּאַנעם
איינגענורעט אינעם שטויביקן וועג. ער האָט שוואַכ געקרעכצט.
אינ צען מינוט אַרום איז דער צעהאַרגעטער מענטש צוגע-
שטעלט געוואָרן אינעם נאָענסטן שפיטאַל, און שפּעטער מיט
צוויי שאַ האָט דער דאָקטער, וואָס האָט געגעבן די ערשטע
הילף דעם געליטענעם, ראַפּאָרטירט דעם מיטגליד פּונ ראַט-
פּאַלקאַם, וועלכער איז אייליק געקומען צו לויפּן פּונ עפעס אַ
זיצונג, אז די לאַגע פּונעם צעקוועטשטן איז האַפּענונגלאָז. דער
אַטעם האָט ניט געסטייעט, דער פּולס שטעלט זיך אָפּ און קא-
מאָ שטאַרפט.